

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GİRESUN İLİNİN BULANCAK VE PİRAZİZ İLÇELERİNDEKİ TÜRK
İSLAM YAPILARI**

HAZIRLAYAN
RECEP PEKDEMİR

DANIŞMAN
PROF. DR. AHMET ALİ BAYHAN

ORDU -2023

TEZ KABUL SAYFASI

RECEP PEKDEMİR tarafından hazırlanan “**GİRESUN İLİNİN BULANCAK VE PİRAZİZ İLÇELERİNDEKİ TÜRK İSLAM YAPILARI** ” başlıklı bu çalışma, 11.08.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof.Dr.Ahmet Ali BAYHAN Ordu Üniveristesi /Fen-Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Sevinç EREN Ordu Üniversitesi/Fen -Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç.Dr.Gazanfer İLTAR Giresun Üniversitesi/Görece Güzel Sanatlar Fakültesi	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim.

RECEP PEKDEMİR

ÖZET

SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

SANAT TARİHİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GİRESUN İLİNİN BULANCAK VE PİRAZİZ İLÇELERİNDEKİ TÜRK

İSLAM YAPILARI

RECEP PEKDEMİR

Tez çalışması Giresun İlinin Bulancak ve Piraziz İlçelerindeki Türk İslam Yapıları konusunu içermektedir. Söz konusu yapıların zaman aralığı ise 19. yy. ilk yarısı ve 20 yy. ilk çeyreğine tekabül etmektedir. Tez çalışmasında Bulancak ilçesinde 5 cami, Piraziz ilçesinde 3 cami,1 türbe ve 6 tane ev incelenmiştir. Söz konusu eserler genel görünüm, plan, tarihlendirme, cephe düzeni, süsleme, malzeme ve teknik detayları ile ele alınmıştır. İncelenen yapılara dair çizim ve fotoğraflar eklenerek konu desteklenmiştir. Tez konusundaki dini ve sivil yapılar Bulancak ve Piraziz' in kentsel tarihine de ışık tutmaktadır. İncelenen eserler bölgenin mimari gelişiminde rehber niteliği taşımaktadır. Coğrafi konum olarak sahil kenarındaki bu iki ilçenin anıtsal eserlerini tanıtmak gelecek kuşaklara ulaştırmak önem arz eder.

Anahtar Kelimeler: Cami, Mimari, Ev, Neo Barok, Cumba,

SUMMARY

DEPARTMENT OF ART HISTORY

ART HISTORY MASTER'S PROGRAM

TURKISH ISLAMIC STRUCTURES IN BULANCAK AND PIRAZIZ DISTRICTS OF GİRESUN PROVINCE

RECEP PEKDEMİR

The thesis study includes Turkish Islamic Buildings in Bulancak and Piraziz Districts of Giresun Province. The time interval of the mentioned structures is 19th century. first late and 20 years. corresponds to the first quarter. During the thesis period, there were 5 mosques in Bulancak district, 3 mosques, 1 tomb and 6 houses in Piraziz district. The works in question were taken with their general appearance, plan, dating, facade layout, decorations, materials and technical details. Drawings and photographs related to the examined structures were added and placed. The religious and structural structures of the thesis also shed light on Bulancak and Piraziz in ordinary times. That the examined structures were created from the regional architectural guide. In terms of geographical location, it is important to introduce the income products of these two districts along the coast and to convey them to future generations..

Keywords: Mosque, Architecture, House, Neo Baroque, Bay Window

ÖN SÖZ

“Giresun İlinin Bulancak ve Piraziz İlçelerindeki Türk İslam Yapıları” adlı tez çalışmasında desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN hocama, Tarih hocam Mehmet FATSA’ ya, Doç. Dr. Gazanfer İLTAR hocama, Doç. Dr. Sevinç Eren hocama ve Araştırma Görevlisi hocam Ahmet YUKA teşekkürlerimi sunarım.

Tez hakkında gerekli kaynağa ulaşmamı sağlayan Piraziz Belediyesi İmar İşleri Müdürlüğüne, kaynak kitaplar için yararlandığım Giresun Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğüne, arazi çalışmalarında fotoğraf çekimi için ulaşım desteği sağlayan yakın arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Arazi çalışmalarında bana fotoğraf çekimi desteği olan yeğenim Fatih Pekdemir’e, tezin her aşamasında moral ve motivasyon olarak bana destek olan eşim İrmak Pekdemir kızım Saadet Esila Pekdemir’e ayrıca teşekkür ederim.

Recep PEKDEMİR

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL SAYFASI	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GÖRSELLER DİZİNİ	x
ÇİZİMLER DİZİNİ	xvii
1.GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Kapsamı, Amacı ve Önemi	1
1.2.Çalışmanın Yöntemi	2
2.1.BULANCAK VE PİRAZİZ ‘İN COĞRAFI KONUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ	4
2.1.2.Bulancak’ın Tarihsel Gelişimi.....	4
2.1.3.Piraziz’in Coğrafi Konumu	6
2.1.4.Piraziz Tarihi	6
3.İKİNCİ BÖLÜM	10
3.1.KATALOG	10
3.1.1. BULANCAK İLÇESİNDEKİ MİMARİ ESERLER	10
3.1.1.1.Bulancak Eski Cami	10
3.1.1.2.Bulancak Burunucu Cami	16
3.1.1.3.Bulancak Kızılot Köyü Cami.....	20
3.1.1.4.Bulancak Şemsettin Köyü Cami	24
3.1.1.5.Bulancak Ahmetli Köyü Cami.....	29
3.1.2.PİRAZİZ İLÇESİNDEKİ MİMARİ ESERLER	33

3.1.2.1.Piraziz Eren Cami	33
3.1.2.2.Piraziz Maden Köyü(Gedikalizade) Cami	38
3.1.2.3.Piraziz Şeyh İdris Cami ve Türbesi	43
3.1.2.4. Tiralizade Hasan Bey Konağı	47
3.1.2.5.Tiralizade Hüseyin Bey Konağı.....	54
3.1.2.6.Tiralizade Osman Bey Konağı.....	57
3.1.2.7.Tiralizade Halis Bey Konağı.....	59
3.1.2.8.Tiralizade Behçet Bey Konağı.....	62
3.1.2.9.Tiralizade Emin Bey Konağı	65
4.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67
4.1DEĞERLENDİRME	67
4.1.1.Yapılar Hakkında Tarihsel Değerlendirme	67
4.1.2.Yapıların Plan ve Mimari Özellikleri	68
4.1.3.Cephe Düzeni	75
4.1.4.Malzeme ve Teknik Özellikler	76
4.1.5.Süsleme Özellikleri	78
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA	82
ÇİZİMLER.....	85
GÖRSELLER.....	115
EKLER.....	182
ÖZGEÇMİŞ.....	183

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.b	: Adı Geçen Belge
Bkz	: Bakınız
c.:	: Cilt
H.	: Hicri
M.	: Metre
M.	: Miladi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
V.G.M. A.	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
YY.	: Yüzyıl

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: Bulancak Eski Camii Görünümü.....	115
Görsel 2: Bulancak Eski Camii Minare Görünüm	115
Görsel 3: Bulancak Eski Cami Son Cemaat Yeri Ve Sütun Başlıkları	116
Görsel 4: Bulancak Eski Cami Son Cemaat Yerindeki Sütun Başlıkları.....	116
Görsel 5: Bulancak Eski Camii Son Cemaat Yeri Önüne Sonradan İlave Edilen Sundurma.....	117
Görsel 6: Bulancak Eski Cami Batı Cephesi Genel Görünüm	117
Görsel 7: Bulancak Eski Cami Doğu Cephesi Genel Görünüm	118
Görsel 8: Bulancak Eski Cami Güney Cephesi Genel Görünüm.....	118
Görsel 9: Bulancak Eski Cami Mahfil Görünüm.....	119
Görsel 10: Bulancak Eski Cami Mihrap Görünüm	119
Görsel 11: Bulancak Eski Cami Minber Görünüm	120
Görsel 12: Bulancak Eski Cami Bağdadi Kubbe Görünüm.....	120
Görsel 13: Bulancak Eski Cami Minare Detayı Genel Görünüm	121
Görsel 14: Bulancak Burunucu Köyü Cami Genel Görünüm.....	121
Görsel 15: Bulancak Burunucu Köyü Cami Son Cemaat Yeri Görünüm.....	122
Görsel 16: Bulancak Burunucu Köyü Cami Giriş Kapı Üzerindeki Kitabe Görünüm	122
Görsel 17: Bulancak Burunucu Köyü Cami Doğu Tarafındaki Mezar Taşlarından Görünüm	123
Görsel 18: Bulancak Burunucu Köyü Cami Güney Cephесinden Görünüm.....	123
Görsel 19: Bulancak Burunucu Köyü Cami Batı Bölümünden Görünüm.....	124
Görsel 20: Bulancak Burunucu Köyü Cami Mihrap Görünüm	124
Görsel 21: Bulancak Burunucu Köyü Cami Minber Görünüm	125

Görsel 22: Bulancak Burunucu Köyü Cami Ahşap Tavan Göbeğinden Görünüm	125
Görsel 23: Bulancak Burunucu Köyü Cami Kuzey Cephe Önündeki Çeşmeden Görünüm	126
Görsel 24: Bulancak Burunucu Köyü Cami Kuzey Cephe Önündeki Yıkık Orijinal Çeşmeden Görünüm	126
Görsel 25: Bulancak Kızılot Köyü Cami Genel Görünüm	127
Görsel 26: Bulancak Kızılot Köyü Cami Kuzey Cephe Görünüm	127
Görsel 27: Bulancak Kızılot Köyü Cami Kuzey Cephe Giriş Kapısı Görünüm..	128
Görsel 28: Bulancak Kızılot Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm.....	128
Görsel 29: Bulancak Kızılot Köyü Cami Batı Cephe Görünüm	129
Görsel 30: Bulancak Kızılot Köyü Cami Güney Cephe Görünüm	129
Görsel 31: Bulancak Kızılot Köyü Cami Giriş Kapısı İçten Görünüm	130
Görsel 32: Bulancak Kızılot Köyü Cami Ahşap Mahfilden Görünüm	130
Görsel 33: Bulancak Kızılot Köyü Cami Doğu-Batı Cephe Pencere Kenarlarını Dolaşan Kalemisi Şeritten Görünüm	131
Görsel 34: Bulancak Kızılot Köyü Cami Mihrap Görümü	131
Görsel 35: Bulancak Kızılot Köyü Cami Mihrap Alınlıktaki Pano Görünüm.....	132
Görsel 36: Bulancak Kızılot Köyü Cami Minber Görünüm	132
Görsel 37: Bulancak Kızılot Köyü Cami Tavan Göbeği Görünüm	133
Görsel 38: : Bulancak Kızılot Köyü Cami Minare Görünüm	133
Görsel 39: Bulancak Kızılot Köyü Cami Minare Şerefesi Görünüm	133
Görsel 40: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephedeki Yapım Tarihini Bildiren Levha	134
Görsel 41: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Genel Görünüm.....	134
Görsel 42: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephe Görünüm.....	135
Görsel 43: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephede Niş Şeklinde Mihraptan Görünüm	135
Görsel 44: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm	136

Görsel 45: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Batı Cephe Görünüm	136
Görsel 46: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Batı Cephe Bodrum Kat Pencere Düzeni Görünüm.....	137
Görsel 47: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Güney Cephe Görünüm	137
Görsel 48: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mahfil Görünüm	138
Görsel 49: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Görünüm	138
Görsel 50: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihraptaki Üçgen Alınlık Görünüm	139
Görsel 51: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Minber Görünüm	139
Görsel 52: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Bağdadî Kubbe Görünüm	140
Görsel 53: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Minare Görünüm.....	140
Görsel 54: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Kitabe Görünüm	141
Görsel 55: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Görünüm.....	141
Görsel 56: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Giriş Kapısı Görünüm	142
Görsel 57: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Güney Cephe Görünüm	142
Görsel 58: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Batı Cephe Görünüm	143
Görsel 59: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm.....	143
Görsel 60: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Mahfil Görünüm.....	144
Görsel 61: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Ahşap Sütun Görünüm	144
Görsel 62: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Taş Mihrap Görünüm	145
Görsel 63: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minber Görünü	145
Görsel 64: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minare Görünüm	146
Görsel 65: Piraziz Eren Cami Genel Görünüm.....	146
Görsel 66: Piraziz Eren Cami Kuzey Cephe Görünüm.....	147
Görsel 67: Piraziz Eren Cami Doğu Cephedeki Çerçeve Tablo Görünüm.....	147
Görsel 68: Piraziz Eren Cami Doğu Cephe Görünüm	148
Görsel 69: Piraziz Eren Cami Batı Kapı Çerçevesi Bölümünden Görünüm.....	148

Görsel 70: Piraziz Eren Cami Güney Cephe Görünüm	149
Görsel 71: Piraziz Eren Cami Mahfil Görünüm	149
Görsel 72: Piraziz Eren Cami Minare Giriş Kapısı Görünüm	150
Görsel 73: Piraziz Eren Cami Mihrap 'Ta Stilize Ejder Motifi Görünüm	150
Görsel 74: Piraziz Eren Cami Taş Mihrap Görünüm.....	151
Görsel 75: Piraziz Eren Cami Ahşap Minber Görünüm	151
Görsel 76: Piraziz Eren Cami Minare Görünüm.....	152
Görsel 77: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kitabe Görünüm	152
Görsel 78: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Genel Görünüm	153
Görsel 79: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Görünüm	153
Görsel 80: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Üçgen Alınlık Görünüm	154
Görsel 81: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Minare Duvarının Üst Köşesindeki Yapım Tarihi Görünüm.....	154
Görsel 82: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Doğu Cephe Görünüm.....	155
Görsel 83: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Batı Cephe Minare Duvarının Üst Köşesindeki Sivri Kemer Motifi.....	155
Görsel 84: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Batı Cephe Görünüm.....	156
Görsel 85: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mahfil Görünüm.....	156
Görsel 86: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minare Çıkış Kapısı Görünüm ...	157
Görsel 87: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlık Görünüm	157
Görsel 88: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlıktaki Tuğra Görünüm	158
Görsel 89: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlık Üstündeki Hilal Ve Ay Görünüm.....	158
Görsel 90: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Vaiz Kürsüsü Görünüm.....	159
Görsel 91: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minber Görünüm	159
Görsel 92: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Bağdadi Kubbe Görünüm.....	160
Görsel 93: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minare Görünüm	160

Görsel 94: Piraziz Şeyh İdris Cami Kitabesi Görünüm	161
Görsel 95: Piraziz Şeyh İdris Cami Genel Görünüm	161
Görsel 96: Piraziz Şeyh İdris Cami Restorasyon Sonrası Genel Görünüm	162
Görsel 97: Piraziz Şeyh İdris Cami Kuzey Cephe Görünüm	162
Görsel 98: Piraziz Şeyh İdris Cami Batı Cephe Görünüm	163
Görsel 99: Piraziz Şeyh İdris Cami Güney Cephe Görünüm	163
Görsel 100: Piraziz Şeyh İdris Cami Mahfil ve Son Cemaat Korkulukları Görünüm	164
Görsel 101: Piraziz Şeyh İdris Cami Mihrap Görünüm	164
Görsel 102: Piraziz Şeyh İdris Cami Minber Görünüm	165
Görsel 103: Piraziz Şeyh İdris Cami Tavanı Detayı Görünüm	165
Görsel 104: Piraziz Şeyh İdris Cami Minare Görünüm	166
Görsel 105: Piraziz Şeyh İdris Türbe Eski Hali Görünü	166
Görsel 106: Piraziz Şeyh İdris Türbe Görünüm	167
Görsel 107: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Genel Görünüm	167
Görsel 108: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Görünüm	168
Görsel 109: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Giriş Katı Görünüm	168
Görsel 110: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Birinci Katı Görünüm	169
Görsel 111: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm	169
Görsel 112: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Batı Cephe Görünüm	170
Görsel 113: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Merdiven Görünüm	170
Görsel 114: : Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Birinci Kat Pencere Üzeri Süsleme Detayından Görünüm	171
Görsel 115: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Birinci Arka Giriş Demir Kapısı Üzeri Süsleme Detayından Görünüm	171
Görsel 116: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm	172

Görsel 117: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:547)	172
Görsel 118: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm	173
Görsel 119: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Güney Cephe Görünüm (Bayhan,2021:547)	173
Görsel 120: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Güney Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	174
Görsel 121: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	174
Görsel 122: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm (Bayhan,2021:549)	175
Görsel 123: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:549)	175
Görsel 124: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Güney Cephe Görünüm.....	176
Görsel 125:Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm (Bayhan,2021:545)	176
Görsel 126: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:545)	177
Görsel 127: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:545)	177
Görsel 128: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	178
Görsel 129: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	178
Görsel 130: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Güney Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	179
Görsel 131: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)	179
Görsel 132: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Güney Cephe Görünüm(İltar,2014:250).....	180
Görsel 133: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Batı Cephe Görünüm(İltar,2014:250).....	180
Görsel 134: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (İltar,2014:250).....	181

Görsel 135: Ordu Cevat Bey Konağı Cephe Görünüm (Bkz: Çamaş Cevat Bey
Konağı Restore Edilecek (03.11.2016) (Ktb.Gov.Tr)181

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1: Bulancak Eski Cami Planı (V.G.M.A)'den	85
Çizim 2: Bulancak Kızılot Köyü Cami Planı (V.G.M.A.)'den	85
Çizim 3: Bulancak Kızılot Köyü Cami Plan Kesiti (V.G.M.A.) 'den.....	86
Çizim 4: Bulancak Kızılot Köyü Mihraptaki Süsleme Detayı (Faruk Narmanlı)'dan	86
Çizim 5: Bulancak Şemsettin Köyü Planı	87
Çizim 6: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Plan Kesiti.....	87
Çizim 7: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Plan Kesiti.....	88
Çizim 8: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Üçgen Alınlıktaki Hilal Çizimi (Faruk Narmanlı)'dan	88
Çizim 9: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Çizim	89
Çizim 10: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Planı (V.G.M.A) 'den	89
Çizim 11: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Plan Kesiti(V.G.M.A)' den	90
Çizim 12: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Plan Kesiti(V.G.M.A) 'den	90
Çizim 13: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Giriş Cephesi Kesiti(V.G.M.A) 'den...	91
Çizim 14: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Mihrap Çizimi(V.G.M.A) 'den	91
Çizim 15: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minare Kesiti(V.G.M.A)' den	92
Çizim 16: Piraziz Eren Cami Bodrum Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden.....	92
Çizim 17: Piraziz Eren Cami Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden	93
Çizim 18: Piraziz Eren Cami Plan Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	93
Çizim 19: Piraziz Eren Cami Plan Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	94
Çizim 20: Piraziz Eren Cami Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	94
Çizim 21: Piraziz Eren Cami Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	95
Çizim 22: Piraziz Eren Cami Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	95

Çizim 23: Piraziz Eren Cami Güney Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	96
Çizim 24: Piraziz Eren Cami Taş Mihrap Detayı (Piraziz Belediyesi)'nden.....	96
Çizim 25: Piraziz Eren Cami Minare Detayı (Piraziz Belediyesi)'nden.....	97
Çizim 26: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Planı (Mustafa Şahin)'den.....	97
Çizim 27: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Yanındaki İyon Başlıklı Sütünce Detayı.....	98
Çizim 28: Piraziz Şeyh İdris Cami Planı (Piraziz Belediyesi)'nden.....	98
Çizim 29: Piraziz Şeyh İdris Cami Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	99
Çizim 30: Piraziz Şeyh İdris Cami Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	99
Çizim 31: Piraziz Şeyh İdris Cami Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	100
Çizim 32: Piraziz Şeyh İdris Cami Güney Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	100
Çizim 33: Piraziz Şeyh İdris Cami Minare Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden.....	101
Çizim 34: : Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Vaziyet Planı Rölöve Çizim (Tevfik Parlakyıldız)'dan	101
Çizim 35: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan	102
Çizim 36: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Doğu Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	102
Çizim 37: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Batı Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	103
Çizim 38: : Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	103
Çizim 39: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Bodrum Kat Röleve Çizimi (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	104

Çizim 40: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Zemin Kat Röleve Çizimi (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	104
Çizim 41: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Birinci Kat Röleve Çizimi (Tevfik Parlakyıldız)'dan.....	105
Çizim 42: Piraziz Hüseyin Tirali Konağı'nın Doğu Cephesi Restitüsyon Çizimi (Piraziz Belediyesi)'nden.....	105
Çizim 43 Piraziz Hüseyin Tirali Konağı'nın Kuzey Cephesi Restitüsyon Çizimi (Piraziz Belediyesi)'nden.....	106
Çizim 44: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Zemin Kat Röleve Çizimi (Piraziz Belediyesi)'nden.....	106
Çizim 45: : Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Birinci Kat Röleve Çizimi (Piraziz Belediyesi)'nden.....	107
Çizim 46: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Bodrum Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden	107
Çizim 47: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden	108
Çizim 48: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Birinci Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden	108
(Piraziz Belediyesi)'nden	109
Çizim 50: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'nden	109
Çizim 51: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Kuzey Cephe Kesiti(Piraziz Belediyesi)'nden	110
(Piraziz Belediyesi)'nden	110
Çizim 53: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Bodrum Kat Planı(Piraziz Belediyesi)'nden	111
Çizim 54: : Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'nden	111

Çizim 55: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Birinci Kat Planı(Piraziz Belediyesi)’nden	112
Çizim 56: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Batı Cephe Kesiti(Piraziz Belediyesi)’nden	112
Çizim 57: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Kuzey Cephe Kesiti(Piraziz Belediyesi)’nden	113
Çizim 58: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Güney Cephe Kesiti(Piraziz Belediyesi)’nden	113
Çizim 59: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Doğu Cephe Kesiti(Piraziz Belediyesi)’nden	114

1.GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Kapsamı, Amacı ve Önemi

Hazırlanan “Giresun İlinin Bulancak ve Piraziz İlçelerindeki Türk İslam Yapıları” adlı çalışmanın amacı mesafe olarak yakın olan bu iki ilçenin tarihi yapılarını yazılı kapsamda gün yüzüne çıkarmaktır. Aslında iki farklı ilçe gibi gözüken Bulancak ve Piraziz ortak özellikler gösterir. Tez çalışması Bulancak ’ta beş cami, Piraziz’de üç cami bir türbe ve altı evi kapsamaktadır.

Bulancak ve Piraziz’deki yapılar Osmanlı dönemi yapılarıdır. Bulancak yapılarının en eski tarihli olanı çarşı camisi olarak da bilinen Eski Cami (1847) ve Burunucu Cami’ (1842) dir. Diğer yapılar ise 1900’lü yıllarda yapılmıştır. Piraziz ilçesi en eski tarihli yapısı 1870 tarihli Eren Abdal Camidir. Aslında Şeyh İdris Cami daha eski tarihli olmasına rağmen yıkılıp tekrar yapıldığı için yerini Eren Abdal Camiye bırakmıştır. Piraziz deki diğer yapılar ise 1900 ’lü yılların başında yapılmıştır.

Bulancak Türk İslam yapılarından sadece Çarşı Cami ilçe merkezindedir. Diğer yapılar köy ve ilçeye bağlı uzak mahallelerde inşa edilmiştir. Burunucu köyünde Burunucu Cami, Ahmetli köyünde Ahmetli Cami, Kızılot köyünde Kızılot Cami ve Şemsettin mahallesinde Ali Hoca Camileri ilçe merkezi dışındaki yapılardır.

Piraziz ilçesinde merkez yapıları ise Eren Abdal Cami ve Tiralizade Hasan Bey Konağı, Tiralizade Hüseyin Bey Konağı, Tiralizade Halis Bey Konağı, Tiralizade Osman Bey Konağı, Tiralizade Behçet Bey Konağı ve Tiralizade Emin Bey konağıdır. Piraziz ‘e bağlı Maden köyünde Gediklizade Cami, Gökçeali köyünde Şeyh İdris Cami ve Türbesi bulunmaktadır.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Bulancak ve Piraziz in coğrafi konumu ve tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Bu iki ilçenin imar faaliyetleri 1840 ‘lardan sonra yapılan eserlerle artmıştır. Eserlerin ilçelere kazandırılmasında Osmanlı Devleti tarafından atanan ayanların ve kanaat önderlerinin etkisi fazladır.

İkinci bölüm katalog bölümüdür. Bu bölümde Bulancak ve Piraziz ‘deki yapılar detaylı olarak incelenmiştir. Araştırmadaki yapılar yerinde incelenmiş olup fotoğraf ve çizimlerle desteklenmiştir. Söz konusu yapıları incelerken yapıların yapım tarihleri, yapıları yaptıran kişiler hakkında bilgiler verilmiştir. Yapıların plan, cephe düzeni, yapı birimleri, süsleme detayları, malzeme ve teknik üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm, Değerlendirme bölümüdür. Değerlendirmede sırasıyla tarihsel değerlendirme, yapıların planları, mimari özellikleri, cephe düzenleri, örtü elemanları, malzeme, süsleme ve teknik özellikler ele alınmıştır. Değerlendirmede Karadeniz bölgesinde yapılan benzer diğer yapılarla da mukayese edilmiştir

Sonuç olarak ise incelen yapıların restorasyondan önceki sonraki durumu karşılaştırıldığında özgün kalan mimari birimler sınırlı kalmıştır. Bu yapıların özgünlüklerini daha fazla kaybetmeden yazılı ve görsel olarak tez çalışmasında somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Bulancak ve Piraziz 'in önemli kültür öğeleri olan cami, türbe ve ev gibi mimari yapıları tek kaynaktan birleştirilerek tez halinde insanlığın hizmetine sunulmuştur.

1.2.Çalışmanın Yöntemi

Tez araştırmasında ilk aşamada eserlerin bulunduğu alanlara inceleme gezisi yapılmıştır. Her yapının fotoğrafları çekilmiş olup çizimler için ölçümler yapılmıştır. Bazı yapıların daha önce yapılmış olan yayınlardan fotoğrafları ve çizimleri de araştırmada kullanılmıştır.

İkinci aşama ise literatür araştırması olmuştur. Giresun Üniversitesi Kütüphanesindeki yapılar ile ilgili yayınlanan kitap, dergi, tez, makale araştırılmıştır. Kütüphanede olmayan kitapların tedariki için internet araştırması yapılmıştır. İnternette yapılar ile ilgili bilgilerin pdf'leri kaydedilerek bu bilgiler tez yazımında kullanılmak üzere listelenmiştir.

Yapılar hakkında bilgi veren kaynaklar sınırlıdır. İlk kaynak olarak Gazanfer İltar 'Giresun Kültür Envanteri' kitabında tez konusunda incelenen tüm yapılara değinilmiştir. Mehmet Fatsa 'İlçe Oluşunun 85. Yılında Bulancak' kitabında Bulancak'taki yapılar hakkında bilgiler vermiştir. Feridun M. Emecen 'Doğu Karadeniz'de İki Kıyı Kasabasının Tarihi 'adlı kitabında bu iki güzide şehrin tarihi hakkında bilgiler vermiştir. Mustafa Şahin 'Giresun İlindeki Bağdadi Kubbeli Camiler' Tüba-Ked dergisinde yayınlanan Makalesinde Bulancak Çarşı Cami, Piraziz Gediklizada Cami, Şemsettin Caminin kubbe yapım detaylarını anlatmıştır.

Faruk Narmanlı 'Giresun Camilerinde Tezyinat' adlı yüksek lisans tezinde Şemsettin Cami, Ahmetli Köyü Cami, Kızılot Cami, Maden (Gediklizada) Cami, Bulancak Çarşı Cami hakkında hem süsleme hem de mimari hakkında detaylı

bilgiler verilmiştir. Ayben Durmuş ‘Giresun ve İlçelerindeki Türk İslam Eserleri’ adlı yüksek lisans tezinde Bulancak’taki üç tane yapı hakkında bilgi verilmiştir. Bu yapılar Merkez Eski Cami, Kızılot Cami, Şemsettin Camisidir. Tefik Lider Parlakyıldız ‘Giresun Piraziz’de Tiralizade Hasan Bey Konağı Restorasyon Projesi’ adlı yüksek lisans tezinde tez araştırmasında incelenen Piraziz yapıları hakkında bilgi vermiştir.

Ahmet Ali BAYHAN, Gülferi AKIN ERTEK, Özgül YILDIRIM GÜNEŞ ‘Osmanlı Batılılaşmasının Giresun-Piraziz’e Yansımaları: Tiralizade Konaklarının Cephe Tasarımı’ adlı makalesinde Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisinde Tiralizede konaklarının cephe tasarımı hakkında bilgi vermişlerdir.

2.BİRİNCİ BÖLÜM

2.1.BULANCAK VE PİRAZİZ 'İN COĞRAFI KONUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1.1.Bulancak'ın Coğrafi Konumu

Giresun ilinin Bulancak ilçesi 40° Kuzey enlemi, 38° Doğu boylamı üzerinde yer alır. Giresun ilinin kuzeyinde, Karadeniz sahiline kıyısı olan ilçelerden biridir. Batısında Piraziz ilçesi, doğusunda Giresun şehir merkezi, güneydoğusunda Dereli İlçesi, güneybatısında ise Ordu ili yer alır. Bulancak ilçesinin yüz ölçümü 608 km²'dir. Giresun'un gerek nüfus gerekse ekonomik olarak en büyük ilçesidir. (Bekdemir,2000, s.5)

Şehrin kıyı kesiminde Pazar suyu deresinin oluşturduğu küçük bir ova vardır. Genel itibariyle şehir düzlüğünün çoğunluğunu bu ova ve kıyı kesimindeki az eğimli sahalardan oluşur. Bulancak 'ta yerleşim alanının hemen gerisinden tepelik alanlarla beraber yükseltilerin artmaya başladığı görülür.

İlçenin güneyinde ise Giresun Dağları'nın uzantısı görülür. Şehrin en yüksek noktasını Giresun Dağları'nın uzantısı olan Karagöl Dağları oluşturmaktadır. Yükseltilerin kuzeyden güneye doğru kademe kademe arttığı ilçede iç kesimlere doğru Giresun Dağları'nın akarsularla yarılan derin vadileri görülmektedir. Tarım ve yerleşme düzenini yeryüzü şekilleri belirler.

2.1.2.Bulancak'ın Tarihsel Gelişimi

Bulancak'ın tarihi Giresun ve Trabzon ilinin tarihi ile bağlantılıdır. Bulancak 'ta ilk yerleşmenin ne zaman olduğu ile ilgili kesin bilgi yoktur. Fakat doğu Karadeniz bölgesinde M.Ö 670 'lerde Miletuslar koloni kurmuştur. Bu yüzden Miletusların kurduğu ileri sürülür. (Eren, 2005, s.22) Giresun Pontusların ardından M.Ö 64 yılında Romalıların hâkimiyetine girdi. (Darkot,1993, s.78) Giresun bölgesi Romalıların ardından Bizans hâkimiyetine girdi. Giresun'un önemi Türkler için bu coğrafyanın hâkimiyet altına alınmasıyla başlamıştır.

Feridun Emecen, 1297 yılında Ünye bölgesini ele geçiren ve Çepni olarak tahmin edilen Türkmenlerin, Trabzon'a kadar akınlarda bulunduğunu ifade etmektedir. Giresun Kalesi'nin 14. Yüzyıl'da Çepni Türkmenleri tarafından zapt edildiğinin

tahmin edildiğini söylemektedir. (Emecen,1996, s.78-84) 1396'dan sonra Osmanlı imparatorluğu Ordu ve Giresun'u alınca yöre Türk hâkimiyetine geçmiştir. Bu bölge Süleyman Bey liderliğinde Niksar'da kurulan Hacı Emir Beyliği kontrolüne geçmiştir. (1396-1397) Daha sonra Giresun yöresine sırasıyla Çepni, Döger, Eymir, Karkın, Alayurtlu, Bayındır, Iğdır gibi oğuz boyları gelip yerleşmiştir. (Yediyıldız,1987, s.2)

Bulancak ve çevresini doğrudan kapsayan ilk çalışma Mehmet Fatsa'ya ait "Giresun'da Kırsalın Sosyal Tarihi" adlı çalışmadır. Bulancak ve yöresindeki yerleşmelere dair günümüze ulaşan ilk kaynaklar Tahrir Defterleri olup doğrudan "Bulancak" adı geçen 1547 tarihli Tahrir Defteri'dir. Bu defterde "Bulanucak" şeklinde yazılmıştır. Bahsi geçen yere "Bulancak" denmesinin nedenleri içerisinde, aynı adı taşıyan "Bulanucak" deresiyle alakalı olması en makul neden olarak gösterilebilir. (Emecen,2015, s.13) Bulancak ismiyle alakalı birçok farklı görüş ortaya konmuş olsa da muhtemelen, 1836'dan sonra artık Bulancak imlası yerleşmiştir. (Emecen, a.g.e, s.30)

Bulancak, 1927 yılına kadar Akköy adıyla Giresun'a bağlı bir nahiye durumundaydı. Akköy nahiyesinde toplam 31 köy ve 2637 hane vardı.1870-1874 yıllarında ise 33 köy 2570 hane mevcuttur. (Kahraman,1999, s.122-124) 1934 yılında ilçe olan Bulancak1955'lerde 808 km² iken 1987'de Piraziz'in ayrılmasıyla 608 km² 'ye düşmüştür. Merkeze en uzak köy Döngeri, en yakın köyü ise Talipli'dir.71 Resmi rakamlara göre ilçe nüfusu 66.736 kişi olup ilçenin yüz ölçümü 608 km² 'dir. 16 mahalle ve 61 köyü ile Giresun şehrinin en büyük ilçesi konumundadır¹

¹ [http://www.bulancak.bel.tr/nüfus\(erişim](http://www.bulancak.bel.tr/nüfus(erişim) tarihi 28.12.2022)

2.1.3.Piraziz'in Coğrafi Konumu

Piraziz ilçesi Giresun ilinin batı sınırında bulunmaktadır. Giresun'un nüfus ve yüzölçümü bakımından küçük ilçelerinden biri olan Piraziz, yaklaşık 130 km²'lik bir alana sahiptir (Fatsa, 2012, s.2). Piraziz ilçesinin doğusunda Bulancak ilçesi, güneyinde Bulancak ilçesine bağlı Gökıran Yaylası, batısında Ordu iline bağlı Gülyalı ilçesi ve kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır.

Piraziz ilçesi, doğudaki Giresun il merkezine 23 km, batıdaki Ordu il merkezine 22 km mesafede bulunmaktadır.²Karadeniz Sahil Yolu şehirlerarası ulaşımı kolaylaştırmış olup, deniz doldurulup yol yapıldığından dolayı yerleşimin kıyıyla olan ilişkisine ve gelişimine önemli derecede zarar vermiştir. Giresun'un deprem haritasına baktığımızda, Piraziz ilçesinin 4. derece deprem bölgesindedir. (Ek:1) Ancak 1939 tarihli Erzincan Depremi'nde, Giresun ili ve Piraziz ilçesi de etkilenmiş ve bölgedeki yapılar önemli ölçüde zarar görmüştür. (Sever, 2016, s.97)

2.1.4.Piraziz Tarihi

Piraziz ilçesinin Müslüman Türklerden önceki tarihi konusunda elde edilebilmiş özel bir bilgi yoktur. Ancak Çepnilerin 14.yüzyılın ikinci yarısında başlattığı iskân sürecinden önce, Bendehor kalesi çevresinde bir Hıristiyan yerleşiminin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu bu yerleşim alanında bulunan kalenin antik çağlara inip inmediği konusundaki bilgiler ise şimdilik tevatür düzeyindedir. Piraziz çevresindeki Bendehor Kalesi ve Abdal İskelesi gibi yerler, 1455 tarihli tahrir defterlerinde "Bölük-ü Davut Kethüda" denilen idari merkezin içinde 8 köy olarak teşkilatlandırılmıştır (Fatsa, 2005, s.447)

İlçe, adını Osmanlı'nın klasik devrinde bölgeye hükmetmiş olan İbrahim oğlu Pir Aziz adlı bir beyden almıştır. Söz konusu beyin adı, ilk bakışta dinî bir görevi hatırla da bu doğru değildir. Özellikle 1455'te, Küçük Musa köyünün tımar hissesinde pay sahibi olduğu belirtilen İbrahim oğlu Pir Aziz adlı şahsın varlığı dikkat çekmektedir (Emecen, 2005,94). Ayrıca Şeyh Cemal adlı bir dervişin kardeşi olduğu belirtilen ve yine tımar sahibi olarak kayıtlara geçen Pir Aziz adını taşıyan şahsın da aynı kişiye işaret edebileceği ve yerleşime ismini vermiş olabileceği düşünülmektedir

² [https://www.rehberim.gen.tr/turkiye-rehberi/giresun-piraziz/cografya\(Erisim](https://www.rehberim.gen.tr/turkiye-rehberi/giresun-piraziz/cografya(Erisim) tarihi 28.12.2022)

(Emecen, 2005,94). Buna rağmen bölgenin kanaat önderi durumundaki Şeyh İdris ile manevî ilişkisi üzerinde durulabilir. Beylik merkezi olduğu için de oturduğu köye nefis-i Piraziz denilmiş, söz konusu beyin vergi mıntıkasına izafeten de giderek bölge Piraziz adını almıştır.

Bir Ahi lideri olduğu anlaşılan Şeyh İdris, yanında bulunan dervişleri ile 1397'deki fetih ve iskân sürecine bizzat katılmış, köy ve mezraların teşkilinde öncülük etmiştir. Nitekim civardaki Abdal, Hasan Şeyh, Erenköy ve Şeyh Musa adlı köy ve mahalle adları bu dönemin anısını yansıtmaktadır. (Emecen, 2005,96).

Piraziz şehrinin bulunduğu alanın bir kasaba olarak ortaya çıkması ise, 19.yüzyılın ikinci yarısına denk gelir. Burada kurulan iskele, cami ve hafta pazarı ile şehrin çekirdeği oluşmuştur. Ancak bu günkü ilçe sınırları içindeki köylerin Türkleşme süreci, daha eski zamanlara, 14.yüzyılın sonlarına kadar inmektedir. Bölgeyi Müslüman Türk yerleşimine açan küçük bir Selçuklu beyliği konumundaki Hacıemiroğulları'dır. 1397 yılında, bu beyliğin hükümdarı olan Süleyman Bey'in komutanlarından Beğmiş oğlu Davut Kethüda, aşiret kuvvetlerini buralara yerleştirmiş, böylece bölge Türk yurdu haline dönüşmüştür. (Emecen,2005,94).

Piraziz kasabasının kurulduğu yerde Türklerden önce herhangi bir yerleşmenin mevcut olduğuna dair bilgi yoktur. Eldeki en eski bilgiler 15.yüzyılın ortalarına kadar inen Osmanlı tahrir defterleridir. Buna göre ilçenin bulunduğu bölge, 1455'de Davut Kethüda Bölüğü adıyla müstakil bir vergi ünitesi olarak teşkilatlandırılmış, Pazarsuyu ile Piraziz deresi arasındaki alan da bu vergi ünitesinin sınırı olarak tespit edilmiştir. (Fatsa, 2012,7).

Bu idarî ve malî alan içinde Bendehor adıyla bir kale ve çevresinde gayrimüslimlerin oturduğu bir de köy vardır. Şimdi kalıntıların bulunduğu kalenin çevresi, Piraziz'in Kaleyanı Mahallesi'dir. Örneklerine başka yerlerde de rastlanan tek burçlu bu küçük kale, bölgenin eski ve Türklerden önceki yerleşimine işaret etmektedir. Yörede gayrimüslimlerin oturduğu tek iskân mahalli olan Bendehor adının nereden geldiği ise tam olarak belli değildir.

1836 senesinde buraya gelen seyyah Hamilton, "Abdar" olarak kaydettiği iskelenin bulunduğu yerde bir süre dinlendiğini belirtmiştir (Emecen, 2005,97). Bu iskelenin

bulunduğu mevki, yakın köylerin bir pazar yeri durumundaymış. O dönemde kayıkların yanaştığı bu iskeleye yakınlığı pazar yerinin konumunu anlamlı kılmaktadır. Nitekim Piraziz'in 19. yüzyıl başlarına ait fotoğraflarında, bu iskele, Tiralizade Hasan Bey Konağı'nın önünde, denize doğru uzanan ahşap bir iskele olarak gözükmektedir. Nitekim Piraziz'in 19. yüzyıl başlarına ait fotoğraflarında, bu iskele, Tiralizade Hasan Bey Konağı'nın önünde, denize doğru uzanan ahşap bir iskele olarak gözükmektedir (Şekil 2.16) (Emecen, 2005, s.98). Abdal İskelesi'nde pazar kurulmasına karar verilmesiyle, burada Tiralizade Ali Efendi tarafından, 1870 tarihinde bir cami inşa ettirilmiştir (Ek:2) (Emecen, 2005,99). Giresun Şer'riye Sicillerinde 7 Kasım 1870 tarihinde, camiye imam tayini istendiği kayıtlara geçmiştir (Emecen, 2005, s.99). Sahilde, iskelenin gerisinde 1906-1908 yılları arasında Hasan Bey Konağı'nı yaptıran, yörenin önde gelen eşraflarından olan Tiralizadeler'in Piraziz'in gelişiminde önemli pay sahibi oldukları açıktır.

Doğu Karadeniz sahil yerleşkelerinin birçoğundaki gelişmelere paralel olarak bölgenin dış ticarete açılmasının sonucunda, 1860 yılında, Abdal İskelesi'nde bir gümrük oluşturulduğu ifade edilmektedir (Emecen, 2005, s.99). O dönemde Abdal İskelesi olarak anılan ve 1830'larda, Pazarsuyu kazasına bağlı bir nahiye durumunda olan Piraziz, 1850'de yine Ayvasıl nahiyesi ile birlikte Pazarsuyu kazasına bağlıydı (Emecen, 2005, s.100). 1852'de ise, Ordu iline bağlı Piraziz kazası olarak anılmaya başlandı (Emecen, 2005, s.100). Piraziz'in kaza olması kısa sürdü ve 1856'da burası yine nahiye olarak kaydedildi (Emecen, 2005s,100). Giresun Sancağının nahiye birimleri oluşturulurken, 1866'da Piraziz bir nahiye olarak sancağa bağlandı.

1868'de ise Giresun kaza olarak Trabzon'a bağlandığında, buraya tabi olan nahiyeler arasında Piraziz yer almadı ve Akköy (Bulancak) nahiyesi içinde kaldı (Emecen, 2005, s.100). Giresun kazasının idari olarak Sivas eyaletine geçmesi ve Şebinkarahisar livasına bağlanması sonrasında, Piraziz'in Akköy nahiyesinden ayrılarak ayrı bir nahiye olması kabul edilmiştir (Emecen, 2005,100). Bu konudaki müracaat 23 Kasım 1876 tarihinde yapılmış, Mayıs 1877 tarihinden itibaren Piraziz, resmen nahiye olmuştur (Emecen, 2005, s.101).

1888 yılına ait Salname 'de ise Tiralizade Abdullah Bey'in Piraziz'in belediye başkanı olarak nahiye meclisinde bulunduğunun 23 belirtilmiş olması, burada

belediye teşkilatının varlığına işaret etmektedir (Emecen, 2005, s.101-102). Ardından Cumhuriyet döneminin başında, Piraziz Giresun'a bağlı bir nahiye durumundayken, 1934'te Bulancak kaza statüsü kazanınca, Piraziz buraya bağlı bir bucak haline dönüştü (Emecen, 2005,104). Piraziz Bucağı, 11 Mart 1987 tarihinde ilçe olmak için müracaatta bulunmuş, 19 Haziran 1987 gün ve 3392 sayılı kanunla 16 Ağustos 1988 tarihinde ilçe statüsü kazanmıştır (Işık, 2008, s.12).

3.İKİNCİ BÖLÜM

3.1.KATALOG

3.1.1. BULANCAK İLÇESİNDEKİ MİMARİ ESERLER

3.1.1.1.Bulancak Eski Cami

Bulunduğu Yer: İlçe merkezi Bulancak mahallesindedir.

Kitabesi: Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabelik yeri boştur.

Banisi-Mimarı: Camiyi hangi mimarın yaptığı belli değildir. Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıf Eski Eser Fişinde M.1847/H.1263 yılında Karaibrahimoğlu Ahmet Ağa tarafından yaptırılmış olduğu kayıtlıdır.³ (Şahin,2013, s.76)

Yapım Tarihi: Minare kaidenin güney yüzünde yapım yılı Türkçe olarak yazılıdır. Buradaki bilgiye göre 1847 yılında yapılmıştır.

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Kuzey güney doğrultusunda uzatılmış 12,69x9,85 m ebadında dikdörtgen planlı cami tek şerefeli bir minareye sahiptir. Yapı kâgir sistemde inşa edilmiştir. (Görsel 1) (Çizim 1) Yapı içten ahşap tavan üzerine kubbe, dıştan saç kaplı Marsilya tipi kiremitle örtülüdür.⁴ Yapının kuzeybatı köşesinde yer alan minaresi, yüksek kare kaide üzerinde çokgen planlı (on altıgen) gövdeli tek şerefeli olup çokgen bir külaha sahiptir. (Görsel 2) Caminin kuzey cephesi üç adet sütunla taşınan revak şeklinde düzenlenmiş olup düz tavan örtülü son cemaat yeri şeklindedir.

b. Cephe Düzeni:

³ Asıl kitabesinin yeri boş olan yapının minare kaidesinin kuzey yüzündeki mermer levhadan ve 23.10.1989 tarihli VGM Abide ve Yapı İşleri Dairesi Vakıf Eski Eser Fişinden alınan tarihtir.)

⁴ Doç. Dr. Gazanfer İLTAR, '19. Yüzyıl Giresun Yapılarında Marsilya Tipi Kiremitler 'adlı makalesinde kiremitler hakkında bilgi vermiştir.19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artık önemli bir ticaret ürünü olan Marsilya kiremitleri, Amerika'dan Asya'ya pek çok dünya ülkesine ihraç edilmiştir. Bu tarihlerde Giresun'dan Marsilya'ya fındık taşıyan gemilerin dönüşte getirdikleri inşaat malzemeleri arasında bu kiremitler önemli bir kalem oluşturmuş, farklı firmalara ait çatı kiremitleri, 19. yüzyıl Giresun yapılarında yaygın bir şekilde kullanım alanı bulmuştur. Özellikle 19. yüzyılın son çeyreği ile 20. yüzyılın ilk çeyreği arasında inşa edilen yapıların çoğunda Marsilya kiremitleri tercih edilmiştir.

Kuzey cephe; giriş cephesinin olduğu cephedir. Cephede üç adet sütunun taşıdığı revak düz tavan örtülüdür. Sütunlar yuvarlak kemerlerle birbirine ve kuzey cephe duvarına bağlanmıştır. Son cemaat yerindeki sütunların başlıkları birbirinden farklı tarzdadır. Doğu köşedeki sütun başlığı iyon tarzındadır. Orta kısımda içe doğru bakan volütler arasında dilimli yaprak motifi aşağıya sarmaktadır. Sütun başlığı ortada lale sırası en altta ise dış sırası ile son bulmaktadır. Ortadaki sütun başlığı ise kompozit tarzdadır. Üst kısımda stilize bitkisel formlar olup bunların altında daire içerisinde dilimli çiçek motifi ve dallar vardır. Başlık en altta ise şerit halinde lale motifi ile son bulur. En batıdaki sütun başlığında ise en üstte stilize yapraklar ve köşelerde küre formu yer alır. (Görsel 3) Diğer iki sütun başlığı ise kompozit tarzındadır. Kompozit tarzda olan sütun başlıklarında ise üst köşede yaprak alt sırasında daire içinde yıldız, hayat ağacı motifi şeklinde tekrarlanarak şerit oluşturulur. Bu şeritin bir alt sırasında ise lale motifleri şerit oluşturur. Sütunlar demir kelepçelerle birleştirilip ayakta kalması sağlanmıştır. (Görsel 4) Son cemaat yerinin önüne 1997 yılında bir sundurma ilave edilmiştir. (Görsel 5)

Cephe duvarının orta kısmında son cemaat yerinde harime geçişi sağlayan basık kemerli giriş kapısı açıklığı vardır. Bu açıklığı ahşap çift kanatlı giriş kapısı tamamlar. Bu kapı üzerinde baklava desenli geometrik motifler bulunur. Giriş kapısının solunda dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli, demir şebekeli bir pencere bulunmaktadır. Bu pencerenin üst tarafında sonradan yapılan yuvarlak kemerli iki adet ahşap pencere vardır. Bu pencereler sekizer bölmeli şeklinde düzenlenmiştir. Girişin sağında ise kare kaideli tek şerefeli minare vardır.

Giriş kapısının olduğu bölüm dıştan, üç yönden dikdörtgen silmeler ile sınırlandırılmıştır. Basık kemerli giriş kapısı üzerindeki kilit taşı üzerinde üç farklı kademe istirdye formu bulunur.

Doğu-Batı cephe düzenleme açısından ortak özellikler gösterir. Cephelerin duvarlarında altta dört üstte üç adet pencereden oluşmaktadır. Alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu yuvarlak kemerlidir ve demir şebekelidir. Üst sıra pencerelerinin iki tanesi dıştan içe doğru genişleyen mazgal penceredir. Bu pencereler ana mekânda yer almaktadır. Mazgal olmayan pencere ise harim tarafında yer alır.

Batı cephesinde duvarla birleşik minare kaidesi vardır. (Görsel 6) Yapının beden duvarlarında herhangi bir süsleme yoktur. Yapının tüm cepheleri üç kademeli kalın silmeli çatı saçağı son bulmuştur. (Görsel 7)

Güney cephe; sade bir cephe olup bu cephede sadece alt tarafta iki tane dikdörtgen formlu, yuvarlak kemerli, demir şebekeli pencere vardır. (Görsel 8)

c. İç Mekân Düzeni:

İç mekân giriş ara bölüm, harim ve mahfil bölümünden oluşur. Kuzey cephedeki giriş kapısının sağında alt sırada dikdörtgen formlu basık kemerli pencere bulunur. Üstte mahfil katına denk gelen iki adet yuvarlak kemer açıklıklı pencere yer alır. Giriş katından ahşap merdivenle çıkılan mahfil bölümü ahşap korkuluklu olup ortada iki bağımsız taş sütuna ve yanlardan duvara gömülü iki ayak üzerine oturmaktadır. Mahfilin alt katı doğu tarafı günümüzde imam odası batı tarafı ise son cemaat yeri olarak kullanılmaktadır. (Görsel 9)

İç mekânda doğu cephe duvarının olduğu yerde yine dış cepheyi incelerken belirtilen bilgiler vardır. Duvar orijinal taş duvarının üzerine sıvalı ve boyalı şekilde kapatılmıştır. Altta dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli niş şeklinde üç adet pencere bulunmaktadır. Üstte ise dıştan içe doğru genişleyen niş şeklinde yuvarlak mazgal pencere bulunur.

İç mekân güney cephede ise dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli iki adet pencerenin yanı sıra giriş ekseninde düzgün kesme taş işçilikli mihrap ve solunda ahşap minber bulunur.

Yuvarlak kemerli yarım daire nişli taş mihrabın iki yanında ikişer sütunçe ve üstte sütunçelere oturan üçgen tepeliği bulunur. Yarım daire şeklindeki niş on dörtgene tamamlanan yedigen olarak tasarlanmıştır. Mihrap yanındaki sütunçeler kaval ve oluk şeklinde çift pilaster uygulamalarıdır. Yanlardaki pilaster uygulamaları silmeli dış şeklinde sıralı olup altta ayaklar üzerine yükselir. İki sütunçe arasında geniş ve aşağı doğru şekilde oluk silme vardır.

Mihrap kavsarasının hemen üzerinde alınlıkta iki adet ay yıldız motifi yer alır. Hilal motifleri birbirine dönük şekildedir, yıldız motifi ise yedi köşelidir. Ay yıldız ortasında ise âlem sembolü yer alır. Mihrap nişi yanındaki pilaster sütunçeler üstte baklava dilimi dizisi, yanlarda silmeler ve üstte konik şeklinde pilaster ile

tamamlanır. Mihrap üçgen tepeliği arşitrav şeklindedir. (Görsel 10) Mihrabın önüne iki adet bakır şamdan yerleştirilmiştir.⁵

Mihrabın batısında ahşap minber bulunmaktadır. Minber giriş kapısı kemerli olup kapının kanatları bulunmamaktadır. Minber kapısının iki yanında ahşap sütun bulunur. Kapının üstündeki dikdörtgen panoya “Kelime-i Tevhid” yazısı yazılmıştır. En üstte ise mihraptaki gibi âlemlerle son bulur. Minber süpürgelik kısmı olmayıp onun yerine köşk altı geniş açıklık vardır. Minber korkulukları yukarı doğru bakan ‘S’ kıvrımlı dizelerden oluşup şebekeli şekildedir. Köşk kısmının doğuya bakan korkuluğunda çiçek, tomurcuk ve yapraklardan oluşan kabartma süsleme görülür. Köşk kısmı konik külâh ile son bulur. (Görsel 11)

Harimin üzeri içten ahşap kubbe ile dıştan kırma çatı ile örtülüdür. Bu kubbe bağdadi kubbe tarzında üç metre genişliğindedir. Düz ahşap tavanın ortasında yaklaşık 3 m genişliğinde bağdadi teknikte yapılmış kubbesi vardır. Kubbe destek sistemi bulunmayan eser süsleme açısından zayıftır. (Şahin,2013, s.76) (Görsel 12) Kenarlardan kademeli yükselen tavanın geçiş noktasında dış sırası dizisi kullanılmıştır. Kubbe yuvarlağının tavana bittiği yerde bulunan çiteler on altıgen oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Kubbenin iç kısmında çok sayıda yıldız motifi kubbenin ortasını boş bırakacak şekilde irili ufaklı dağınık halde dizilmiştir. Kubbenin iç kesiminde yıldızların arasına kible yönünde bir ay yıldız konulmuştur.

İç mekân toplamda on dokuz pencere ile aydınlatılmıştır. Doğu ve batı cephede yedişer tane, güneyde iki, kuzeyde üç adet pencere bulunmaktadır. Kuzey cephe dışındaki diğer cephelerdeki alt pencereler aynı özelliklere sahiptir. Bu özellikler dıştan içe doğru genişleyen dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklı ve mazgalı düzendir. Üst kat pencereler ise niş şeklindedir. Doğu ve batı yönündeki üst kat pencereleri dıştan içe doğru genişleyen yuvarlak niş şeklindedir. Mahfilin kuzey cephesine bakan alt pencerelerde ise diğer pencerelerdeki özellikler hâkimdir. Kuzey cephe üst pencereler ahşap malzemeli yuvarlak formlu olup daha küçük

⁵ Mihrabının iki yanındaki 1889(H.1306) tarihli bir bakır şamdanda “Erzurum Rûsumat (Defterdar) Nazırı Tevfik Hüseyin Efendi ile Halilesi(ailesi) tarafından Bulancak Camii Şerifine vakfolunmuştur. Şeklinde kayıt vardır. Şamdanlar Erzurum’da imal edilmiştir.” 23.10.1989 tarihli a.g.b

tutulmuştur. Yapının kuzeyinde bulunan son cemaat yerinin doğusunda ve girişin sonundaki pencere ise dikdörtgen silmeli plaster süslemelidir.

d. Minare:

Caminin giriş tarafının sağında yer alan minare kare kaideli on altıgen gövdeli tek şerefeli olup konik külahla son bulmaktadır. Minareye kaidenin doğu yüzeyinde bulunan dıştan ters “U” şeklinde kaval silme ile çevrelenen, dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklı tek kanatlı bir ahşap kapıdan girilir. Minare kaidesi beden duvarları seviyesindedir. Armudi pabuç kısmı kaideyi on altıgen gövdeye bağlar. On altıgen gövde yukarda sade tek şerefeli olup şerefe kısmı demir korkulukludur. Şerefeden sonra silindirik petek kısmı on altıgen şekilde son bulur. En üst ise çokgen külah ile minare biter. (Görsel 13)

e. Süsleme:

Yapının dışı kuzey cephe haricinde sadedir. Kuzey cephede son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerindeki sütun başlıkları süsleme açısından iyon karakterli taş süsleme unsurlarına sahiptir. Sütun başlıklarında yer alan süsleme motifleri ise lale, stilize yaprak, palmet gibi bitkisel motifler; ters at nalı, küre gibi geometrik motiflerdir (Narmanlı,2018, s.34). Yine giriş kapısı üzerinde kemer kilit taşında istiridye ahşap giriş kapısında da baklava motifi vardır. Dış cephede minare pabuç kısmı armudi şeklinde tasarlanması estetik görüntü oluşturmuştur. Dış cephede son olarak alttaki dikdörtgen formlu pencerelerin lokmaları da hareketlilik katmıştır.

Yapının içinde ise ahşap ve taş işçiliği hâkimdir. Süsleme unsurunun olduğu yerler mihrap, minber, bağdadi kubbe ve mahfil korkuluklarıdır. Mihrapta hâkim olan süsleme detayları taş üzerine ay, yıldız, âlem motifi, geometrik motifli niş yarlarda plaster sütunçelerdir. Minberde ise “S” kıvrımlı şebekeler, giriş kapısı üzerinde dikdörtgen pano içinde olan “Kelime-i Tevhid” yazısı, köşk kısmında bitkisel motifler yer alır.

f. Malzeme ve Teknik:

Malzeme olarak caminin kuzey cephe duvarında kesme taş, diğer cephelerde duvarlar moloz taş kullanılmıştır. Üst örtü Marsilya tipi kiremit ile örtülüdür. Taş malzeme minber, mahfil, tavan hariç her yerde kullanılmıştır. Minber, mahfil, harim ve son cemaat yeri tavanında ahşap malzeme kullanılmıştır.

3.1.1.2.Bulancak Burunucu Cami

Bulunduğu Yer: Burunucu Köyündedir.

Kitabesi: Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabeye göre yapı Haziran/Temmuz 1842 yılında yapılmıştır. Kuzey duvarının doğu köşesinde yer alan ikinci mermer kitabede son kez Türkçe 1955 yılında Karaibrahimoğlu Ömer Efendi tarafından yaptırıldığı yazılıdır. (İltar,2014, s.141)

Banisi-Mimarı: Camiyi hangi mimarın yaptığı belli değildir. Yapı Karaibrahimzade Hasan Ağa'nın eşi Ayşe Hatun tarafından yaptırılmıştır. İlk ibadete 1855 yılında başlanmıştır.

Yapım Tarihi:

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Camii, çeşme ve hazire toplamda 325 metrekare alanı kapsar.

Kuzey -güney doğrultusunda uzatılmış 15.00x9.60 cm ebadında dikdörtgen planlı camidir. (İltar,2014, s.141) Minaresi olmayan cami kâgir sistemde inşa edilmiştir. (Görsel 14) Yapı içten ahşap tavan üzerine kubbe, dıştan dört omuzlu kırma çatılı ve üzeri çinko ile örtülüdür. Caminin kuzey cephesinde dört adet sütunla taşınan revak şeklinde düzenlenmiş, düz tavan örtülü son cemaat yeri vardır.

b. Cephe Düzeni:

Kuzey cephe; giriş cephesinin olduğu cephedir. Dört adet sütunla taşınan revak şeklinde düzenlenmiş düz tavan örtülü son cemaat yeri kuzey cepheyi oluşturur. Revaktaki dört adet sütun üç yarım daire kemerle sabitlenmiştir. Sütunlar alttan dikdörtgen kaide üzerine yuvarlak şekilde yükselip üstte dikdörtgen olarak son bulur. Yanlarda bulunan kemerler kuzey cephedekilere göre daha geniş ve basıktır. (Görsel 15)

Son cemaat bölümüne iki basamaklı merdiven ile çıkılır. Her cephede iki sıra alt, iki sıra sivri kemerli üst pencere yer alır. Kuzey cephesinin batısında yer alan pencere kapatılmıştır. Alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu, düz atkı taşı ve demir şebekelidir. Giriş bölümü, profilli silmelerle ters “U” şeklinde çevrelenmiş olup, giriş açıklığının iki yanında başlıklı pilaster vardır.

Kapı üzerinde yer alan dikdörtgen mermer kitabenin kenarları silmelerle pano şekline dönüştürülmüş, üzeri beyaza boyanmış ve içerisine sülüs hatla 5 satırlık kitabe yazılmıştır. Bu kitabenin açıklaması şu şekildedir. (Görsel 16)

Sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât

Ve râgibü'l-hatr ve'd-derecât

Karaibrahimzade Merhum

Hasan Ağanın halilesi Ayşe Hatun

Sene C.A. (Cemaziyel Evvel) 1258 yazmaktadır. (İltar, a.g.e, s.142)

Harime giriş, kuzey cephesindeki dikdörtgen formlu ve basık kemer açıklıklı bir kapıdan sağlanır. Giriş kapısı çift kanatlı olup ahşaptan yapılmıştır. Kapı kanatlarındaki motif düzeni üst üste üç tane dikdörtgen motifi şeklinde ve en üste yamuk şeklini alır.

Doğu cephe; sade olup düz sarı boya ile boyanmıştır. İki tane olan alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu, düz atkı taşlı ve demir şebekelidir. Üst sıra pencereleri daha küçük boyutta olup sivri kemer açıklıdır. Doğu cephenin önünde hazire bölümünde sekiz adet mezar vardır. Mezar taşlarının bazıları Osmanlı dönemi mezar taşlarıdır. Mezarların biri ise yapının banisi olan Karaibrahimzade Hasan Ağa eşi Ayşe Hatuna aittir. (Görsel 17)

Güney ve Batı cephe; her iki cephede aynı özellikleri taşır. Bu özellikler iki alt, iki üst sıra pencere şeklindedir. Yapının bütün cephelerindeki pencereler aynı düzende olup kenarları sonradan beyaz şerit ile boyanmıştır. (Görsel 18-19)

c. İç Mekân Düzeni: Kuzey cepheden harime giriş dikdörtgen formlu basık kemer açıklı bir kapıdan sağlanır. Giriş bölümü ters “U” şeklinde profilli silmelerle çevrelenmiş olup giriş kapısı ahşap çift kanatlıdır. Giriş açıklığının iki yanında başlığı olan pilaster vardır. Girişin sağında on sekiz basamaklı “S” kıvrımlı merdivenle mahfil bölümüne çıkılır. Mahfili ortada taşıyan sütunlar dikdörtgen şeklindedir, yan bölümler ise duvara birleşiktir. Harimin beden duvarları, sütunlar, pencereler, tamamen ahşap lambri malzeme ile kaplanmıştır.

Mihrap çini kaplamalı olup yaklaşık üç metre yüksekliğindedir. Çinilerde genellikle Osmanlı çini motiflerine benzemektedir. Mihrabın üst bölümünde sağ ve sol

köşelerinde “Ayet –El Kürsi” duası yazılıdır. Sağda “Allah” ve solda “Muhammed” yazıları da Arapça olarak çinilerde yazılıdır. Çinilerdeki süslemelerde bitkisel motifler hâkimdir. Beşgen şeklinde olan mihrap nişin iki kenarında lacivert çinili sütunçeler vardır. (Görsel 20)

Minber ise mihrabın batısındadır. Ahşaptan olan minberin korkuları kafes oyma tekniğinde yapılmıştır. Kafes oyma tekniği uygulanan korkuluk bölümlerinde ise geometrik motifler hâkimdir. (Görsel 21)

Yapının tavanı ahşap lambri ile kaplanmıştır. Tavan göbeğinin ortası iç içe girintili piramidal şeklinde olup üç kademelidir. (Görsel 22)

d. Çeşmeler:

Kuzey cephesinin önünde batı ve doğu kenarda yapının yanında çeşme bulunur. Çeşmelerden biri orijinaldir. Plan olarak kare şeklindedirler. İki katlı görüntüye sahip olan çeşmeler kesme andezit taşından yapılmıştır. Çeşmeler üzerinde kitabe yoktur. Dört yanında yarım daire kemer içinde birer tane kurna bulunur. Çeşmelerde süsleme detayı yoktur. (Görsel 23)

Doğu köşedeki çeşme orijinal çeşme olup biraz tahrip olmuştur. Dört cepheli orijinal çeşme yatay dikdörtgen şeklinde prizmatik bir kütleyle sahiptir. Çeşmenin her yönünde aynalık vardır. Aynalık yerindeki muslukların yerine sonradan su tesisatı eklenmiştir. Aynalık nişlerinden ikisi yuvarlak kemerli ikisi dikdörtgen formudur. Aynalığın dört yanı profilli bir sıralanma olup üstte saçakta bu şekildedir. (Görsel 24)

e. Süsleme:

Yapı genel olarak sadedir. Sonradan yapılan yenilemeler nedeni ile beden duvarları, giriş bölümü ve pencerelerin demir şebekeleri dışında özgünlüğü kalmamıştır. Girişteki kitabede yazılı süsleme vardır. Girişte kapı kanatlarında, minber korkuluklarında geometrik süsleme uygulanmıştır. Mihrap çinilerinde

bitkisel süsleme hâkimdir. Pencere lokmalarının ise iç içe geçmesi estetik görüntü oluşturur. Yapı dışındaki çeşme de ise aynalık kısmında nişler estetik görüntü sunar.

f. Malzeme ve Teknik:

Yapı kesme taştan yapılmıştır. Yapının üzeri sıvanarak boyanmıştır. Üst örtüde ise kırma çatılı olup çinko ile kaplanmıştır. Harimde bölümünde minber, mahfil beden duvarlarında ahşap malzeme kullanılmıştır. Mihrap çiniden yapılmıştır. Yapı dışındaki çeşme de andezit taşı kullanılmıştır.

3.1.1.3.Bulancak Kızılot Köyü Cami

Bulunduğu Yer: Bulancak Kızılot köyündedir.

Kitabesi: Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi-Mimarı: Yapının banisi ve mimarı hakkında bilgi yoktur.

Yapım Tarihi: Caminin minare kaidesinin güney kenarında M.1900/H.1327 tarihinde yapıldığı yazılıdır. Yapılan son restorasyonda bu yazı da silinmiştir. (İltar,2017, s.144)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Cami kuzey-güney doğrultusunda uzatılmış 13.85x 9,14 cm ölçülerinde dikdörtgen plana sahiptir. (Görsel 25) (Çizim 2) Giriş tarafında son cemaat yeri, kuzey batısında kare kaideli minaresi vardır. (Çizim 3) Dış duvarlarında moloz şeklinde bazalt taşı kullanılmış olup içten ise ahşap düz tavana sahiptir. Üst örtüsü kırma çatılı olup kiremit ile örtülmüştür.

b. Cephe Düzeni:

Caminin kuzey cephesindeki son cemaat yeri kapatılmıştır. Son cemaat yerinin üstü ahşap düz tavan ile örtülüdür. Kuzey cephede ortada giriş kapısı, kapının sağında ve solunda birer pencere bulunur. (Görsel 26) Kuzey cephede alttaki pencereler 0,74 cm genişliğe sahip olup dikdörtgen formlu basık kemer açıklıdır. Bu pencereler düz ahşap atkılı, dikdörtgen formlu, demir parmaklıdır. Giriş kapısının üzerinde, alt sıra pencerelerin üzerine denk gelecek şekilde üstte üç tane küçük yuvarlak pencere bulunur.

Son cemaat yerinden harime geçişi sağlayan kapı dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli olup çift kanatlıdır. Kapı kanatları ahşap ve dikdörtgen çerçevelidir. (Görsel 27) Kapı alınlığı sade olup dikdörtgene pilasterde panoda besmele yazılıdır.

Doğu cephede duvar yüzeylerinde altta ve üstte iki pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerden ikisi ana mekânda diğerleri ise mahfil ve son cemaat yerine bakan tarafta bulunmaktadır. Pencereler genellikle özellik olarak alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli üst sıra pencereleri yuvarlak formludur.

Pencereler dıştan hafif yüzeye taşacak şekilde çerçeve içine alınmıştır. Bütün cepheler üstte silmeli saçakla son bulmuştur. (Görsel 28)

Batı cephe ise doğu cephe ile aynı özellikleri taşır. Farklı olarak bu cephede minare kaidesi ve son cemaat yeri yan tarafı bulunmaktadır. Yine bu cephedeki pencere düzeni doğu cephesi ile pencere sayısı ve özellikleri benzemektedir. (Görsel 29)

Güney cephe ise mihrabın olduğu tarafa bakan cephedir. Altta tek, üstte iki pencere bulunmaktadır. Alt sıra pencere dikdörtgen formlu, basık kemer açıklı demir parmaklıdır. Üst sıra pencereleri ise dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklıdır. Bütün cephelerde olduğu gibi silmeli saçakla cephe son bulur. (Görsel 30)

c. İç Mekân Düzeni:

Kızılot Cami iç mekâna girişi sağlayan kapı ahşaptan olup çift kanatlıdır. Kapının olduğu bölüm dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklıdır. Giriş kapısının sol tarafında dikdörtgen formlu basık kemer açıklığı olan pencere demir şebekelidir. Giriş kapısının sağında ise mahfile çıkan merdiven bulunmaktadır. (Görsel 31)

Mahfil bölümünü ortada dört tane ahşap kaplamalı taş sütun taşır, yanlarda ise duvarla gömülü ahşap ayak taşır. Mahfilin zemini, korkulukları tavanı ahşap malzemeden yapılmıştır. (Görsel 32) Mahfilin doğu ve batı cephelerinde ikişer tane, kuzey cephesinde üç tane pencere bulunmaktadır. Altan on altı basamaklı ikinci bir merdiven ile mahfile çıkılır. Merdiven kapısı üstte mahfilin batı cephesinde bulunur. Bu kapı aynı zamanda minareye çıkışı sağlayan merdivenin kapısıdır.

İç mekânın doğu ve batı cephesindeki pencere düzeni altta dikdörtgen formlu basık kemer açıklı pencere üstte ise içten dikdörtgen dıştan yuvarlak formlu küçük pencere şeklindedir. Pencerenin yanları kırmızı, mavi, gri ve beyaz renklerin hâkim olduğu bitkisel süsleme kalemişi tekniğinde şerit halinde işlenmiştir. (Görsel 33) Kalemişi tekniği olan yerler harici duvar yüzeyleri beyaz badanalı olup sadedir.

İç mekânın güney cephesinde mihrap, vaiz kürsüsü ve minber bulunur. Mihrap ortada minber sağ tarafta, sol tarafta ise vaiz kürsüsü bulunur. Pencere düzeni ise altta dikdörtgen formlu basık kemer açıklı mazgal pencere olup üstte dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklı iki adet pencerinin açıklıkları niş şeklindedir.

Mihrap malzeme olarak taştan yapılmıştır. Yarım yuvarlak nişe sahip olan mihrap tepelik kısmı üçgen alınlıkla son bulmaktadır. Mihrabın her iki yanında ikişer sütunçe bulunur. Sütunçeler yaklaşık 0,75 cm yüksekliğindedir. Sütunçeler üç oluk bir kaval silmeden oluşan pilaster şeklindedir. Silmeler alttan üste doğru dış arası, düz silme, baklava dilimi dış sırası ve üstte her iki yanda da bulunan yumurta ile son bulur. Soldaki sütunçede orta başlığında üç dilimli motif var iken baklava dilimi motifi yoktur.

Dış sütunçenin üzeri kademeli başlık ve vazo figürü ile son bulur. Kenarlarda ise iki damlacık motifi de yer alır. Restorasyondan önce silmeler mavi beyaz renkte iken son halinde beyaz ve altın rengi şeklindedir. İç sütunçelerin üzerindeki silmeler yine dış sütunçeler gibidir. Bu silmelerde bitkisel süslemeler ve baklava dilimi motifli geometrik süsleme bulunur. (Görsel 34) (Çizim 4) Pilasterler üstte alınlık altındaki kademeli silmelerden oluşan kornişle son bulmaktadır. Alınlık kısmında ortada bulunan dikdörtgen panoda mihrap ayeti yazılıdır. (Görsel 35) Üçgen alınlık ortası boş olup güney duvarına son restorasyonda kalemişi olarak üstte solda “Muhammed” sağda “Allah” yazılır. Mihrabın çevresindeki duvarda da ayet yazılıdır.

Mihrabın sağ tarafında bulunan minber ahşap malzemedan yapılmıştır. Orijinal olmayan minberin kapı kanatları yoktur, kapı yerine örtü konulmuştur. Aynalık kısmı sade olup süpürgelik kısmı yoktur. Minberin köşk kısmı üç yönden kemerli on iki gen külahla son bulur. Minber korkuluk kısımlarında süsleme olarak üç sıra baklava sıralarından oluşmaktadır. (Görsel 36)

İç mekân tavanı ahşap malzeme ile örtülüdür. Tavanın ortası dıştan içe doğru daralan dört tane dikdörtgen ile derinlik kazanır. Bu dikdörtgenlerin kenarları dışlı şekilde yapılmıştır. (Görsel 37)

d. Minare:

Yapının batı cephesinin kuzey ucunda yer alan minare kare kaideli çokgen pabuçlu tek şerefeli olup silindirik külah ile son bulmaktadır. Taş malzeme ile yapılmış minarede şerefe kısmı süslemelidir. Kare kaideli minare silindirik bir bilezikle yükselmektedir. Şerefe kısmının alt tarafı üç kademeli yuvarlak bilezikler yer alır.

Şerefe korkulukları yenilenmiş olup geometrik süslemeli ve dendanlıdır. Dendanlı bölümün altındaki panolarda güneş kursu motifi vardır. Şerefe üzeri silindirik bilezikle devam eder. Minare kurşundan yapılmış konik külah ile son bulur. Minareye giriş mahfilden sağlanır. Mahfildeki minare kapısı yarım daire kemerli ahşap kanatlıdır. (Görsel 38-39)

e. Süsleme:

Yapının dış cephesi sadedir. Dış cephede süsleme detayı olarak giriş kapısındaki ahşap kapı kanatları, pencere mazgalları ve minare şerefesindeki geometrik süsleme yer alır.

Yapının içinde süsleme detayı dışa göre daha fazladır. Ahşap mahfil korkulukları, kademeli tavan göbeği, mihrap yanındaki sütunçeler, duvarlardaki kalemşi yazılı süsleme ve son olarak minberdeki baklava dilimli korkuluklar süsleme olan bölümlerdir.

f. Malzeme ve Teknik:

Yapının beden duvarları, minare taş malzemedan yapılmıştır. Yapı içten sıvalı ve boyalıdır. Yapı kâgir malzemedan yapılmış olup üst örtüsü içten ahşap dıştan kırma çatılı ve kiremit örtülüdür. Mahfil, minber giriş kapısı, minare kapısı tavan göbeği mahfili taşıyan sütunlar ahşap malzemenin kullanıldığı birimlerdir.

3.1.1.4.Bulancak Şemsettin Köyü Cami

Bulunduğu Yer: Bulancak Şemsettin köyündedir.

Kitabesi: Yapıya ait hem kayıtlarda hem de yüzeyinde kitabe yoktur. Kuzey cephesinin doğu ucunda yer alan levhaya göre H. 1312/ M.1896 yılında yapılmıştır.⁶(Görsel 40) (Durmuş,2000, s.90)

Banisi-Mimarı: Yapının mimarı hakkında bilgi yoktur. Banisi Şeyh Ali Ağadır. Bu yüzden halk arasında camiye ‘Ali Hoca Cami’ denmektedir.

Yapım Tarihi: Kuzey cephesinin doğu ucunda yer alan levhaya göre H. 1312/ M.1896 yılında yapılmıştır, yazılıdır. Yapı 2009 yılında tescillenmiştir.⁷

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Kâgir sistemde inşa edilen bu cami 10.05x9.12 m ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Kuzey cephesinde revak şeklinde düzenlenmiş son cemaat yeri bulunur. Son cemaat yerine batıdan birleşik minaresi ve diğer yapılardan farklı olarak bodrum katı bulunmaktadır. Üst örtüsü ise içten ahşap tavan dıştan kırma çatılı olup kiremitle örtülmüştür. (Görsel 41) (Çizim 5-6-7)

b. Cephe Düzeni:

Kuzey cephede revak şeklinde düzenlenmiş son cemaat yeri bulunur. Kuzey yönde bulunan son cemaat yerini dört tane sütun taşır. Sütun aralarındaki kemerlerden üçü kuzey yönde bağımsız biri ise minare kaidesine bitişiktir. Kemerler yarım daire şeklinde olup gergi çubuklarıyla sabitlenmiştir. Kemerleri taşıyan sütunlar silindirik olup üst kısmında dış sırası motifli başlıkları vardır.

Son cemaat yeri yerden yükseltilmiş olup buraya dört basamaklı merdiven ile çıkılmaktadır. Son cemaat yerinin üstü düz ahşap tavadır.

Kuzey cephe; bu cephede beden duvarında son cemaat yerinden harime geçişi sağlayan giriş kapısı dikdörtgen çerçeveli dikdörtgen formlu, yuvarlak kemerli çift

⁶ Yapının ilk yapılışı 15. yy. a kadar inmektedir.1455 tarihli tahrir defterinde Şeyh Ali Ağanın yaptırdığı imamının ise oğlu Mevlâna Hüseyin Fakih olduğu yazmaktadır.

⁷ TKVKBKM'nin 2211 nolu ve 25.06.2009 tarihli arşiv belgesi.

kanatlı ahşap kapısı vardır. (Görsel 42) Harime girişte dışa doğru çıkıntı yapmış kemer taşının hemen üzerinde, oval pano içerisine mermer üzerinde “Besmele” yazılıdır. Yuvarlak kemerli giriş kapısının sağında mihrabiye vardır. Silindirik niş şeklindeki mihrabiye üç dilimli kemerli olup kesme taştan yapılmıştır. (Görsel 43)

Kuzey cephenin pencere düzeni ise bir tane alt tarafta iki tanede üst tarafta pencere şeklindedir. Alt sıra pencere dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli ve demir şebekelidir. Üst sıra pencere ise hiza olarak mahfil katındadır. İki tane pencere dikdörtgen formlu düz atkı taşlıdır. Bütün pencereler dıştan hafif taşkın şekilde üstten basık kemerli alttan dikdörtgen çerçeve içine alınarak estetik bir görüntü elde edilmiştir.

Doğu cepheyi hiza olarak caminin ana mekânı, mahfil ve son cemaat yerinin doğu tarafına bakan birimler oluşturur. Doğu cephe beden duvarında üstte üç tane yuvarlak formlu pencere, altta üç tane dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli demir şebekeli pencere bulunur. Yapının bütün cephesini üstten dolaşan oluklu saçak tamamlar. (Görsel 44)

Batı cephe; dış düzen açısından doğu cephe ile benzer özellikler taşır. Bu özellikler pencere düzeni, saçak düzeni gibidir. Bu cephede farklı olarak üç adet yuvarlak pencere bodrum katında yer alır. Cephenin üst sıra pencereleri yuvarlak olup alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli demir şebekelidir. Yapının minaresi bu cepheye birleşiktir. Pencerelere estetik görüntü vermek için dıştan hafifi çıkıntı şeklinde çerçeveler yapılmıştır. Bu çerçeveler pencerenin yapım formuna göre şekillenmiştir. (Görsel 45-46)

Güney cephede pencere düzeni iki adet alt sıra pencerelerinden oluşur. Yapının güney cephesinde üst sıra pencere yoktur. Pencereler dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli demir şebekelidir. Üst sıra diğer cephelerdeki gibi oluklu saçaklıdır. (Görsel 47) Hiza olarak mihrap ve minberin olduğu bölüme denk gelir.

c. İç Mekân Düzeni:

Kuzey cepheden iç mekâna dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli, ahşaptan çift kanatlı kapı ile girilir. Kuzey cepheden ana mekâna bakan yönde mahfil katı bulunur. Mahfili ortada iki tane yanlarda duvara gömülü iki tane de ortada sütun taşır. Mahfile giriş kapısının sağından on yedi basamaklı merdiven ile çıkılır. Mahfil bölümünün tamamında ahşap malzeme kullanılmıştır. Mahfil ahşap korkulukları parmaklıklı olarak düzenlenmiştir. (Görsel 48) Mahfilin kuzey cephesinde iki, doğu ve batı cephelerinde birer tane pencere bulunmaktadır. Pencereler içten niş şeklinde dıştan ise mazgal şekilde düzenlenmiştir.

İç mekânın harim bölümünde doğu ve batı beden duvarlarında altta ve üstte ikişer pencere bulunmaktadır. Alt sıra pencereler dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklı olup dıştan içe doğru niş şeklinde genişler. Üst sıra pencereler yuvarlak pencere formundadır. Hem alt hem üst pencereler mazgal şeklinde düzenlenmiştir. Beden duvarları sade olup beyaz renkte boyanmıştır.

Güney harimin güney cephesinde mihrap ve minber bulunur. Güney beden duvarında ise dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli geniş açıklı iki pencere bulunur. Bu cephedeki pencereler diğer cephelerdeki gibi alt sıra pencere düzeni ile aynıdır. Mihrap ve minber iki pencere arasında bulunmaktadır. (Görsel 49)

Güney duvarının ortasında yer alan mihrap aynı zamanda giriş ile aynı hizadadır. Mihrap orijinal olup düzgün kesme taş ile yapılmıştır. Mihrabın iki yanında yivli sütunçeler olup pano içerisinde baklava dilimli motive sahip kaideleri vardır. Baklava dilimli kaideler dış sırası ile sütunçeye bağlanır. Sütunçeler dış sırası başlıklarla son bulur. Sütunçeler oluk ve kaval silmelerle dilimlenmiştir.

Mihrap nişi çokgen şeklindedir. Ongine tamamlanan beşgen mihrap nişinin üst kısmında dış ve çift sıra oluk silmelerden oluşan korniş bulunmaktadır. Niş kavsaraları dilimli şekilde düzenlemiş olup köşeleri sadedir. Dikdörtgen çerçeve şeklinde çevrelenen mihrabı yukarda üçgen alınlık tamamlar. Üçgen alınlık içerisinde birbirine bakan simetrik hilaller ve ortasında âlem vardır. (Görsel 50) (Çizim 8) Üçgen alınlık dış sırası ve oluk silmelerden oluşan korniş ile son bulur. (Çizim 9)

Caminin minberi mihrabın sağında olup ahşaptan yapılmıştır. Minber orijinal değildir. 2013 yılı restorasyonunda eklenmiştir. Minber kapı bölümünde kapı olmadığından bezle kapatılmıştır. Minberin süpürgelik kısmı olmayıp aynalık kısmı sade tutulmuştur. Aynalık kısmı üçgen ve dikdörtgen şeklindedir. Minber korkulukları baklava dilimi şeklinde süslenmiş olup çerçevesidir. (Görsel 51)

Harim içten düz ahşap tavan ve ortasında kubbe ile örtülüdür. Kubbe içten sıvalı boyanarak sonradan içine ay yıldız motifi eklenmiştir. (Görsel 52) Ortadaki kubbe desteksiz bağdadi kubbe olarak geçer. (Şahin,2013, s.80) Düz ahşap tavan çıtalarla dikdörtgen şeklinde hareketlendirilmiştir.

İç mekân toplamda on yedi pencere ile aydınlatılmıştır. Kuzey cephede üç, güney cephede iki, doğu ve batıda altı tane pencere bulunur.

d. Minare:

Kuzey cephede son cemaat yerinin batısında bulunur. Kare kaideli, on altıgen gövdeli ve çift şerefeli bir minaresi vardır. Minareye kaide kısmının doğu cephesinde dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli tek kanatlı demir bir kapı ile giriş sağlanır. Kaide kısmı yüksek tutulan minare pabuçtan sonra çokgen bilezikle yükselir. Çokgen bilezik şerefe altında da vardır. Şerefe demirden bir korkuluğa sahiptir. (Görsel 53)

e. Süsleme:

Camide çok az süsleme detayı vardır. Mihrabında, minberinde, pencere korkulukları, kapı kanatlarında, minare, tavanında ve kubbe içinde süslemeye rastlanmaktadır. Mihrap ‘ta taş süsleme hâkimdir. Taş süsleme kabartma ve kazıma tekniğinde yapılmıştır. Mihrap sütünce kaidelerinde baklava motifi, başlıkların üstündeki diş sırası, üçgen alınlıktaki ay, âlem motifleri bulunmaktadır.

Giriş kapısının kenarındaki pilaster detaylar, minaredeki çokgen formlar taş süslemenin hâkim olduğu alanlardır. Ahşap süsleme ise minberde, tavanda, mahfil korkuluklarında, giriş kapı kanatlarında kendini gösterir. Tavanda ahşap çıtalarla oluşturulmuş dikdörtgen geometrik motifler ve kubbede ay yıldız motifi diğer süsleme olan yerlerdir. Demir malzemeli süsleme ise pencere korkuluklarında görülür.

f. Malzeme ve Teknik:

Yapının duvarları, pencere kenarları, mihrap ve mahfili taşıyan ayaklar düzgün kesme taş ile yapılmıştır. Minber, tavan, kapı kanatları ahşap malzeme ile yapılmıştır. Pencere korkulukları ise demir malzemenin kullanıldığı alanlardır.

3.1.1.5.Bulancak Ahmetli Köyü Cami

Bulunduğu Yer: Bulancak Ahmetli köyündedir.

Kitabesi: Giriş kapısı üzerinde yer alır. Dikdörtgen kitabesi Osmanlıca yazılmıştır. Kitabeye göre H.1330/M.1914 yılında yaptırılmıştır.⁸(Görsel 54) (Emecen,2005, s.115)

Banisi-Mimarı: Banisi ve mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesine göre 1914 yılında yaptırılmıştır.2007 yılında İl Özel İdaresi tarafından restorasyon yapılmıştır.

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Yapı uzunlamasına dikdörtgen planlı olup kâgir sistemde inşa edilmiştir. Kuzey cephesinde son cemaat yeri sundurma şeklinde düzenlenmiş olup önde iki adet eli belinde yuvarlak ahşap sütunla taşınmaktadır. Yapının giriş açıklığı yuvarlak kemerle oluşturulmuştur. Kare kaideli tek şerefeli güdük bir minaresi vardır. Cami içten ahşap tavan, dıştan kırma çatı ile örtülüdür. (Görsel 55) (Çizim 10-11-12)

b. Cephe Düzeni:

Kuzey cephe giriş kapısının olduğu cephedir. Bu cephede eli belinde motifine benzeyen iki ahşap direğin taşıdığı sundurma şeklinde son cemaat yeri vardır. Cephede iki adet alt sıra pencere iki adet üst sıra pencere yer alır. Pencere düzeni alt sıralarda dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli ve demir parmaklıdır. Demir şebekeler dönemin özelliklerini yansıtır. Üst sıra pencereler ise hafif dışa taşkın küçük yuvarlak pencerelerdir. Cepheler üstte profil sıraları ile hareketlendirilmiş olup taş saçaklıdır. Giriş açıklığındaki kemer, dışa doğru çıkıntı yapan kilit taşıyla vurgulanır. Kilit taşı üzerinde iki daire motifi vardır. Girişin iki yanına iyon tarzı başlıkla son bulan çift pilaster işlenmiştir. Başlıklar, iki sıra yatık dış dizisi motifli silmeyeyle birleşir. (Görsel 56) (Çizim 13) İnşa kitabesinin üzerinde ise dışa kıvrımlı iki volüt bulunur. Giriş kapısı üzerinde inşa kitabesi ve “Kelime- i Tevhid” yazılıdır. Giriş kapısı ahşap olup çift kanatlıdır.

⁸ “La ilahe illallah Muhammed ur-Resulullah/ Ahmetli Cami-i Şerifi/ sene 330” yazılıdır

Bulacak Eski Cami taş girişindeki sütun motifleri ile bu camideki giriş kapısı motifleri yapıldığı dönemin özelliklerini taşır.

Doğu –batı ve güney cephe aynı özellikleri taşır. Her cephede iki alt iki üst sıra pencere vardır. Alt sıra pencereler dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli “S” şeklinde demir şebekeli pencere vardır. Üst sıra pencereler ise küçük boyutlu yuvarlak pencerelerdir. Caminin dört cephesinde toplam dörderden on altı pencere vardır. Caminin dört köşesini çevreleyen taş profilli saçak sistemi ile cepheler tamamlanır. (Görsel 57-58-59) Yapı genel olarak sade olup süsleme detayları sınırlıdır.

c. İç Mekân Düzeni:

Harime giriş kuzey cephedeki dikdörtgen formlu yuvarlak kemer açıklı çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. Girişin batısında L şeklinde merdiven ile mahfile ulaşılır. Mahfili altı tane duvar içine gömmeli iki tane de ortada ahşap lambri kaplamalı dikdörtgen sütun taşır. Mahfil korkulukları ahşap olup parmaklıdır. (Görsel 60) Yapı beden duvarları zeminden bir metre yükseklikte ahşap lambri ile kaplıdır. 2007 restorasyonunda bu lambri kaldırılmıştır. Ahşap lambri harici beden duvarları sıvalı ve üzeri boyalıdır.

İç mekânda pencereler içten dışa doğru daralan niş şeklindedir. Mahfili taşıyan dört sütunun ikisi duvara gömülü olup ahşap lambri kaplamalı dikdörtgen şeklindedir. (Görsel 61) Yapının ahşap tavanının ortasında yüzeyden içe doğru girintili şekilde kademeli bir göbek vardır.

Yapının güney cephesinde solda ahşaptan vaiz kürsüsü, sağında ise ahşaptan minber ve ortada giriş kapısı hizasında taş mihrap vardır. Vaiz kürsüsü dikdörtgen formda yerden 150 cm yükseklikte olup dört basamaklı merdiven ile çıkılır.

Taş mihrap güney duvarının ortasında yer alır. Mihrabın iki yanında sütunçe bulunur. Mihrap nişinden tavan seviyesine kadar yükselen üçgen alınlık olup bu alınlığın içerisinde yuvarlak kemer açıklı kitabelik kısmı boştur. Alınlığın üst kısmı elips şeklinde geometrik motifle biter. (Görsel 62) İncelediğimiz diğer camilerden farklı bir mihrap düzenlemesine sahiptir. (Çizim 14)

Minber mihrabın batısında yer alır. Ahşaptan yer alan minber 2007 restorasyonu ile yeni bir minber yapılmıştır. Eski minber korkulukları stilize “S” korkulukludur.

Yeni minber Kızılot Cami minberi ile aynı dönemde yeniden inşa edilmiştir. (Görsel 63)

d. Minare:

Yapının minaresi orijinal olmayıp sonradan yapılmıştır. Gündük minare tarzındadır. Kare kaideli minare yapının batı tarafında olup çokgen pabuçla yükselir. Çokgen pabuç yukarıya doğru yuvarlak bir bilezikle yükselir. Tek şerefeli minare konik külah ile son bulur. Şerefe altı kornişlerle hareketlendirilmiş olup minare beyaz boya ile boyanmıştır. (Görsel 64) (Çizim 15)

e. Süsleme:

Yapıda süsleme unsuru oldukça azdır. Çoğunlukla geometrik süsleme olup bitkisel süsleme az kullanılmıştır. Giriş kapısı üzerinde taş malzeme üzerinde süsleme unsurları vardır. Bu unsurlar sırasıyla girişin yanında iyon tarzı başlıklarda, kilit taşındaki daire motifinde, kitabedeki yazılı süslemede ve pilasterlerde kendini gösterir. Mihrapta taş malzemeli süsleme vardır. Mihrap yanında pilaster unsurlar uzunlamasına üçgen alınlık taş süslemenin göze çarpan unsurlarıdır.

Süsleme pencere kenarlarında hafif dışa taşkın, alt sırada dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli ve üste dışa taşkın yuvarlak şekilde taşa işlenmiştir. Pencere demir şebekeleri de “S” kıvrımları ile yapıya hareketlilik katmıştır.

Ahşap malzeme yapılan süslemeler tavanda, minberde, mahfil korkuluklarında görülür. İki kademeli tavan ahşap olup, kademe geçişinde yumurta dizisi ve zikzaklı bir başka dizi kullanılmıştır. Minberdeki süsleme detayları restorasyon öncesi minberde daha fazla olup restorasyon sonrası yapılan minber oldukça sadedir. Kullanılan süsleme unsuru ise dikdörtgen çitalardır.

f. Malzeme ve Teknik:

Yapının beden duvarlarında düzgün yonu taş, silme ve sövelerde kesme andezit taşı kullanılmıştır. Mihrap taş malzemenin kullanıldığı diğer birimdir. Ahşap malzeme tavan, mahfil, minber, mahfil, vaiz kürsüsü, son cemaat yeri tavanı ve tavanı taşıyan ayaklarda kullanılmıştır. Metal malzeme ise pencere şebekelerinde kullanılmıştır.

3.1.2.PİRAZİZ İLÇESİNDEKİ MİMARİ ESERLER

3.1.2.1.Piraziz Eren Cami

Bulunduğu Yer: Piraziz merkezdedir.

Kitabesi: Yapının kitabesi bulunmamaktadır. Doğu cephesinde yer alan levhaya göre 1870 yılında yapılmıştır. Feridun Emecen kitabesi olmayan yapının mihrabında H.1293/M.1876 tarihini tespit etmiştir. (Emecen,2005, s.99)

Banisi- Mimarı: Yapı cephesindeki levhaya göre Tiralizade Ali Efendi tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır. Mimarı bilinmemektedir. Caminin bulunduğu alan 15. yy. ortalarında Ordu Turna suyu mevkiinde bulunan Samid Abdal Tekkesine bağlı dervişler tarafından iskâna açıldığı için halk arasında ‘Abdal ve Eren’ mevkii olarak tanındığı için cami bu isimle anılmıştır.

Yapım Tarihi: Tiralizade Ali Efendi tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır.

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Kuzey –Güney doğrultusunda dikdörtgen planlı yapılan cami 22.80x13.50 m ölçülerindedir. Cami kâgir sistemde yapılmış olup son cemaat yeri kuzey yönde genişletilmiştir. Yapının bodrum katıda bulunmaktadır. (Görsel 65) (Çizim 16-17-18-19) Cami içten ahşap düz tavan, dıştan ise dört omuzlu kırma çatılı olup üzeri çinko ile kaplanmıştır. Yapının orijinalinde minare yoktur. Sonradan yapılan caminin minaresi yapının kuzeybatı kösesinde olup zaman içinde yapı genişlediğinden minare yapının içinde kalmıştır.

b. Cephe Düzeni:

Caminin kuzey cephesinde bulunan son cemaat yeri iki katlı olup, sonradan genişletilmiş ve üst katı mahfil, alt katı harim ile birleştirilmiştir. Harime girişi kuzey cephenin ortasında ve doğu cephenin kuzey kenarında olmak üzere iki adet kapıdan sağlanır.

Kuzey cephede pencere giriş kapısı üzerindedir. (Görsel 66) Dikdörtgen çerçeveli pencere ahşap olup altı bölmelidir pencere ve giriş kapısının olduğu bölüm bütün halinde dikdörtgen çerçeveli plaster şeklindedir.

Kuzey cephedeki giriş kapısına üç basamaklı merdivenle çıkılır. Çift kanatlı kapısı olan giriş kapısı ahşap malzemeden yapılmıştır. Giriş kapısı üzerinde mermer üzerinde yapının ne zaman yapıldığına dair orijinal olmayan kitabe vardır. Yapının dış yüzeyindeki sıvalı ve boyalı hali son restorasyonda orijinal haline çevrilmiştir. Yapıyı dört yönden çevreleyen profilli taş saçakla son bulur. (Çizim 20)

Doğu cephe yapıya girişi sağlayan ikinci kapının olduğu cephedir. Kuzey köşede yer alan giriş kapısına yarım daire üç basamaklı merdivenle çıkılır. İki kanatlı ahşap kapı kanadı ile içeriye giriş sağlanır. Giriş kapısının hemen üzerinde yapının geçirdiği restorasyonu anlatan çerçeve tablo vardır. Bu çerçeve tabloda 'Piraziz şehrinin kuruluşunda belirleyici olan cami,1869 yılında Tiralizade Ali Efendi tarafından kesme taştan inşa edilmiştir. Minaresiz olan yapıya, sonradan bir minare ve son cemaat yeri ilave edilmiştir.2017 yılında Giresun İl Özel İdaresi ve halkın katkılarıyla kapsamlı bir onarımdan geçirilmiştir.' yazmaktadır. (Görsel 67)

Yapının alt sıra pencereleri dikdörtgen formlu sivri kemerli, demir şebekeli alt sıra pencere düzenindedir. Kemer kilit taşlarında palmet motifleri stilize ve kemer sorgucu şeklinde düzenlenmiştir. Yapının üst sıra pencereleri ise yuvarlak formlu olup testere dişine benzer motifle cephede hareketlilik sağlanmıştır. Doğu cephede beş tane alt sıra pencere üç tane üst sıra pencere vardır. Pencere çerçeveleri hafif dışa taşkın şekildedir. (Görsel 68) (Çizim 21)

Batı cephe doğu cephe ile aynı özellikleri taşır. Doğu cephede camiye girişi sağlayan kapının olduğu bölüm batı cephede kapı yeri gibi gözükten dikdörtgen pilasterle çevrelenmiştir. (Görsel 69) Batı cephede beş sıra hafif dışa taşkın dikdörtgen çerçeveli pencere sivri kemerli, kemer kilit taşları palmet motifli ve

kemer sorgucu şeklinde olup demir şebeke ile korunur. Cephede dört tane pencere yan yana iken bir tanesi minarenin olduğu köşededir. Üç tanede üst sıra pencere düzeni vardır. Üst sıra pencereler hafif dışa taşkın olup testere dişi şeklinde yıldız varı bir süslemeye sahiptir. Yapı profili taş saçakla çatıya ulaşmaktadır. Bu cephenin iç kısmında kalan minare sonradan yapılmıştır. (Çizim 22)

Güney cephede hafif dışa taşkın dikdörtgen çerçeveli sivri kemerli, kemer kilit taşları palmet motifli ve kemer sorgucu şeklinde iki tane alt sıra pencere demir şebeke ile korunur. İki tane olan üst sıra pencereler hafif dışa taşkın olup testere dişi şeklinde yıldız varı bir süslemeye sahiptir. Yapı profilli taş saçakla çatıya ulaşmaktadır. (Görsel 70) (Çizim 23)

c. İç Mekân Düzeni:

Harime kuzey cephesinin ortasında ve doğu cephenin kuzey köşesinden dikdörtgen birer kapı ile girilir. Dikdörtgen formlu olan bu iki giriş kapısı sonradan ilave edilmiş olup orijinal değildir. Caminin kuzey cephesinde bulunan son cemaat yeri iki katlı olup, sonradan genişletilmiş ve üst katı mahfil, alt katı harim ile birleştirilmiştir. Kuzeydeki girişin sağından “L” şeklindeki 15 basamaklı beton merdiven ile çıkılan mahfil, tek yönlü olup, kare kesitli altı adet ayakla taşınır. Beton merdiven üzeri, altı adet ayakların dış tarafı, tavanlar, mahfil korkulukları ahşap kaplamadır. Mahfil korkulukları parmaklıdır. (Görsel 71) Mahfilin alt katında minare giriş kapısı olup bu kapı yuvarlak kemerlidir. Minare giriş kapısı taş malzemedden yapılmıştır. Minareye çıkışı sağlayan tek kanatlı ahşap kapı kanadında demir tokmak bulunur. (Görsel 72)

Yapının güney cephesinin orta kısmında Osmanlı dönemi özelliklerini yansıtan taş mihrap vardır. Mihrap restorasyondan sonra orijinal haline getirilmiştir. Mihrabın eski hali ise çinili bir haldedir. Orijinal mihrapta taş malzeme geometrik ve yazılı süsleme unsurları ile donatılmıştır. Sivri kemerli niş şeklinde sekizgen olan mihrap nişinin iki kenarında birer sütunçe yer alır. Sütunçeleri altta dikdörtgen panolu ayak taşır. Dikdörtgen panolu pabuç kısmında vazo içinde çift başlı stilize ejder motifi işlenmiştir. (Görsel 73) Niş içinde beş tane bilezik şeklinde şerit bulunur. Bu şeritlerde damla motifi dört kollu yıldız motifleri yer alır. Nişin etrafını dikdörtgen bir profil çevreler. Profilde geometrik motifler hâkimdir.

Niş çevresindeki panoda alınlık kısmında Bakara suresinden alınan “Fevelli Vecheke Şatra’l-Mescid-i’l-Haram” (Yüzünü Mescid-i Hamam’a çevir) ayeti, sülüs yazı ile yazılmıştır. Bu yazının iki kenarında yuvarlak pano içerisinde “Allah” ve “Muhammed” isimleri yazılıdır. (Görsel 74) Mihrap üçgen alınlıkla son bulur. Üçgen alınlığın süsleme detayları ise üçgeni dış şeklinde çevreleyen şerit şeklindedir. Alınlık içinde ise üç boyutlu iki tane yanda küçük bir tane ortada büyük boyutlu sekiz kollu yıldız bulunur. Üçgen alınlığın iki köşesinde âlem olup bu âlemin ortası papatya deseni ile zenginleştirilmiştir. (Çizim 24)

Mihrabın sağında sonradan yapılan ahşap minber bulunur. Minber orijinal olmayıp Selçuklu ve Osmanlı dönemi motiflerinden oluşan süsleme karakterine sahiptir. Süpürgelik kısmında ahşap bir kapı vardır. Süpürgelik ve aynalık kısmına hareketlilik katan bitkisel ve geometrik karakterli süsleme unsurları hâkimdir. Aynalık kısmında büyük bir dünya ve etrafını çevreleyen Rumi kıvrım dallar vardır. Bu süslemenin etrafı ise geometrik karakterli zencirek ile çevrelenir. Minber korkuluğu ise çapa motifli dizi şeklinde olup minber köşk kısmında sarkıt şeklinde ahşap çubuklar bulunur. (Görsel 75)

Mihrabın solunda ahşap vaiz kürsüsü bulunur. Yapının pencereleri içten dışa doğru niş şeklinde daralır. Yapının tavanı ise ahşap olup süsleme unsuru barındırmaz.

d. Minare:

Kare kaideli soğan pabuçlu olan minare tek şerefeli olup armudi külah ile son bulur. Minare pabuç kısmı yapıda yapılan eklemeler sonucunda yapı içinde kalmıştır. Çokgen gövdeli minare şerefe altında yuvarlak olup şerefe korkulukları pano şeklindedir. Yapının minaresi orijinal değildir. (Görsel 76) (Çizim 25)

e. Süsleme:

Yapıda süsleme unsuru olarak yazılı, geometrik ve bitkisel süsleme hâkimdir. Yazılı süsleme mihrap nişi üzerindeki sülüs yazı ile yazılan panoda vardır. Pencere kenarlarında hem bitkisel hem de geometrik süsleme hâkimdir. Üst pencere sisteminde yıldızvari süsleme, alt pencere sisteminde kemer kilit taşında palmet motifi bulunmaktadır. Pencere şebekeleri metal malzemeli geometrik süsleme ile işlenmiştir. Geometrik süsleme mahfil korkuluklarında, mihrap sütunlarında, nişte

geometrik süsleme hâkimdir. Mihrapta dörtgen yıldız şeritlerde geometrik süsleme kullanılmıştır.

Minberde aynalık ve süpürgelik kısımlarında bitkisel süsleme, minber korkuluklarında geometrik süsleme vardır. Giriş kapılarında çıtalarla yapılmış geometrik süsleme unsurları ahşaba işlenmiştir.

f. Malzeme ve Teknik:

Yapının beden duvarlarında taş malzeme, üst örtüde kiremit malzeme, minber, vaiz kürsüsü, tavanda ahşap malzeme, mihrapta taş malzeme, pencere şebekelerinde metal malzeme kullanılmıştır.

Taş malzeme şekillendiren teknikler pencere kenarında palmet motiflerinde kazıma tekniği, mihrapta kazıma tekniğidir. Minberde ahşap oyma tekniği, kapılarda ise çıtalama tekniği kullanılmıştır. Pencere lokma parmaklıklarında döküm tekniği vardır.

3.1.2.2.Piraziz Maden Köyü (Gedikalizade) Cami

Bulunduğu Yer: Piraziz Maden Köyündedir.

Kitabesi: Maden Köyünde yer alan yapı giriş üzerindeki kitabeye göre Gedikalizade Hacı Ahmet Ağa tarafından H. 1322 / M. 1906 yılında yaptırılmıştır. (Şahin,2013, s.81)

Banisi-Mimarı: Gedikalizade Hacı Ahmet Ağa tarafından yaptırılmıştır. Mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: giriş üzerindeki kitabeye göre Türkçe 1906 yılında yapılmıştır, yazmaktadır. Minare kaidesinin giriş açıklığını kesen duvarı üzerinde, tavana yakın yere konulmuş taşlardan birinin üzerinde yazılı olan hicri “1322” tarihini miladi 1906 tarihi doğrulamaktadır. (Görsel 77)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Yapı kuzey- güney doğrultuda uzanmış kareye yakın dikdörtgen planlı (7,60x8,60) ebadında yığma taş malzemedен yapılmış olup içten ahşap tavan dıştan dört omuzlu kırma çatılı bir yapıdır. Düz tavanlı ve tek kubbeli cami küçük boyutlu sade bir yapıdır. (Görsel 78) (Çizim 26) (İltar,2014, s.238-239) Zaman içerisinde yaptırılan varisleri ve mahalle halkı tarafından çeşitli basit onarımlar geçiren cami 2013 yılında tescillenmiştir.

b. Cephe Düzeni:

Kuzey cephe giriş bölümünün olduğu cephedir. Giriş kapısının batısında cepheye bitişik cephe duvarına kadar yükselen kaide üzerinde silindirik gövdeli, tek şerefeli, külahlı güdük bir minare yer alır. Giriş kapısı ortada yer almış olup sadece bu cephede tek sıra bir pencere bulunmaktadır. (Görsel 79) Pencere dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli ve demir parmaklıklıdır. Kemerin ortasında volütlü bir motif yer alır.

Giriş kapısının her iki yanında sütunçe vardır. Sol taraftaki sütunçenin kaide kısmındaki panonun içi boştur. Sağ taraftaki panonun kaidesi içindeki panoda ise tabla motifi yer alır. Pilasterler yukarda profil ile hizasında dikdörtgen çerçeve içinde kare sıra dizi oluşturur. Kare sıra dizisi silmeli lento ile birleşir. Giriş kapısı

üstte arşitrav şeklinde üçgen alınlıkla son bulur. (Görsel 80) Alınlığın alt kısmında dikdörtgen alan içerisinde pano bulunur. Alınlığın üçgen bölümü dıştan silmeyle silmenin altında ise kıvrım dal ve çiçeklerden oluşan bordürle çevrelenmiştir.

Son cemaat yeri olmayan caminin giriş bölümü sundurma biçiminde uzatılan düz dam ile örtülmüştür. Cephe taş profilli saçak ile çatıyla birleşmektedir. Giriş kapısının sağında minarenin kaide kısmının olduğu duvar bulunur. Minare kaidesinin olduğu duvarın üst köşesinde yapının yapım tarihi ile ilgili bilgi vardır. (Görsel 81)

Doğu cephe önünde hazire bölümünün olduğu alan vardır.⁹ Bu cephede üç adet alt sıra pencere üç adet üst sıra pencere, giriş kapısının üstünü kapatan dam bölümünün yan açıklığı vardır. (Görsel 82) Üst sıra pencereleri dikdörtgen çerçeveli basık kemerli demir şebekelidir. Çerçeveler hafif dışa taşkın şekilde olup pencere altı profillidir. Alt sıra pencereler ise dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli demir şebekelidir. Pencere altı profilli olmayıp yuvarlak kemer ortasında lento taşı bulunur. Yuvarlak kemer ile dikdörtgen çerçeve birleşim yeri silmedir. Cephe taş profilli saçak ile son bulmaktadır.

Batı cephe birimleri minarenin batı duvarı, iki adet alt sıra pencere, iki adet üst sıra pencerelerin ve beden duvarıdır. Üst sıra pencereleri dikdörtgen çerçeveli basık kemerli demir şebekelidir. Doğu cephede olduğu gibi üst sıra pencere altında profil yoktur. Alt sıra pencereler ise dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli olup demir şebekelidir. Pencere altı profilli olmayıp yuvarlak kemer ortasında lento taşı vardır. Yuvarlak kemer ile dikdörtgen çerçeve birleşim yeri silmedir. Minare duvarının batı cephe üst köşesinde ters sivri kemer motifi vardır. (Görsel 83) Batı cephenin önünde de mezarlık vardır. (Görsel 84)

Güney cephe tek alt pencere ve beden duvarının olduğu cephedir. Duvar bütün cephelerde kesme taştan olup sadedir.

c. İç Mekân Düzeni:

⁹İltar, G. (2014). a.g.e., 239: “Hazirede Gedikalizâde ailesi mensuplarına ait mezarlar bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi Osmanlı diğerleri erken Cumhuriyet dönemine aittir. Osmanlı döneminde ait olan Hamidi fes başlıklı ve talik hatlı mezar taşı, caminin Yaptıran olan Gedikalizâde Hacı Ahmet Ağa'nın mezarıdır. Bunun dışında Giresun türküsü olan Eşref Bey Ağdı'na konu olan Eşref Beyin mezarı da bu hazirededir.”

Kuzey cephenin ortasında bulunan kesme taş malzemeli, yuvarlak kemerli kapıdan harime girilir. Giriş kapısı ahşap olup iki kanatlıdır. Kuzey duvarda yer alan tek yönlü mahfil iki sütunla desteklenmiş olup kuzeybatı köşedeki merdivenlerle çıkılır. Mahfil merdivenleri, korkulukları ahşap laminantla kaplanmıştır. Mahfil korkuluklarındaki parmakların önü set şeklinde şebeke kaplıdır. Mahfil tavanı düz tavan şeklinde ahşaptandır. (Görsel 85) Mahfilde minareye çıkışı sağlayan dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli kapı kanatları olmayan kapı vardır. Tavan ve kubbe çevresini testere dişli motifli püskül sırası dolaşır. (Görsel 86)

Taş malzemeli mihrap harim giriş kapısı ekseninde güney cephenin ortasında yer alır. Yuvarlak kemerli yapıya sahip mihrap nişi silindiriktir. Mihrabın iki yanında İyon başlıklı sütünce, üstte volütle sınırlandırılmış üçgen alınlık bulunur. (Görsel 87) Silindirik mihrap nişi dış sırası şeklinde düzenlenmiştir. Mihrap nişinin yanındaki sütunçeleri yuvarlak olup dikdörtgen kaideye oturur. Kaideden sütunçeye geçiş dış sırası dizisiyle sağlanır. İyon tarzı başlıkların altında dilimli bir dizi bulunur. Sütün başlıkları volütlü dışa çıkıntılıdır. Mihrap sütunları yere bakan yüzeyde kare sıra dizisi şeklindedir. (Çizim 27) Sütunçelerin üzerine denk gelen kısımda ise düz plaster, üzerinde ise küre ile son bulur.

Kavisli üçgen alınlık kısmında ortada birleşen volütler ve volütlerin altında yuvarlak çerçeveli Osmanlı tuğrası bulunur. Tuğranın damlalık kısmı net okunmamakla birlikte “Besmele” yazısı olduğu düşünülmektedir (Görsel 88) Volütlerin üst tarafında ise dikdörtgen küp şeklinde kaidenin taşıdığı hilal ve ay bulunur. (Görsel 89) Orijinal mihraba son restorasyonda ilave olarak mermer kitabe eklenmiştir. Mermer kitabe üçgen alınlık kısmında Osmanlı tuğranın bulunduğu alanın altına denk gelmektedir.

Mihrabın solunda vaiz kürsüsü bulunur. Ahşap malzemedan yapılan vaiz kürsüsüne beş basamaklı merdiven ile çıkılır. (Görsel 90)

Mihrabın sağında ise ahşap malzemedan yapılmış minber bulunur. Minberin süpürgelik kısmı boş olup aynalık kısmı sadedir. (Görsel 91) Minber korkulukları geometrik süsleme ile hareketlendirilmiştir. Minber köşk kısmı dikdörtgen olup yuvarlak testere dişli motif ve iki adet dört yapraklı çarkıfelek motifi ile süslenmiştir.

Yapının tavanı içten düz ahşap tavan ortasında yer alan bağdadi tekniğinde yapılmış kubbe ile örtülmüştür. Desteksiz kuruluş gösteren kubbenin ağırlığı beden duvarlarına bindirilmiştir. (Görsel 92) Tavan ve kubbe çevresini testere dişli motifli püskül sırası dolaşır. Kubbeyi dolaşan testere dişli püskül iki sıradır. İki püskül arası yeşil renge boyanmıştır. Kubbe ortasına kadar çember içini dikdörtgen bölmeli, profilli şerit dolaşır. Orta kubbe sade olup beyaz renge boyanmıştır.

d. Minare:

Kuzey ve batı cephenin köşesinde yer alan minare beden duvarına kadar yükselen kareye yakın dikdörtgen gövdeli, silindirik gövdeli, tek şerefeli ve konik külahlıdır. Minare kesme taştan yapılmış olup sadedir. Minare şerefe korkulukları yukarıya doğru ince uzun şekildedir. (Görsel 93)

e. Süsleme:

Yapıda süsleme unsuru olarak geometrik, bitkisel, yazılı süsleme unsurları hâkimdir. Malzeme olarak ise taş, ahşap ve demir malzeme süslemeyi şekillendiren malzemelerdir. Süslemenin etkin kullanıldığı yapıdaki birimler ise giriş kapısı, mihrap, pencere kenarları, pencere şebekeleri, tavan ve minberdir.

Giriş kapısında taş malzemeyi kazıma ve kabartma tekniği ile geometrik, bitkisel süsleme unsurları ortaya çıkarılmıştır. İyon tarzı sütünce başlığı, sütunçelerde geometrik diş sırası, kaidedeki dikdörtgen pano süslemenin kullanıldığı örneklerdir. Giriş kapısı üçgen alınlığında kabartma tekniğinde yapılmış barok tarzda “S, C” kıvrımı yaparak uzayan kalın yaprakların oluşturduğu kompozisyon eserin tek bitkisel süslemesidir.

Mihrapta taş malzemeye kazıma ve kabartma tekniğinde ay, yıldız, iyon başlığı, volüt, kare diş dizisi gibi motifler ortaya çıkmıştır. Yazılı süsleme olarak nesih yazı ile Ali İmran Süresi ve Osmanlı tuğrası yazılmıştır.

Ahşap minber korkuluklarında, tavan göbeğinde geometrik süsleme kullanılmıştır.

f. Malzeme ve Teknik:

Ahşap malzeme minberin korkuluklarında kafesleme tekniğindeki süsleme ile kubbe etrafında çıtalarla yapılmış basit düzenlemeler ahşap süslemeleri oluşturur.

Taş malzeme giriş kapısı üçgen alınlığı, kapı sövelerinde ve mihrabında süslemeler bulunur. Kabartma kazıma teknikleri süslemeleri şekillendiren tekniklerdir.

Yapının çoğu yerinde kesme taş kullanılmıştır. Beden duvarları, minare bunlardan bazı örneklerdir. Cami dıştan dört omuz kırma çatı ile kaplıdır. Çatının üzeri çinko malzeme ile kaplanmıştır.

3.1.2.3.Piraziz Şeyh İdris Cami ve Türbesi

Bulunduğu Yer: Piraziz Gökçeali köyündedir.

Kitabesi: Giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesine göre cami ilk olarak Şeyh İdris tarafından yaptırılmıştır. Şeyh İdris VGM yer alan vakfiyeye göre 1399 ölmüştür. Tahmini caminin yapımı bu yıllara denk gelmektedir. (İltar,2014, s.240)

Banisi- Mimarı: Şeyh İdris tarafından yaptırılmıştır. Mimari bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Giriş kapısı üzerindeki kitabeye göre cami 18.'yılında (12. H) tarihinde yeniden inşa edilmiştir. (İltar, a.g.e, s.240) Kitabesinde;

Kad-bina hazihi cami-i şerif

Evvela Şeyh İdris kuddüsallahü serrahu

El-aziz... Olan...

... Kalmak için bina olundu...

Mescid-i necat bulur...

Sadaka-i câriye-i

Devr-i bina... Cami-i

Şerifin binası hak rahmet eylesin

... Olan evvela Şeyh İdris Aziz hak

... eylesün yazmaktadır. Son hali 1918 yılına tarihlendirilir. (Görsel 94)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Yapı kuzey güney doğrultuda (13,70x10,00 m) ebadında dikdörtgen planlıdır. Yapının son cemaat yeri yoktur. (Çizim 28) (Görsel 95-96) Yapının pencere sistemi dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli demir şebekelidir. Doğu ve batı cephelerde üçerden altı tane, kuzey ve güney cephelerde ikişerden dört tane toplamda on tane pencere yapıyı aydınlatmaktadır.

Malzeme bakımından beden duvarlarında taş kullanılmış olup, üzeri sıvanmıştır. Yapının tarihi dokusu, sonradan yapılan müdahalelerle önemli ölçüde zarar

görmüştür. Cepheler dıştan komple sıvanıp boyanmış, doğu ve kuzey cephelerine yeni ekler yapılmıştır. Pencere doğramaları plastik, minber mobilya malzeme ile yenilenmiştir. Yapı, içten ahşap tavanlı dört omuzlu kırma çatı ile örtülüdür. Yapının orijinalinde minaresi bulunmamaktadır. Yapıya 2022 yılında restorasyondan sonra minare eklenmiştir.2018 yılında Trabzon Vakıflar Genel Müdürlüğüne restorasyon kapsamına alınmıştır.

b. Cephe Düzeni:

Kuzey cephe camiye girişin sağlandığı kapının olduğu cephedir. Yapının diğer cephelerine göre daha hareketli bir cephedir. Harime giriş sağlayan kapı yuvarlak kemer açıklık olup kapısı çift kapı kanatlıdır. Kemerin üzerinde hat yazısı ile yazılmış on satırlık kitabesi bulunur. Giriş kapısının çevresi malzeme olarak kesme andezit taşından yapılmıştır. Sarı renkli olan bu taş profilli silmeler ile cepheden koparılmıştır. (Görsel 97) Cephe sıvanmış olup sarı renge boyanmıştır. Giriş kapısının sağında ve solunda altlı üstlü birer tane toplamda dört adet pencere bulunur. Pençeler dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli demir parmaklıdır. Yapı beton saçakla çatıya ulaşır. (Çizim 29)

Doğu ve batı cephe ise üç sıra alt pencere üç sıra üst pencere sistemine sahiptir. Dikdörtgen çerçeveli yuvarlak kemerli demir şebekeli pencereler süslemesiz sade özellik gösterir. Tüm cepheleri beton saçak dolaşır. (Görsel 98) (Çizim 30-31)

Güney cephe mihrap bölümünün olduğu cephedir iki sıra alt pencere iki sıra üst pencere düzeni vardır. Diğer cephelerdeki pencere düzeni bu cephede de kendini gösterir (Görsel 99) (Çizim 32)

c. İç Mekân Düzeni:

Harime, kuzey cephesinin ortasında bulunan yuvarlak kemer açıklıklı ahşaptan iki kanatlı bir kapı ile girilir. Kemerin üzerinde, basit hat örneği ile yazılmış on satırlık kitabesi vardır. Girişin iç bölümünde son cemaat yeri bulunur. Son cemaat yeri mahfile aynı hizaya denk gelir. Son cemaat yeri ahşap korkulukla çevrelenmiştir. Son cemaat yerinin doğu yönünde mahfile on dört basamaklı beton merdivenle çıkılır. Mahfili ortada dörtgen şekilli beton sütun taşır. Bu sütunları alttan bir metre kadar yükseklikte ahşap lambri kaplıdır. Mahfilin orta bölümü balkon gibi köşk şeklinde tasarlanmıştır. Mahfil korkulukları ve son cemaat yeri korkulukları ahşap

olup yuvarlak kemerli arkad sırası şeklinde düzenlenmiştir.¹⁰(Görsel 100) Mahfil tavanı ahşap malzemedan yapılmış olup sadedir.

Mihrap giriş akseni hizasında olup güney cephe ortasında yer alır. Mihrap kesme andezit taşından yapılmış olup sonradan bu taşların üzeri cilalanmıştır. (Görsel 101) Mihrabın çevresi ters “U” şeklinde profilli silmelerle çevrenmiştir. Yarım daire şeklinde olan mihrap nişi sadedir. Niş çevresinde dikdörtgen çerçeveli silmeler bulunur.

Minber mihrabın sağında batı duvarına bitişik şekilde inşa edilmiş olup ahşap malzemedan yapılmıştır. Orijinal olmayan minber genellikle sadedir. Aynalık kısmında üçlü altıgen geometrik şekiller bulunur. Süpürgelik bölümü sade düz mobilya gibidir. Köşk bölümü konik külah ile son bulur. Köşk bölümü aynalık bölümündeki gibi geometrik üçlü altıgen şekiller ile süslüdür. Minber kapısı bezle kapatılmıştır. (Görsel 102)

Caminin tavanı ahşap malzeme ile örtülü olup sadedir. Tavanın ortası, dıştan içe doğru kademeli olarak daralan göbek şeklindedir. Kare şeklinde olan daralma alanı testere dişi şeklinde yapıldığından estetik görüntü oluşturur. Yapının pencereleri plastik pvc pencerelidir. (Görsel 103)

d. Minare:

Orijinal olmayan minare girişin doğusunda olup kesme taştan yapılmıştır. Sekizgen kaideli, çokgen gövdeli, tek şerefeli minare konik külah ile son bulur. Şerefe korkulukları baklava dilimli geometrik motif ile bezenmiştir. (Görsel 104) (Çizim 33)

e. Süsleme:

Yapıda süsleme unsuru olarak geometrik, yazılı süsleme unsurları hâkimdir. Giriş kapısının üzerinde yer alan kitabesi yazılı süslemenin olduğu örnektir. Süslemenin yer aldığı birimler sırasıyla mihrap çevresinde profilli dikdörtgen çerçeve, tavanda testere dişi, minarede baklava dilimi, minber aynalık ve köşk kısmında çokgen

¹⁰ **Arkat** hem kemer şeklindeki açmaları hem de sıra kemerlerden oluşan revakları tanımlamak için kullanılan mimari bir terimdir.

geometrik süsleme unsurları taş ve ahşap malzemeye nakşedilmiştir. Sonradan yapılan türbede ise geometrik ve bitkisel süsleme unsurları hâkimdir.

f. Malzeme ve Teknik:

Ahşap malzeme minberin korkuluklarında, kubbe etrafında çıtalarda kullanılmıştır. Taş malzeme giriş kapısında, cami türbe beden duvarlarında ve giriş kapsısındaki kitabede kullanılmıştır. Mihrabında taş kabartma ve kazıma tekniklerinde oyularak geometrik ve bitkisel süslemeler ortaya çıkarılmıştır. Türbe pencere korkuluklarında metal malzeme ile geometrik süsleme ortaya çıkarılmıştır.

g. Türbe:

Şeyh İdris Vakfına ait bugün kalıntıları bulunan dört önemli yapı vardır. Bu yapılar Gökçe Ali köyünde Türbe, cami, bu yapıların etrafında şeyh zaviyelerinin de bulunduğu eski kabristanlık, Şeyhli Köyünde tekke, Bulancak Yeşilköy'de su değirmeni kalıntılarıdır. 1872'de varlığından söz edilen türbe önceleri kâgir bir yapı iken 1980 de onarılmış olup 2004 yıkılarak betonarme olarak yapılmıştır. Yapı 2013'de yıkılıp kesme taştan yeniden yapılmıştır. Son restorasyonda türbe çevresindeki kabristanlıkta düzenlenmiştir. (Fatsa,2022, s.84-85) (Görsel 105-106)

Caminin güneydoğu köşesinde yapılan türbe yedigendir. Kubbeyi yedi adet kolonun taşıdığı türbe boyalı ve sıvalıdır. Son restorasyonda ise kubbe çokgen kasnak üzerine oturtulmuş olup üst örtüsü kurşun kaplanmıştır. Yedigen türbenin altı tane cephesinde andezit taşından yapılmış sivri kemerli penceresi vardır. Dikdörtgen çerçeveli sivri kemerli pencere demir parmaklıdır. Kubbe kasnağının her çevresinde yarım daire şeklinde pencere görünümü vardır. Türbe giriş kapısı kubbeye kadar dilimli iki sütünce kasnağa kadar uzanır. Giriş kapısında geometrik süsleme yoğundur. Türbe ortasında dikdörtgen üç adet mermer sanduka bulunur. (İltar, a.g.e, s.241)

3.1.2.4. Tiralizade Hasan Bey Konağı

Bulunduğu Yer: Piraziz ilçe merkezi Eren mahallesindedir.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi-Mimarı: Tiralizade Emin Ağa'nın ailesinden Tiralizade Hasan Bey tarafından yaptırıldığı belirtilmiştir. Tirali Ailesi bŸyŸkleri tarafından, ustaların gayrimŸslim oldukları ve seferberlikte Ÿlkeyi terk ettikleri rivayet edilmektedir. (Parlak yıldız,2017, s.39)

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa gŸre 1908 yılında yaptırılmıştır. (İltar,2014, s.243) 1990 yılında yapı tescil edilmiştir.

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Plan tipi olarak, i sofalı plan tipinde inşa edilmiştir. DikdŸrtgen planlı bodrum Ÿzeri iki katlı olarak inşa edilen konak, kâgir olup Marsilya tipi kiremit ŸrtŸlŸ kırma çatı formu bulunur. Konak, yaklaşık 700 m² alana sahip geniş bir bahçe içinde yer almaktadır. Taş yığma duvarlar ile çevrili bahçenin kuzey ve gŸney yŸnlerinde iki girişi bulunmaktadır. (izim 33)

Konağın ana giriş kapısı gŸney cephede yer almaktadır Yapı, dıştan 12,15 m x 11,30 m plan Ÿlulerinde yaklaşık olarak 137 m² alana sahip dikdŸrtgen bir oturma sahiptir. Yapının bodrum katı tek bir mekândan oluşmaktadır. Zemim ve birinci katlar karnıyarık plan tipi olarak adlandırılan, i sofalı plan Ÿzelliđi taşımaktadır. (GŸrsel 107) (Parlak yıldız, a.g.e, s.41). Konağın cephe tasarımında Neobarok¹¹ karakterin yoğun olarak tercih edildiği eklektik bir gŸrŸnŸm takip edilebilmektedir. (Bayhan, v.d,2021, s.531-534)

b. Cephe DŸzeni:

GŸney cephe ana girişin olduğu tarafa bakan cephedir. Planlı ve simetrik olarak bŸtŸn cephelerde bir dŸzen vardır. GŸney cephesini bodrum kat, zemin kat ve birinci kat olarak toplamda Ÿ kat oluşturur. Yapının dış cepheleri taş kaplama olup

¹¹ Neo-Barok mimari, 19. yŸzyılın ikinci yarısından itibaren Neo- RŸnesans dŸnemine paralel olarak gelişen ve Barok mimarının bazı Ÿzelliklerini taşıyan bir akımdır.

üzerinde neobarok süslemeler bulunmaktadır. Bodrum katın zemin seviyesinde tam ortada bulunan giriş kapısı vardır. (Görsel 108)

Bodrum kat girişi ana cepheden çıkma şeklinde yapının önüne doğru uzamıştır. Bodrum kat giriş kapısı iki kanatlı demir kapıdan oluşur. Kapının iki yanında yukarıya doğru dikdörtgen iki adet pencere bulunur. Simetri eksenine göre “C” kıvrımlı olup doğu ve batıda onar basamaklı merdiven ile zemin giriş kat sahanlığına ulaşılmaktadır. Birinci kat mekânının sofa bölümü balkon şeklinde çıkma yapmıştır. Bu çıkmayı iki adet gömülü tarzda sütun iki adet önde yivli barok tarzında yapılan toplamda dört sütun taşımaktadır. Sofanın balkon şeklinde çıkma bölümü hemen altında zemin giriş sahanlığı ve bodrum girişi kendi içinde bir bütünlük oluşturur. (Görsel 109) Cephedeki bütün katlar birbirinden yoğun taş silmelerle ayrılmıştır. Cepheyi köşe pilasterleri, korniş üzeri bezemeli konsolları, silmelerle hareketlendirilmiş saçaklar ile adeta dantel gibi işlenmiştir.

Merdivenden hemen çıkınca birinci kat giriş kapısının olduğu bölüm dört adet sütun taşıdığı bölüm aslında sundurma olarak düzenlenmiştir. Bu dört adet sütünün süsleme özellikleri ise kaide kısmı bombeli çanak şeklinde yukarıya doğru daralır. Sütünün gövde kısmında ise yoğun şekilde bitkisel ve geometrik bezeme unsurları hâkimdir. Sütunda geometrik unsurlar spiral şeklindedir. Korint tarzda sütunlarda akant yaprakları, dal motifleri, püskül motifleri bulunur. Sütun üzerinde toplamda beş tane ayrı süsleme düzenlemesi bulunur. Sundurmadaki iki sütun arasını kapatan bölüm beş adet kısa sütun olan alan spiralli süsleme seviyesine kadardır.

Sundurmadaki giriş kapısı çift kanatlı kapı ile içeriye açılır. Kapı profilli silmelerle çevrelenmiştir. Kapının üzerindeki lentonun tam ortasında taş malzemeli bir akant motifi vardır. Kapının iki yanında iki adet yukarıya doğru dikdörtgen pencere bulunur. Pencere üzeri friz ve düz alınlıkla sınırlandırılmıştır. Pencere alınları üzerinden kapının üzerine doğru kornişlerle üçgen alınlık oluşturulmuştur. Giriş kat bölümünde kapının yanındaki iki adet dar giyotin pencere haricinde doğu ve batıda odaları aydınlatan ikişerden toplam dört pencere daha bulunur. Bu pencereler geniş olup giyotin şeklindedir. Pencerelerde lento ve taç alınlık bulunur.

Birinci kat sofa alanının balkon kısmı iki adet ahşap kapı ile açılır. İki kanatlı kapının üzeri basık kemerli olup silmelerle hareketlendirilmiştir. Balkonun korkulukları üç yönden çevrili olup sütun benzeri profilli dikmeleri ve küpeştesi

taştan yapılmıştır. Balkon kapısının üzerindeki kemer kilit taşı iri akant motifi ile hareketlendirilmiştir. Kapının iki yanında yivli gövdeli korint başlıkların üzerine yüzeyden taşırılan düz alınlık bulunur. Profilli silmelerden oluşan alınlığın alt kenarı üçgen şeklinde ve alt kenarına yarım yuvarlak sarkıtlar eklenmiş olup karelerin atlamalı olarak dizilmesiyle oluşturulmuş bir şerit şeklinde düzenlenmiştir. Alınlığın üzerinde dikdörtgen çerçeveli boş bir kitabelik bölümü bulunur. Bu kitabeliğin çevresini akant yaprakları sarmaktadır. (Görsel 110)

Balkon giriş kapısının yanında iki adet yukarıya doğru uzayan dikdörtgen pencere bulunur. Pencereilerin üzerinde içe doğru girintilenmiş kartuş olup kartuşların üzerinde girland ¹²motifi oluşturulmuştur. Kapı üzerindeki alınlık uygulaması pencere kenarlarının üst kısmında da devam etmektedir. Alınlıkları profilli konsollar destekleyip aralarda kalan bölümleri silmeli yuvarlak kemerler oturtulup cephe hareketlendirilmiştir. Kemer kilit taşlarında, konsollarda stilize palmet motifi işlenmiştir. Balkon kısmının batı ve doğu tarafında giriş katında olduğu gibi giyotin pencere uygulaması bulunur. Pencere yanlarında sütunçeler profilli kırık alınlık şeklindedir. Balkon üzerindeki girland motifi pencere üzerinde, atlamalı dizi sırası pencere sövelerinde de devam eder. Pencereilerin alt kenarı ok ucu dizisi şeklinde düzenlenmiştir. (Çizim 35) Cephenin iki kenarında köşeden başlayarak saçak altına kadar uzanan köşe pilasterleri cepheyi hareketlendirir.

Doğu cephesi yapının deniz tarafına bakan cephesidir. Doğu cephesinin ortasında zeminden başlayarak çatıya kadar çıkma yer almaktadır. Kuzey cepheye göre zemin kotu biraz daha alçaktadır. Cephenin bodrum kat seviyesi en aşağısı yaklaşık 180 cm kadar taş örgü olarak düzenlenmiştir. Zemin katta çıkmalı bölümde bir tane yanlarda iki tane pencere bulunur. Ahşap tek kanatlı pencereler ferforjeli olup camları yoktur. Katlar yoğun taş silmesiyle diğer cephelerde olduğu gibi ayrılmıştır.

Cepheden 140 cm çıkma yapan bölün köşelerde iki sütun ile taşınmaktadır. Çıkma yapan bölüm güney cephedeki giriş kat seviyesindedir. Taş malzemedden yapılan sütunların üzerinden demir kirişler geçer. Bu çıkma yapan bölümün iki yanında giyotin pencere bulunmaktadır. Çıkma yapan bölümde iki yanda iki ortada

¹² **Girland:** Antik Yunan ve Roma'da, çoğunlukla lahitlerin üzerinde ve frizlerde görülen iki nokta arasına asılmış yaprak, çiçek ve dallardan oluşan, çelenk görünümünde bir bezemdir.

toplamda dört adet giyotin pencere vardır. Yanlarda ise ikişerden dört tane daha pencere vardır. Taş sövesi olan pencerelerde dekoratif amaçlı payandalar bulunur. Barok üslupta yapılan bu süslemeler cepheye hareketlilik katmıştır. Pencereleri demir parmaklıklar korur.

Birinci kat, giriş kat aynı süsleme, pencere düzenine sahiptir. Farklı olarak ikinci kattaki pencerelerin üst sövesinde girland yerine tercih edilen iç içe geçmiş zincir motifleri tercih edilmiştir. Birinci kat pencere altlarında payanda motifi ve dandanlı şerit bulunur. Doğu cephesinin güney cepheye göre farklılıkları sadece güney cephede eksende yer alan kapı ve sundurma-balkon düzenlemesinin yerine pencere açıklıklarına yer verilmiş olması ve eksenin cumba şeklinde düzenlenmesidir. Birinci kat pencere üstleri çıkma bölümünde üçgen alınlık ortasında fiyale motifi var iken yanlarda ise yarım daire kemer şeklinde alınlık ve ortasında fiyale motifi vardır. (Bayhan, v.d,2021, s.535)

Taş saçak çıkma yanında spiralli yanlarda üçgen kirpi saçak tarzındadır. (Görsel 111) (Çizim 36)

Batı cephesi diğer cephelere göre simetrik olarak uymaz. Cephenin güney köşesi güney köşesinden bira daha düşük kottadır. Bodrum katta hem kuzey kenarda hem de güney kenarda tek kanatlı ferforjeli birer pencere vardır. Her cephede olduğu gibi bu cephede katlar taş silmelerle birbirinden ayrılmaktadır. Zemin kat ve birinci katta cephenin ortasına denk gelecek şekilde iki adet giyotin pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin her iki yanında ise küçük kare pencere bulunmaktadır. Bu pencereler banyo veya tuvalete aittir. Cephenin kuzey kenarında pencere yoktur. Cephenin güney kenarında tekli giyotin pencere bulunur. Tekli pencerenin zemin katındaki sonradan yapılan demir kapakla kapatılmıştır. Zemin katta sadece pencere altları süslü iken birinci katta hem pencere altı hem de pencere üstü süslüdür. Denizlik altı payanda şeklinde pencere üstü ise yarım daire kemer ortasında fiyale motifi şeklindedir.

Cephenin her iki yanında da köşe pilasterleri saçaklara kadar uzanır. Köşe pilasterlerinin zemin ve birinci kat seviyelerindeki pencerelerin alt hizalarına denk gelen kısımlarda sütun kaidesi, üst hizalarına denk gelen kısımlarında sütun başlığı benzeri profil detayları bulunmaktadır (Görsel 112) (Çizim 37)

Kuzey cephesinde bodrum kat seviyesinde, zemin kata çıkışı sağlayan bir merdiven ve sahanlık çıkıntı yapmaktadır. Batı cephenin köşesine denk gelecek şekilde tek kollu merdiven on basamaklı olup sahanlıktan kuzeydoğu yönünde müstemilatın terasına da ulaşılır. (Görsel 113) Merdivenin olduğu alan sıvalı ve boyalı olup cephenin alt katında tek kanatlı demir kapı bulunur. Sahanlık bölümünden içeriye açılan yapının arka giriş kapısı içeriye doğru daralan kademeli silmeli olup iki kanatlı demir bir kapıdır. Kapının iki kenarından yukarıya doğru uzayan dikdörtgen iki pencere bulunur.

Kuzey cephesi eksenindeki uygulama ve pencerelerdeki bazı farklılıklar dışında güney cepheyle aynı tasarıma sahiptir. Giriş kapısı yukarıya doğru uzatılarak üçgen şeklini almıştır. Alınlığın iki yanında söve hizasında korint tarzı sütun başlığı bulunur. Kapının üzerinde ortada taş bir yumruk motifi bulunmaktadır.

Kuzey cephenin pencere düzeni ise zemin katta doğu ve batıda ikişer adet daha geniş giyotin pencereler yer almaktadır. Zemin kat ve birinci kat batı köşesinde küçük kare banyo veya tuvalet penceresi bulunur. Pencere altları payende şeklinde süslenmiştir. Birinci kat seviyesinde ortada bir giyotin pencere, bu pencerenin iki yanında dar iki giyotin pencere yer almaktadır. Ayrıca bu dar pencerelerden sonra, doğusunda ve batısında ikişer adet geniş giyotin pencere daha bulunmaktadır. Pencere düzeni güney cephe pencere düzeni ile aynıdır. Farklılık olarak güney cephede birinci kat pencere üzerinde girland motifi varken burada iç içe geçmiş zincir motifi yer alır. Güney cephede ortada balkon bulunurken burada balkon olmayıp pencere olarak tasarlanmıştır. (Görsel 114) Yapının kat ayrımı ve köşelerdeki plastırlar diğer cephelerdeki gibidir. (Çizim 38)

c. İç Mekân Düzeni:¹³

Bodrum kat depo işlevi gören tek bir mekândan oluşmaktadır. Bodrum kata giriş güney cephede merdiven altındaki kapıdan sağlanır. Bodrum kat bakımsız ve harap haldedir. (Çizim 39)

Zemin kata kuzey ve güney cepheden giriş vardır. İç sofalı plan tipinde olan evde sofa ortada doğu ve batıda diğer mekânlar bulunur. Yapıda Sedat Hakkı Eldem'in ifade etmiş olduğu 19. yüzyıl sivil mimarisinin üslup özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Sedat Hakkı Eldem Türk Evi adlı eserinde Karadeniz ve Kuzey Anadolu evlerini tanımlarken iç sofalı olarak anlatmıştır. (Eldem,1984, s.58) sofa ortada ikiye bölünmüş olup iki bölümü birbirine bağlayan geçiş bulunur. Sofanın batısında oda, tuvalet, merdiven, banyo, mutfak bulunur. Sofanın doğusunda ise ahşap panellerle ayrılmış üç oda bulunur. (Çizim 40)

Birinci katta ise Türk evlerinin üst kat plan şeması genellikle zemin kat plan şemasının tekrarı şeklindedir (İltar, 2016, s.64). Zemin kattan birinci kata ahşap merdivenle çıkılır. Birinci katta zemin kat gibi iki bölümden oluşur. Kuzey cephe tarafında oda, tuvalet, oda güney cephe tarafında üç oda bulunur. Güney cephedeki ortadaki odada balkon bulunur. Ortada merdiven hölünden çatı çıkış sahanlığına açılan kapı bulunur. (Çizim 41)

Yapıdaki diğer birimler ise depo, çamaşırılık ve müstemilattır. Müstemilata batı cephesinde bahsettiğimiz zemin katta giriş kapısından girilir. Depo bölümü ise bodrum kattaki birimdir. Çamaşırılık birimi ise kuzey cephedeki merdivenin bağlantı noktasının altındaki odadır. (Parlakıyıldız,2017, s.45-90)

d. Süsleme:

Geleneksel Türk konut mimarisinin dış cephelerinde; kat ve köşe silmelerinde, saçaklarda, parapet altı payandalarda, pencerelerin sövelerinde, lentolarında ve alınlıklarında, kapıların sövelerinde ve lentolarında, taşıyıcı sütunlarda, sütun kaidelerinde, sütun başlıklarında, alınlıklarda, giriş kapılarında kullanılmıştır. İç mekân ise oda kapılarında, oda kapılarının pervaz, taç ve tepeliklerinde, ocaklarda,

¹³ Yapının iç mekânına girilemediğinden dolayı yararlanılan kaynaklar ve dış cephe plan ışığında yorumlanmıştır.

dolap ve tavanlarda kullanılmıştır. Malzemenin işlenebilirliğine göre taş, ahşap, alçı ve metal farklı birimlerde yer bulmuştur. (İltar, 2016, s.148).

Süsleme unsuru olarak neobarok karakterlerle yapı bezenmiştir. Demir kapı üzerine barok üslupta bitkisel motifler işlenmiştir. (Görsel 115) Geometrik süsleme pencere altlarında dendanlı şeritte, pencere üzerinde iç içe geçmiş zencirek motifinde, fiyale motifinde kendini gösterir.

Giresun geleneksel konut mimarisinde hâkim olan süsleme tipi geometrik bezemeler olup, bitkisel bezemeler ve formların oldukça sınırlı kullanıldığı belirtilmektedir. (İltar, 2016, s.148)

f. Malzeme ve Teknik:

Yapıda kullanılan malzemeler taş, alçı, ahşap, metal, tuğla kullanılmıştır. Giresun geleneksel konut mimarisinde iki tip yapım sistemi görülmektedir. Bu yapım sistemlerinde birincisi, tümüyle taş malzemedan yığma sistemde inşa edilen kâgir konutlardır. Kâgir konutlardan bazıları bütünüyle sıvanmadan bırakılmıştır. Bazı örneklerde ise sadece bodrum kat duvarları sıvanmamıştır (Aksoy, 2002, s.136)

Giresun geleneksel konut mimarisinde iki tip yapım sistemi görülmektedir. Bu yapım sistemlerinde birincisi, tümüyle taş malzemedan yığma sistemde inşa edilen kâgir konutlardır. Kâgir konutlardan bazıları bütünüyle sıvanmadan bırakılmıştır. Bazı örneklerde ise sadece bodrum kat duvarları sıvanmamıştır (Aksoy, 2002, s.136)

Bu yapıda taş malzeme yapının dış cephesinde kazıma ve kabartma tekniğinde süsleme unsurlarında etkin bir şekilde kullanılmıştır. Binanın diğer bölümleri sıvalı ve boyalıdır. Bina giriş kapılarında, pencere kapaklarında merdiven korkuluklarında metal malzeme hem süslemede hem de fonksiyonel olarak kullanılmıştır.

Ahşap malzeme pencere kanatlarında balkon kapısında bina içi taşıyıcı duvarlarda, bina içi merdivende kullanılmıştır.

3.1.2.5.Tiralizade Hüseyin Bey Konağı

Bulunduğu Yer: Piraziz ilçe merkezi Cavit Tirali Caddesindedir.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmaktadır.

Banisi-Mimarı: Tiralizade Ali Ağa Oğlu Hüseyin Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa göre 1920-1922 yılına tarihlenmektedir. (İltar,2014, s.248)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nün 06/10/2011 tarih 30 sayılı kararı ile restorasyon geçirmiştir. Plan tipi olarak, iç sofalı plan tipinde inşa edilen Hüseyin Tirali Konağı. Bodrum üzeri iki katlı yapı, kâgir yapıdır. Yapının duvarları zemine kadar taş zeminden yukarısı sıvalı boyalı olup Marsilya tipi kiremitli kırma çatı ile örtülüdür.

b. Cephe Düzeni:

Yapının cephelerinde Tiralizade Hasan Bey konağındaki gibi neoklasik üslupta süsleme özellikleri vardır. Ayrıca iç mekân düzeninde de yine Hasan Bey konağındaki özellikleri benzetmektedir. Plan özellikleri, yapının Tiralizade Hasan Bey Konağı'nın mimar ve ustaları tarafından yapılmış olabileceği fikrini vermektedir. Tüm cephelerde, katların arası yoğun profilli taş silmelerle ayrılmış olup yapının köşeleri de yer yer dor nizamlı sütun başlığıyla gibi süslemelerle hareketlendirilmiş köşe pilasterleriyle sonlandırılmıştır.

Doğu cephe yapıya ana girişin olduğu cephe. Giriş kapısına on üç basamaklı merdiven ile ulaşılır. Bodrum üzeri iki katlı olan yapıya doğu cephenin zemin katının ortasına denk gelecek şekilde dikdörtgen formu çift kapı kanatlı kapının lento ve söveleri profillidir. Kapı lento üzerinde akant yaprağı kabartma şeklinde görülmekte olup kapı çerçevesi üçgen bir alınlıkla sonlandırılmıştır. Kapının bitişiğinde dikdörtgen formda yukarıya doğru uzatılmış üç bölmeli birer pencere bulunmaktadır. Kapı alanının en dış sınırında dor nizamında yapılmış iki tane sütünce bulunur. Zemin katta yanlarda ahşap malzemeli, metal kanatlı, dikdörtgen formu

birer pencere daha bulunmaktadır. Pencere altlarında dekoratif amaçlı payandalar bulunmaktadır. (Görsel 116) (Çizim 42)

Birinci kat ise zemin kattaki giriş kapısının üst kısmına denk gelecek şekilde çıkma şeklinde kapalı balkon yer alır. Yapının çıkma bölümünde balkon kapısı ve ferforje özgün değildir. Balkonun her iki yanında da aynı boyutta iki tane pencere yapılmıştır. Ahşap saçakla yapı son bulur.

Batı cephesinde zemin ve birinci kat dâhil farklı boyutta ve düzende çıkma bulunur. Zeminde iki birinci katta iki ve saçak altında iki olmak üzere altı tane küçük havalandırma pencereleri cepheyi hareketlendirmiştir. Bu cephenin kuzey yönünde bodrumda bir tane tuğla ile kapatılan pencere bölümü, zemin katta iki tane pencere ve birinci katta iki tane pencere bulunur. Pencereler dikdörtgen çerçeveli silmeli ve pencere altı payanda motiflidir. Çıkmanın güney köşesinde birinci kattan başlayan tuğla örülü baca çatıya kadar uzamaktadır. (Görsel 117)

Kuzey cephede saçağa kadar uzanan çıkmayı iki sütun taşır. Sütunlar armudi formu, kaideleri süslü ve dor nizamlıdır. Bodrum katta pencereler dikdörtgen formu olup köşelerde ikişer tanedir. Çıkmadaki pencere düzeni ise zemin ve birinci katta ön cephelerde ikişer tane yanlarda birer tanedir. Pencereler dikdörtgen formu olup pencere söveleri payanda motifli barok süslemelidir. (Görsel 118) (Çizim 43)

Güney cephe bodrum katta ortada dikdörtgen formu kapı olup yanlarda kare şeklinde demir mazgallı iki pencere bulunur. Zemin ve birinci kat pencere düzeni ise her katta üçer pencere olması diğer cephelerde olduğu gibi aynı süsleme özelliklerine sahiptir. (Görsel 119)

c. İç Mekân Düzeni

Yapı, iç sofa planlıdır. Birinci kat sofasının kuzeyinde salon, güneyinde bir adet oda, üst kata geçiş veren merdiven ve merdiven altı, batısında ise tuvalet ve mutfak vardır. Salon kuzey yönündeki çıkma ile genişletilmiştir. Sofanın batı ucunda yer alan oda sonradan mutfığa dönüştürülmüştür. Merdivenin altı banyo-tuvalet olarak düzenlenmiştir. (Çizim 44)

Birinci kat planı batı cephe yönü odaları merdivenden çıkınca sağında ve solunda yatak odası, ortada sofa, hol, tuvalet ve banyo vardır. Batı cephesinde ise balkonlu iki bölümlü(haremlik-selamlık) salon, sağında ve solunda iki oda bulunur. Birinci

kat oda ve sofa tavanları ahşap bindirme şeklinde inşa edilmiştir. Sofa tavanında baklava dilimli, salon tavanında sekizgen şekilli göbek vardır. Göbek merkezden çevreye doğru dilimlenmiştir. Tavanların duvarla birleşme noktalarında dekoratif payandalar yer alır. (İltar, 2014.s.248) (Çizim 45)

d. Süsleme:

Süsleme özellikleri olarak barok ve rokoko üslup özellikleri taşır. Dış cephede sütun başlıklarında, kaidesinde, pencere lento ve sövelerinde, katlar arası ayrılmayı sağlayan silmelerde, bina duvar köşelerinde neobarok karakterli bitkisel süsleme unsurları görülmektedir. Yapı içinde mobilyalarda rokoko üslup vardır. Tavan göbeklerinde ise geometrik süsleme unsurları bulunur.

e. Malzeme ve Teknik:

Yapıda kullanılan malzemeler taş, tuğla, ahşap, metal, kiremittir. Taş malzeme dış cephede bodrum kat duvarlarında, sütunlarda, pencere söve lentolarda, bina temel bileşenlerinde kullanılmıştır. Sütunlarda, söve lentolarda taş malzeme kazıma, oyma ve kabartma tekniği kullanılmıştır. Ahşap mobilyalarda kazıma, kabartma tekniği, tavanlarda kazıma tekniği kullanılmıştır. Pencere kanatları, lokmalarında metal malzeme kullanılmıştır. Kiremit malzeme çatıda, tuğla ise bacada kullanılmıştır.

3.1.2.6.Tiralizade Osman Bey Konağı

Bulunduğu Yer: Piraziz ilçe merkezindedir.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi-Mimarı: Tiralizade Ali Ağa Oğlu Osman Bey tarafından inşa ettirilmiştir (İltar, 2014, s.245). Mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa göre 1926 yılına tarihlenmektedir. (İltar,2014, s.245)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Bodrum üzeri iki katlı yarı kâgir yapı kırma çatı ile örtülüdür. Bodrum ve zemin kat kâgir olarak inşa edilirken birinci kat bağdadi sistemde inşa edilmiştir. Zemin ve bodrum katta neoklasik üslup hâkim iken üst katta geleneksel Türk evi üslubu hâkimdir. Dış cepheleri sıvalı ve boyalıdır.

b. Cephe Düzeni:

Güney cephenin zemin bölümünde yer alan giriş kapısı yapının tam ortasına denk gelmektedir. Merdiven korkulukları olmayıp sahanlık bölümü zemini cepheyi boydan boya uzamaktadır. Dikdörtgen çerçeveli giriş kapısı sade olup iki kanatlı demir kapıdan içeriye giriş sağlanmaktadır. Giriş kapısı yanında ikişer tane dikdörtgen pencere olup kapı üzerinde de havalandırma penceresi bulunur. Zemin katın duvar köşelerinde diş şeklinde birinci kata kadar motif bulunur. Birinci katta ortada cumba yanlarda ikişer dikdörtgen ahşap pencere bulunur. Cumbadaki pencere düzeni ise önde iki yanlarda birer dikdörtgen ahşap pencere olmasıdır. Cumbanın üzeri üçgen alınlıkla sonlandırılmıştır. (Görsel 120)

Kuzey cephede zeminden başlayarak çatıya yakın mesafeye kadar ortada çıkma bulunur. Hüseyin Tiralizade konağındaki batı cephe düzenine benzemektedir. Farklı olarak zemin katta ait oda olarak ekstra üst köşede bir bölüm daha bulunur. Küçük odanın penceresi orijinal olmayıp büyük ölçekte dikdörtgendir. Yapının üst örtüsü düz dam şeklinde tasarlanmıştır. Yapıda bacada bulunmaktadır. Cephenin alt köşesinde diş motifi bulunur. Ortada çıkma bölümünde banyo ve tuvalet pencereleri küçük boyutta dikkat çekmektedir. Birinci katta küçük odanın hizasına gelecek

bölümde dikdörtgen formlu iki pencere bulunup diğer bölüm penceresiz düz duvardır. (Görsel 121)

Doğu cephe bodrum katı penceresiz düz duvardır. Zemin katta dikdörtgen formlu dört tane ahşap pencere bulunur. Zemin katın köşelerinde dış motifi cepheye hareketlilik katar. Silmelerle ayrılan kat birinci katta güney cephedeki gibi cumbalı bir bölüm ortaya çıkarır. Birinci katta ortada cumba yanlarda ikişer dikdörtgen ahşap pencere bulunur. Cumbadaki pencere düzeni ise önde iki yanlarda birer dikdörtgen ahşap pencere olmasıdır. Pencereleler dört bölmeli giyotin tarzıdır. Cumbanın üzeri üçgen alınlıkla sonlandırılmıştır. (Görsel 122)

Batı cephesi düz duvar şeklindedir. Herhangi bir pencere bulunmayan bu cephede zemin kat köşelerinde dişli motif bulunur. (Görsel 123)

c. İç Mekân Düzeni:

Yapının içine girilememiştir. Plan ve odalar hakkında bu yüzden detaylı bilgi verilememiştir.

d. Süsleme:

Yapıda süsleme taş, ahşap, demir malzeme üzerine yapılmıştır. Taş süsleme pencere kenarlarında silme şeklinde, dış cephe köşelerinde dış motifi şeklinde kendini göstermiştir. Demir pencere kapakları, giriş kapı kanatları geometrik motifler içerir.

e. Malzeme ve Teknik:

Yapıda süsleme taş, ahşap, demir malzeme üzerine yapılmıştır. Taş malzeme yapı beden duvarlarında hem dekoratif hem de temel yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Genellikle kesme taş kullanılmıştır. Beden duvarı köşelerindeki dış motifi kazıma tekniğinde yapılmıştır. Demir kapı ve pencere kanatları kazıma tekniğinde süsleme uygulamasına gidilmiştir. Üst örtü kiremit örtülü olup ek odadaki yapı malzemesi ise betondur.

3.1.2.7.Tiralizede Halis Bey Konağı

Bulunduğu Yer: ilçe merkezinde Cavit Tirali Caddesi'nde yer alır.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi-Mimarı: Tiralizade Ali Ağa Oğlu Halis Bey tarafından inşa ettirilmiştir (İltar, 2014, s. 247). Mimarı hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa göre 1919 yılına tarihlenmektedir. (İltar,2014, s.247)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Harap durumda olan konak bodrum üzeri iki katlı olup, bodrum ve zemin katta yığma taş tekniği, birinci katta ise hımıř¹⁴ tekniği ile yapılmıştır. (Çizim 46-47-48) Çatısında kiremit kullanılan yapı kırma çatı şeklinde dir. Hımış yapıda ahşap çatkı, muskalı ve göz dolma şekilde kullanılmıştır.

b. Cephe Düzeni:

Bahçeli olan yapıya güney cepheden girilir. Yapıya altı basamaklı merdiven ile çıkılır. Zemin katta olan giriş kapısı çerçevesi taş silmeli dikdörtgen iki kanatlı demir bir kapıdan girilir. Kapı üzerinde dikdörtgen küçük havalandırma penceresi bulunur. Sahanlık bölümü sonradan yapılan beton eklenti ile uzatılmıştır. Kapı lento ve söveleri taş olup sadedir. Giriş kapısının doğusunda iki batısında bir adet pencere bulunmaktadır. Katlar silmelerle simetrik olarak birbirinden ayrılır. (Çizim 49)

Giriş kapısı üzerinde balkon çıkması birinci katın en dikkat çeken bölümüdür. Balkonun her iki tarafında da geniş dikdörtgen çerçevesi üç bölümlü penceresi bulunur. Yapıda pencereler ahşap malzemededen yapılmıştır. Beton korkuluklu balkon sonradan eklenti olarak yapılmış olup dikdörtgen kapısı üzerinde de üç tane kare küçük pencere bulunmaktadır. Balkon kapısının yanındaki duvar döküntüsü

¹⁴ Yapıda taşıyıcı sistem olarak ahşap malzemededen faydalanılmış, duvarları için taş, tuğla ve kerpiçten faydalanılmış ise bu yapıya hımış yapı denilmektedir. Hımış kelimesi duvarların içerisinde kâğır malzeme ile doldurulması nedeni ile kullanılmaktadır” doldurmak” anlamı taşır.

yapının malzeme ve tekniği hakkında bilgi verir. Cephe çinko saçakla çatıya ulaşır. (Görsel 124)

Doğu cephesi genel olarak sadedir. Zemin ve birinci katın ortasında dikdörtgen pencere bulunur. Bodrum katta da üç pencere vardır ama sarmaşık kapattığından seçilememektedir. Bu cephenin çatısında baca bulunmaktadır. (Görsel 125) (Çizim 50)

Kuzey cephe deniz manzaralı olup yapının en ihtişamlı cephesidir. Bodrum katta ortada dikdörtgen çerçeveli kapı, bu kapının her iki yanında ikişer pencere bulunmaktadır. Zemin kattaki pencereler doğu ve batı köşelerdedir. Bu pencereler bodrum kattaki pencerelere oranla daha büyüktür. Simetrik olarak bu katın zemin kısmının ortası sağır bırakılmıştır. Birinci katın orta aksında iki demir direk taşıyan balkon kısmı yer alır. Dikdörtgen çerçeveli ahşap kapısının süsleme detayı yoktur. Balkon üzerin çatı ile örtülü olup saçaklar sadedir. Balkon demir korkulukları basit bir görüntü sunar. Cephede iki yanda geniş dikdörtgen çerçeveli iki bölmeli pencereler bulunur. (Görsel 126) (Çizim 51)

Batı cephede zemin ve birinci kattan çatıya kadar uzanan çıkma şeklindedir. Çıkmanın ortasındaki pencereler daha büyük boyutta iki bölmeli yan pencereleri ise tek bölmeli ve küçük boyuttadır. Katlar diğer cephelerde olduğu gibi silmelerle ayrılmıştır. Zemin kat pencereleri özgün özellikte olup giyotin tarzdadır. Birinci kat pencereleri iki bölmeli kareye yakın dikdörtgendir. (Görsel 127) Saçak bölümü diğer cepheler gibi sadedir. (Çizim 52)

c. İç Mekân Düzeni:

Yapının içerine girilmediğinden iç mekân ile ilgili detaylı bilgi yoktur.

d. Süsleme:

Cepheler tamamen sıvanmış olup, boyanmıştır. Süsleme detayı olarak giriş cephesinin birinci kat balkon korkulukları taş süslemelidir. Taş malzemeli kat silmeleri profilli olup cepheye hareketlilik katar. Köşe silmeleri ise sade olarak tasarlanmıştır. Cepheler üstte ahşap bir saçakla son bulup saçaklar sonradan kısmen metal malzeme ile kaplanmıştır. Duvarların sıvanmadan önceki hali dolma göz tarzında olduğunu gösterir.

e. Malzeme ve Teknik:

Yapıda süsleme taş, ahşap, demir malzeme üzerine yapılmıştır. Taş malzeme yapı beden duvarlarında hem dekoratif hem de temel yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Genellikle kesme taş kullanılmıştır. Giriş kat balkon korkulukları taş malzemenin işlendiği unsurlardır. Demir malzeme pencere parmaklıklarında giriş kapısında sonradan yapıya eklenen metal saçakta kendini gösterir.

3.1.2.8.Tiralizade Behçet Bey Konağı

Bulunduğu Yer: Cavit Tirali Caddesi'nde konumlanmıştır.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi- Mimarı: Süleyman Ağa Oğlu Behçet Bey (İltar, 2014, s. 246). Mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa göre 1921-1922 yılına tarihlenmektedir. (İltar,2014, s.246)

Yapı Hakkında İnceleme:

a.Genel İnceleme:

Geniş bir bahçe içerisinde yer alan konak, bodrum üzeri iki katlıdır. (Çizim 53-54-55) Bodrum ve birinci katlar kâgir (yığma taş), üst kat Hüseyin Bey Konağındaki gibi geleneksel sistem olan bağdadi sistemde ile inşa edilmiştir. Ancak sonraki dönemlerde üst kat tuğla malzeme ile değiştirilmiş olup günümüzde restorasyon görmüştür.

b. Cephe Düzeni:

Yapının girişi batı cephedendir. Bodrum üzeri zemin kata on bir basamaklı merdiven ile çıkılır. Sahanlık zemini cepheyi boydan boya uzanır. Sahanlık bölümünü beton sütunlar taşır. Giriş ekseninin ortasına gelen giriş kapısı dikdörtgen çerçevesi silmeli ve çift kanatlı kapıya sahiptir. Çift kanatlı metal kapı tablalarında madalyon motifli süslemeler yer alır. Kapı lentosu üzerinde neoklasik üslup etkisi olan akant yaprağı motifli kabartma şeklinde bulunmaktadır. Kapının kenarlarında duvara gömülü üst kat cumbayı taşıyan eli belinde motifli ayaklar bulunur.

Giriş kapısının her iki yanında ikişer adet dikdörtgen çerçevesi profilli pencereler bulunur. Katlar arası geçiş silmelerle olmuştur. Birinci katta cumbalı sofa çıkma şeklindedir. Üç yönlü cumbada her yönde birer adet pencere olup cephenin çıkma haricinde yanlarda birer adet penceresi daha vardır. Pencereler yuvarlak yarım daire kemer şeklinde üç bölmeli olarak küçük boyutta yapılmıştır. Cephe sade ahşap saçakla son bulur. Zemin kat neoklasik tarzda birinci kat geleneksel Türk evi tarzı olan bağdadi tarzda yapılmıştır. (Görsel 128) (Çizim 56)

Kuzey cephede ise bodrum katta üç adet pencere bulunmaktadır. Bodrum kat pencere düzeni doğuda bir pencere hemen yanında dikdörtgen formlu kapı batısında iki pencere şeklindedir. Bu katta cephedeki diğer katlara oranla daha küçük pencere tercih edilmiştir. Zemin kat yüzeyinde batı cephede olduğu dikdörtgen formlu silmeli neoklasik dört tane pencere vardır. Birinci kat batı cephenin tekrarı gibidir. Cumbalı sofa bölümünde yanlarda iki ortada bir yarım daire pencere ve yapının köşelerinde birer adet yarım daire pencere vardır. Katlar arası simetrik bölünme silmelerle sağlanmıştır. Cephenin çatısında tavan arası bölümüne denk gelen küçük üçgen cephe çıkıntısı vardır. (Görsel 129) (Çizim 57)

Güney cephede zemin katta bir köşede iki pencere vardır. Zemin katın diğer yarısı sağır duvar şeklindedir. Dikdörtgen çerçeveli silmeli neoklasik üslupla süslenmiş penceresi cephenin hareketli unsurlarındandır. Birinci kat pencereleri yarım kemerli üç tanedir iki pencere zemin kat pencereleri hizasındadır. (Görsel 130) (Çizim 58)

Doğu cephe normalde sağır duvar şeklinde olup sonradan tuvalet ve banyo için çıkma ilavesi zemin ve birinci katta eklemeler yapılmıştır. Çıkmanın yanlarında birer tane pencere eklenmiştir. (Görsel 131) (Çizim 59)

c. İç Mekân Düzeni:

Yapının içerisine girilemediğinden iç mekân ile ilgili detaylı bilgi yoktur.

d. Süsleme:

Dış cephede etkin süsleme unsuru genellikle zemin katta neoklasik unsurla şekillenmiştir. Pencere söve ve lentolarında, katlar arası geçişi sağlayan silmelerde, giriş kapısı çevresi silmelerde kapı üzerinde barok karakterli akant yaprağı motifinde bu etkileri görebiliyoruz. Birinci katta ise geleneksel Türk evi karakteri olan bağdadi tarz hâkim olup pencere yarım daire kemer şeklinde yapılmıştır. Metalden iki kanatlı özgün bir kapısının tablalarında madalyon şeklinde motifler görülmektedir.

e. Malzeme ve Teknik:

Yapıda malzeme taş, mermer ahşap, demir, alçı gibi malzeme kullanılmıştır. Taş malzeme yapı beden duvarlarında hem dekoratif hem de temel yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Genellikle kesme taş kullanılmıştır. Giriş kat balkon korkulukları taş malzemenin işlendiği unsurlardır. Demir malzeme giriş kapısında

sonradan yapıya eklenen metal saçakta kendini gösterir. Mermer malzeme katlar arası geçişi sağlayan silmelerde kullanılmıştır. Alçı köşelerde, ahşap malzeme pencere sövelerinde kullanılmıştır.

3.1.2.9.Tiralizade Emin Bey Konağı

Bulunduğu Yer: İlçe merkezinde Cavit Tiralı Caddesi'nde konumlanmıştır.

Kitabesi. Yapının kitabesi bulunmamaktadır.

Banisi-Mimarı: Tiralizadeoğlu Ali Ağa Oğlu Emin Bey tarafından yaptırılmıştır. (İltar, 2014, s. 250). Mimarı bilinmemektedir.

Yapım Tarihi: Yapı hakkında yazılan kaynağa göre 1920-1921 yılına tarihlenmektedir. (İltar,2014, s.250)

Yapı Hakkında İnceleme:

a. Genel İnceleme:

Bodrum üzeri iki katlı olan yapı bodrum katı kâgir zemin kat yarı kâgir birinci kat ise bağdadi teknikle inşa edilmiştir. Etrafı çevrili bahçe içerisinde yer alan yapı kırma çatı ile örtülmüştür. Yapı kısmen yıkılmıştır.

b. Cephe Düzeni:

Güney cephesi yapıya girişin sağlandığı cephedir. Yapıya giriş güney cephesi ortasına denk gelecek şekilde bodrum kat üzerinde zemin kattan sağlanmaktadır. Dikdörtgen formlu basık kemerli iki kanatlı demir kapıdan içeriye giriş sağlanır. Kapı lento ve söveleri taş malzemededen sade olup demir kapı süsleme olarak madalyon şeklinde süslemesi vardır.

Bodrum kat düz duvar olarak yapılmıştır. Bodrum katta kapı ve pencere yoktur. Giriş kapısının olduğu alandaki sahanlığın üzeri örtüsüzdür. Giriş kapısının her iki yanında birer tane pencere uygulaması vardır. Tasarım olarak dikdörtgen formlu basık kemer açıklıklı pencereler demir parmaklıklarla örüldür. Katlar arası silmelerle ayrılmıştır. Birinci kat pencereleri alt kata göre daha az olup dört bölmeli giyotin tarzındadır. Cephenin bir köşesinde pencere yoktur. Diğer iki pencere biri kapı hizasında diğer ise köşededir. Pencere olmayan cephenin çatısında baca yer alır. (Görsel 132)

Batı cephe bodrum kat taş olup sağır olarak tasarlanmıştır. Zemin katta ise tasarım olarak dikdörtgen formlu basık kemer açıklıklı iki adet pencere olup demir parmaklıklarla örüldür. Pencereler binanın genelinde ahşap malzemededen yapılmıştır. Birinci kat pencereleri ise diğer cephede olduğu gibi giyotin tarzında

dört bölmeli dikdörtgendir. Birinci katta iki tane pencere haricinde yapıya sonradan eklenti olan banyo tuvalet için küçük kare şeklinde pencere açılmıştır. (Görsel 133)

Kuzey cephe diğer cephelere oranla daha ihtişamlı olan cephe. Cephenin bodrum katında küçük boyutlu yatay uzanan iki adet dikdörtgen pencere yer alır. Dikdörtgen çerçevesi taştan olup hafif dışa çıkıntılı olduğundan cepheye hareketlilik katar. Katlar arası geçiş silmelerle belirgindir. Zemin katta diğer cephelerin zemin kat pencerelerinden farklı olarak giyotin tarzda pencere sistemi vardır. Pencereler ahşap kanatlarla kapatılmıştır. Birinci kat ortada cumba metalden yapılmış eli belinde ile taşınır. Cumba kısmı yıkılmıştır. Yıkılan cumba üzeri üçgen çatılıdır. Balkonun her iki yanında giyotin ikişer adet pencere bulunur. Pencere çerçevesi ahşap çerçevedir. (Görsel 134)

Doğu cephe sarmaşık gibi bitkilerden dolayı cephe unsurları belirsizdir.

c. İç Mekân Düzeni:

Yapının içerine yarı yıkık olduğundan dolayı girilmediğinden iç mekân ile ilgili detaylı bilgi yoktur.

d. Süsleme:

Yapıda süsleme olarak ahşap malzeme, metal malzeme ve taş üzerine yapılan süsleme unsurları mevcuttur. Metal malzeme giriş kapısının üzerinde işlenen motifler madalyon motifi, pencere kapaklarını sabitleyen menteşeler, pencereleri koruyan demir parmaklılar, cumbayı taşıyan eli belinde motifi süsleme unsurlarıdır. Ahşap çerçeveli giyotin pencereler, taştan yapılmıştır. Yapının söve, lento, kat silmeleri cepheyi süsleme olarak hareketlendiren yapı unsurlarıdır.

e. Malzeme ve Teknik:

Yapıda malzeme olarak ahşap malzeme, metal malzeme ve taş kullanılmıştır. Taş malzeme bakımından kapı ve pencere söve ve lentoları, kat ve köşe silmelerinde, kesme ve ince yonu andezit taşı, duvarlarda moloz bazalt taş kullanılmıştır. Pencere parmaklıları, pencere menteşeleri, giriş kapısı, cumbayı taşıyan eli belinde motifli taşıyıcı sütun metal malzeme kullanılan birimlerdir. Pencere çerçeveleri cumba çatısı, çatı taşıyıcı unsurları ahşap malzeme kullanılan yerlerdir.

4.ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4.1DEĞERLENDİRME

4.1.1.Yapılar Hakkında Tarihsel Değerlendirme

İki ilçede incelenen dini ve sivil mimari örnekleri ilçelerin tarihsel gelişimini anlatan somut anıtsal abidelerdir. İncelenen yapılardan en eski tarihlendirme yapılan eser Piraziz ilçesine aittir.¹⁵Bulancak Burunucu Cami Bulancak'taki en eski tarihli cami örneğidir. Bu iki ilçedeki yapıların yapım tarihleri sıralaması şu şekildedir.

- 1.(1842) Bulancak Burunucu Cami
- 2.(1847) Bulancak Eski Cami
- 3.(1870) Piraziz Eren Cami
4. (1872) Piraziz Şeyh İdris Cami ve Türbesi
5. (1896) Bulancak Şemsettin Köyü Cami
- 6.(1900) Bulancak Kızılot Köyü Cami
- 7.(1906) Piraziz Maden Köyü Cami
- 8.(1908) Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı
- 9.(1914) Bulancak Ahmetli Köyü Cami
- 10.(1919) Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı
- 11.(1920-21) Piraziz Emin Bey Konağı
- 12.(1920-22) Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı
- 13.(1921-22) Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı
- 14.(1926) Piraziz Osman Bey Konağı şeklinde tarihsel sıralama yapılmıştır.

Yapıların çoğunda kitabe yoktur. Kitabesi olmayan yapıların tarihlendirmesinin tespiti Bulancak Eski Camide vakıf eski eser fişindeki bilgilere göre, Piraziz Eren

¹⁵Piraziz Şeyh İdris Caminin giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesine göre cami ilk olarak Şeyh İdris tarafından yaptırılmıştır. Şeyh İdris VGM yer alan vakfiyeye göre 1399 ölmüştür. Tahmini caminin yapımı bu yıllara denk gelmektedir. Yapının son hali ise 1918 yılına tarihlendirilir.

Cami de ise mihrap içerisindeki bilgilere göre, Bulancak Kızılot Camisinde minare kaidesinde yer alan bilgilere göre yapılmıştır.

Yapıları yaptıran kişiler döneminin önde gelen dini, siyasi ve tanınmış kişileridir. Bulancak'ta Şemsettin Camisi Osmanlı Dönemi dini şahsiyetlerinden Şeyh Ali Hoca tarafından yaptırılmıştır. ¹⁶Piraziz'de tanınmış Tirali ailesi Piraziz Eren Camiyi ve Tiralizade Konaklarını yaptırmıştır. Gedikalizade ailesi Tiralizade ailesi gibi Piraziz'in tanınmış ailelerindedir. Piraziz Maden camii Gedikalizade ailesinin yaptırdığı camidir. Piraziz in tanınmış dini şahsiyetlerinden biri de Şeyh İdris'tir. Gökçali köyünde cami, türbe, değirmen, tekke gibi yapılar yaptırmıştır.¹⁷

Yapıların yapıldığı dönem 1847-1926 yılları arasındadır. Dönem olarak Osmanlı'nın son dönem mimari tasarım, süsleme etkileri yerel mimari ile kaynaşarak yapılar şekillendirilmiştir.

Osmanlı son döneminde yapılarda Avrupai üsluplardan barok ve rokoko kendini göstermiştir. İncelenen yapılarda barok etkisi Bulancak Eski Camii son cemaat yeri sütun başlıklarında, Piraziz Maden Köyü Gedikalizade Maden Camii giriş taç kapısındaki bitkisel süslemelerde ve mihraptaki sütunlarındaki dor sütun başlığında kendini göstermiştir. Bulancak Ahmetli Köyü Camii giriş kapısındaki dor sütun başlığında barok etkisi kendini gösterir. Son olarak sivil mimaride Tirali Hasan Bey Konağı, Tirali Hüseyin Bey Konağı barok etkisinin yoğun hissedildiği yapılarıdır. İncelenen diğer dört konakta barok etkisi azdır.

4.1.2.Yapıların Plan Ve Mimari Özellikleri

Plan; İncelenen yapılardan camilerde çoğunlukla kuzey güney doğrultusunda enine dikdörtgen plan tipi etkilidir.

¹⁶ Caminin ilk tesisi 15. yüzyıla kadar iner. 1455 tarihli tahrir defterinde Şeyh Ali Ağa'nın yaptırdığı, imamının ise oğlu olan Mevlâna Hüseyin Fakih olduğu kayıtlıdır.

¹⁷ 1386 yılında, Şeyh İdris, yanında kırk mollası ve aile efradı ile Buhara'dan batıya doğru yola çıkmışlar. Kendilerinden önceki Horasan erenlerinin yolunu takip ederek, Harran üzerinden Anadolu'nun Bizans Uç'unda kurulmuş olan Osmanlı Devleti topraklarına girmişler. Bu tarihlerde Osmanlı tahtında hükümdar olan Sultan Murat Hüdavendigâr ile Bursa'da görüşerek, ondan Karadeniz'de İslâm'ı yayma konusunda talimat almışlar. Şeyh İdris'in ailesi ve halifeleri, henüz meskûn mahal olmayan Piraziz ve çevresine yerleşmişler.

Sivil mimari yapılarından Tiralizade konaklarının planı ise Bodrum üzeri iki katlı iç sofalı plan tipi etkilidir. Sivil mimari yapılarının yapım tekniği ise bodrum katı kâgir zemin kat yarı kâgir birinci kat bağdadi teknikle inşa edilmiştir. Tiralizade Konakları üst örtü olarak kırma çatı ile örtülmüştür. Tiralizade konaklarında kendi içinde yapım tekniği olarak farklılıklar gösterir. Tiralizade Hasan Bey ve Tiralizade Hüseyin Konağının diğer yapılardan farkı tüm katlarının kâgir olarak yapılmasıdır. Plan olarak ise iç sofalı plan tipi ile inşa edilmiştir. (İltar,2014, s.249)

Üst örtü; Camiler ahşap tavanlı cami grubuna giren camilerdir. Ahşap tavanlı veya ahşap direkli camiler İlk Karahanlı, Gazneli Devleti X-XII yy. Gazne, Obur, Semerkand, Buhara'daki Camiler de uygulanmıştır. (Kuran,1972, s.179-186) Anadolu Selçuklu devletinde Konya Sahip Ata Cami, Afyon Ulu Cami, Ankara Arslan Hane Cami, Beyşehir Eşrefoğlu Cami Selçuklu dönemi ahşap tavanlı cami örnekleridir. Beylikler döneminde ise Candaroğulları Kastamonu ve Sinop çevresinde ahşap camiler yapmışlardır. Örnek Olarak Kastamonu Candaroğlu Mahmut Bey Cami ahşap direkli ve tavanlı camilerdendir.

Orta ve Doğu Karadeniz de ahşap camiler yaygındır. Samsun, Ordu, Artvin, Trabzon, Rize gibi illerde ahşap camiler yaygındır.¹⁸Giresun merkezdeki ahşap cami uygulaması Bulancak ve Piraziz içlerinde de devam etmiştir. İl Merkezinde Çınarlar Cami, Çekek Cami, Soğuksu Cami, Şeyh Keramettin Cami tavanı düz olan kubbe bulunmayan camilerdendir. Piraziz ve Bulancak'taki camiler ise Giresun merkezdeki camilere göre daha küçük boyutlu ve bulunduğu yerin ihtiyaçlarına göre yapılan camilerdir. Yapıların hiçbirinde üst örtüsü kubbe olarak tasarlanmamıştır. Dört omuzlu kırma çatılı Marsilya tipi kiremit ile örtülüdürler.

Bulancak ve Piraziz'deki bazı camilerin tavanın içten desteksiz bağdadi kubbe şeklinde yapılmıştır. Bağdadi tekniği kısaca; Ahşap karkas sisteme 1-2 cm aralıkla yatay olarak çakılmış çıta ya da çıtaların üzerine, sıva vurulmasıyla oluşturulan yapı tekniği olarak açıklanabilir (Arseven 1983; 152), (Hasol 2008; 62), (Sözen ve Tanyeli 2011: 42). Bu kubbe uygulamasına Bulancak Eski Cami, Bulancak

¹⁸ Karadenizde ahşap camilerin yaygın olması ahşap malzemenin bol olmasındandır.

Şemsettin Cami, Piraziz Gedikalizade Cami, Kızılot Köyü Cami örnek gösterilebilir.

Bağdadi kubbe uygulaması Giresun ve diğer ilçelerdeki bazı camilerde de görülür. Giresun Hacı Hüseyin Camisi (1861), Şebinkarahisar Tamzara Mahallesi Camisi (1901), Görele Hasan Ağa Camisi (1907)'nin tavanın ortasında kubbe olan örneklerdir. (İltar, 2014, s.47-259-206) Şebinkarahisar Tamzara Mahallesi Cami bağdadi kubbe uygulamasının farklı uygulamasıdır. Barok tarzda kaburgalı bağdadi kubbe uygulanmıştır. (Şahin,2013,81)

Son cemaat yeri; camilerde son cemaat yeri bazılarında içte bazılarında giriş kapısının olduğu dış cephede bulunurken, bazılarında son cemaat yeri hiç yoktur.

Son cemaat yeri içeride olanlar Piraziz Eren Cami, Bulancak Kızılot Köyü Cami; son cemaat yeri olmayanlar Piraziz Gedikalizade Cami, Piraziz Şeyh İdris Cami; son cemaat yeri dışarda olanlar ise Bulancak Eski Cami, Bulancak Şemsettin Köyü Cami, Bulancak Ahmetli Köyü Cami, Bulancak Burunucu Köyü Camidir.¹⁹

Mihrap; Piraziz ve Bulancak camilerinde taş veya alçı mihrap kullanılmıştır. İncelenen yapıların orijinal kalan bazı yerlerinden biri de mihraplar olmuştur. Mihrapların bazıları zaman içinde geçirdiği tamiratlarla özgünlüğünü yitirmiştir. Mihraplarda yağlı boya kullanımı bu özgün özelliklerin gitmesinde etkindir. Bulancak Kızılot Köyü Cami mihrap yanındaki sütunçe başlıklarında altın rengi kullanımı, Burunucu Köyü Camisinde çini kullanımı vardır. İncelenen diğer beş yapıda ise mihrap özgün olup malzeme olarak düzgün kesme taş kullanılmıştır. Bulancak Şemsettin Köyü Ali Hoca Camisinde ise son cemaat yerinde mihrabiye kullanımı olmuştur. (Görsel 44)

Mihraplardan bazıları çokgen şeklinde nişli, bazıları yarım daire formlu şekildedir. Mihrap nişinin çevresinde hafif dışa taşkın şekilde silmeler olup, yanlarda ise kaval silmeler, sütunçeler, vardır. Üçgen taç alınlıklarla mihrap sonlanır. Mihrabı Çokgen nişli Camiler Bulancak Eski Cami, Bulancak Şemsettin Cami, Piraziz Eren Camidir. Diğer camiler ise yarım daire nişli mihraba sahiptirler. Mihraplar yapıların

¹⁹ Bulancak Şemsettin Köyü Cami ve Bulancak Eski Cami son cemaat yeri revak şeklinde düzenlenmiştir.

en süslü olduğu alanlardan biridir. Geometrik süsleme unsurları mihraplarda çokça görülür.

Minber; Minberler ahşap malzeme ile yapılmış olup süsleme özellikleri yok denecek kadar azdır. Özgün nitelikli minber bulunmamaktadır. Köşklü yapılan minberlerin bazılarında süpürgelik bölümü boştur. Bulancak ilçesi camilerinden Eski Cami, Burunucu Cami, Şemsettin Cami, Ahmetli Köyü Cami süpürgelik bölümü boş olan minberlerdir. Piraziz ilçesi camilerinde ise Gedikalizade Camide süpürgelik bölümünde sonradan eklenen kitaplık bulunur. Piraziz Eren Cami, Şeyh İdris Cami, Kızılot Cami minberinde süpürgelik bölümü vardır. Minberlerde süslemenin yoğun olduğu bölümler aynalık ve korkuluk bölümleridir.

Mahfil; İncelen yapıların küçük ölçekli olması, harim bölümünün cemaate yetmemesi, kadınlarında namaz kılacağı alan olması düşüncesi ile mahfiller yapılmıştır. Mahfiller genellikle ahşap malzeme ile yapılmıştır. Bazı mahfillerde iki kat uygulaması, bazılarında ise köşk uygulaması vardır. Mahfilin ortasında çıkıntı olarak yapılan köşk bölümü müezzinin cemaate sesini duyurması için planlanmıştır. Giresun Şeyh Kerameddin Cami, Hacı Miktat Cami iki katlı ve köşklü mahfil uygulaması olan camilerdir. (Durmuş,2000, s.164)

Bulancak Eski Camisinde hem köşk hem de iki katlı uygulama görülmektedir.²⁰(Görsel.9)

Mahfillere giriş kapısının ya sağında ya da solundan merdivenle çıkılır. Mahfili taşıyan sütunlar ahşap malzemedен yapılmıştır. Yan sütunlar duvara bitişik olup orta sütunlar genellikle iki tanedir. Orta sütunun ikiden fazla olan örnekleri Kızılot Cami' de dört sütun, Eren Cami 'de altı sütun mahfili taşımaktadır. Mahfillerde korkuluklarda tırabzan, parmaklı korkuluk haricinde kemerli korkuluk uygulaması da vardır. Şeyh İdris Cami mahfil korkulukları kemerli korkuluk uygulaması olan tek örnektir. (Bkz. Görsel.101)

Minare; İslam dünyasında ilk örnekleri VIII. yy. Emevî dönemi ile başlayan camilerde minare kullanımı değişik form, çeşitleri ile günümüze kadar gelen vazgeçilmez yapı elemanıdır. (Uluçam,1990, s.17-72) minareler yapıların kuzey

²⁰ Bulancak Eski Cami mahfili ilk katı cami imamı tarafından ara kat planlaması olarak yaptırılmıştır.

giriş cephesinin doğu ya da batı köşesinde yer alır. Çoğunlukla tek şerefeli olup özgün minareler azdır. Mimari tasarım olarak kare kaide çokgen gövdeli tek şerefeli olarak yapılmışlardır. Özgün minarelere örnek Bulancak Eski Cami gösterilebilir. Camilerden minaresi olmayan örneklerde vardır. Bunlar Bulancak Burunucu Cami ve Piraziz Şeyh İdris Camidir.²¹İncelenen yapılardan iki şerefeli minare örneği Bulancak Şemsettin camidir. Piraziz Eren Cami minaresi kuzeybatı köşeye eklenen birimlerden dolayı içerde kalmıştır. Ahmetli Köyü Cami ve Gedikalizade Caminin minaresi güdük minare tarzında yapılmıştır. Minarelerden bazılarının pabuç kısmı soğanvari şeklindedir. Piraziz Eren Cami, Bulancak Eski Cami bu grup minareleri temsil eder. Diğer yapıların minareleri ise kare kaide çokgen gövdelidir.

Sütun,sütunçe, kemer; Camilerde diğer mimari öğeler sütunlar, kemerlerdir. Malzeme olarak taş, ahşap ve mermerden yapılmışlardır. Sütunceler genellikle mihrap yanlarında görsel olarak, sütunlar ise son cemaat bölümünde çatıyı taşımada, harimde ise kubbe ve mahfil taşıyıcı olarak kullanılan destek öğesi olarak kullanılır. Kemerler ise dış cephede kapı girişlerinde pencerelerde, sütunlar arasında, iç mekânda mihraplarda yuvarlak, sivri, basık kemer şeklinde kullanılmıştır. Mahfil taşıyan sütunlar ahşap, beton üzerine ahşap kaplama şeklinde kendini gösterir.

Şebinkarahisar Fatih Camisinde kubbeyi taşıyan sütunlar, Kapu Camisindeki sütunlar barok karakterlidir. (Durmuş,2000, s.165) Son cemaat yerini taşıyan sütunların en güzel örneklerini Bulancak Eski Cami de görmektedir. Üç farklı sütun başlığı bulunmaktadır. İlk başlık altta stilize lale motifi üstte volütlerden oluşan başlık, ortadaki başlık altta çarkıfelek üstte yaprak motifi, üçüncü başlık ise volütlerle sonlanan başlıktır. Son cemaat yerinde kullanılan sütunlar yapı genelindeki kullanım yerine göre malzemesi değişkenlik gösterir. Örnek olarak son cemaat yerinde genellikle taş sütun, mahfilde ahşap sütun, mihrapta ve taş kapı yanında taş sütunçe kullanılmıştır. Sadece Şemsettin camisinde giriş kapısı, mahfil, son cemaat yeri ve mihrapta taş malzeme kullanılmıştır. Sütunlar mahfilin taşıyıcı unsuru olarak farklı malzemelerden yapılmıştır. Beton üzeri ahşap malzemeli mahfil sütunları Gedikalizade Cami ve Şeyh İdris Camisinde kullanılmıştır.

²¹ Şeyh İdris caminin 2022 de yeniden restorasyonu başlamış olup camiye minare de yapılmıştır.

Malfildeki Ahşap sütunlar Bulancak Burunucu Cami, Kızılot Cami, Bulancak Eski Cami, Piraziz Eren Camisinde kullanılmıştır. Tek taş mahfil sütunu Bulancak Şemsettin Camisinde kullanılmıştır.

Sütunlar taşıyıcı özelliği haricinde mihraplarda ve giriş kapı yanlarında süsleme unsuru olarak kullanılmıştır. Barok etki hem dini yapılarda hem de sivil yapılarda etkisini göstermiştir. Tiralizede Hasan Bey konağında da barok etki yoğun olarak işlenmiştir. Zemin katındaki giriş kapılarında, sahanlık sütunlarında, balkon korkuluklarında taş malzemeli sütunlar hem süslemeli hem de taşıyıcı karakter taşır. Tiralizade Hasan Bey Konağı en güzel örnektir.

Kemer kullanımı incelen camilerin pencere sövelerinde, giriş kapısında, camilerin son cemaat yerindeki sütun aralarında, mihrap nişlerinde basık kemer, yarım daire kemer olarak kullanılmıştır. Sivil mimaride penceresi yarım daire kemer olan örnek Piraziz Behçet Bey konağı birinci kat pencereleridir. (Görsel 134) Bulancak Burunucu Cami üst sıra penceresi sivri kemerli cami örneğidir. Piraziz Şeyh İdris Türbesinde pencere kenarlarında sivri kemer uygulaması renkli taş ile yapılmıştır. (Görsel 106)

Pencere; Işık mimaride binanın ve bina içindeki mekânların var oluşunu belirleyen mimari tasarımın önemli bir elemanıdır (Halıcıoğlu, 2001, s.29-33). Sadece aydınlatma açısından değil, yapının iç uhreviyetini²² desteklemede ışığın kullanımı açısından pencere planlanması önem taşıyan bir noktadadır.

Pencere kenarları malzeme olarak kesme taş, penceresi çerçevesinde ahşap malzeme tercih edilmiştir. Pencere koruması olarak demir parmaklıklar ve sivil yapılarda ahşap kepenk kullanılmıştır.

Yapıların boyutlarına göre pencereler büyük ve küçük olarak tasarlanmıştır. Yapıların cepheleri de pencere kullanımını etkilemiştir. Camilerin güney cephe ve kuzey cephe pencereleri diğer cephelere göre daha az pencereye sahiptir. İncelenen camilerde pencere düzeni genel olarak alt sıra pencere grubu dikdörtgen çerçeveli yarım daire kemerli, üst sıra pencereleri yuvarlak küçük boyutludur. İstisna olarak

²²Uhrevi: Ahirete dair, ahiretle alakalı. Öteki dünyaya ait olandır.

üst sıra penceresi testere dişli yuvarlak pencere örneği olarak Piraziz Eren Cami pencerelerin gösterebiliriz.

Diğer yapıların pencere düzeni alt sırası dikdörtgen formlu üstü yuvarlak kemerli olmayan Bulancak camilerinden Burunucu Köyü Cami (sadece dikdörtgen formlu), Kızılot Köyü Cami (dikdörtgen formlu basık kemerli) olacak şekilde tasarlanmıştır.

Üst sıra pencere düzeni Bulancak Burunucu Cami, Piraziz Şeyh İdris Cami (dikdörtgen formlu yarım yuvarlak kemerli) Piraziz Gedikalizade Cami (dikdörtgen formlu basık yuvarlak kemerli) olan farklı formlu pencerelerdir.

Sivil yapıların pencere düzenini barok üslup etkilemiştir. Pencere lento, sövelerini barok karakterli süsleme unsurları hareketlendirmiştir. Ahşap malzeme ile yapılan pencereler çoğunlukla giyotin pencere olarak karşımıza çıkar. Tiralizade konaklarının üç tanesinde zemin kat pencereleri neobarok karakterli süslemeye sahiptir. Sadece birinci kat pencere süslemesi Hasan ve Hüseyin Tirali Konağında barok üsluptur. Diğer konakların pencereleri birinci katlarında geleneksel Türk evi üslubunda tasarlanmıştır.

Kapı; Karadeniz bölgesindeki cami giriş kapılarının çoğu kuzey yöndedir. Araştırılan camilerdeki giriş kapılarının ortak özellikleri şunlardır:

Dikdörtgen formlu, kilit taşlı, basık kemerli, dikdörtgen silmelerle çevrelen bir yapıya sahiptir. Caminin en gösterişli kapısına sahip olan kapısıdır. İçeriye ahşap çift kanatlı kapı kanatları ile girilir. Kapı kanatlarının bazıları geometrik desenli olup çoğunlukla sadedir.

Tiralizade konaklarında kapılar bahçe dışında bahçe kapısı, zemin katta bina giriş kapısı, oda kapıları ve birinci katta balkon kapıları olarak tasarlanmıştır. Binanın en gösterişli kapıları sahanlıklı giriş kapılarıdır. Konakların giriş kapılarının özellikleri dikdörtgen formlu, üçgen şeklinde taç alınlıklı, profilli silmeli olması, lento taşında akant yaprakları motifi olan, ahşap ya da demir kapı kanatlarından oluşan kapılardır. Balkon kapıları ise dikdörtgen formlu, basık kemerli olup, ahşap kapı kanatlarına sahiptir. Tiralizade Hasan Bey konağı Giresun'daki sivil mimari örneğinin şaheseridir.) Ordu'nun merkezinde 1896 yılında Paşaoğlu Hüseyin tarafından İstanbul'dan getirtilen yabancı veya yerel gayrimüslim bir mimara inşa ettirilen Paşaoğlu Konağı da yoğun bezemesi ve cephe tasarımıyla, konağa yakın

bir bölgede inşa edilen benzer nitelikli bir yapıdır. (Yıldırım Güneş ve Akın Ertek, 2021: s. 215-219)²³

4.1.3.Cephe Düzeni

Piraziz ve Bulancak ilçesine ait camilerin cepheleri alt üst sıra pencere uygulamaları ile hareketlendirilmiştir. Pencere çerçeveleri dikdörtgen formlu yarım daire kemerli hafif dışa taşkın şekildedir. Alt sıra pencereler demir parmaklıklı üst sıra pencereler küçük yuvarlak şekildedir. Camilerin en ihtişamlı en hareketli cephesi kuzey cephesidir. Kuzey cephe az pencere olan ihtişamlı taç kapısı olan bazı camilerin önünde son cemaat yeri bölümü de bulunan cephedir.

Bulancak Eski Cami, Bulancak Şemsettin Köyü Cami, Bulancak Ahmetli Köyü Cami, Bulancak Burunucu Köyü Cami son cemaat yeri olan yapılardır. Giresun Hacı Miktat Cami batılılaşma dönemi özelliğini yansıtan süslemeye sahiptir. (Durmuş,2000, s.158) Bu düzenlemeye sahip camiler ise Bulancak Eski Cami, Şemsettin Köyü Camisi ve Piraziz Gedikalizade Camisidir. Bu yapılarda barok sütunlar cephenin en hareketli birimidir.

Tiralizade konaklarının cephelerinde belirleyici özgün elemanlar, giriş merdiveni, balkon, ana giriş kapısı, pencere söveleri, çatı kornişleri, taşıyıcı sütun ve dekoratif kolonlar, katları belirleyen silmeler ve saçaklardır. Evlerin bazılarında kapalı çıkma bulunur. Bazı evlerde cumba şeklinde çıkmalar cephelere farklı bir estetik zenginlik katmıştır. Bu evler genelde geniş bahçe içlerinde konumlanmış büyük evlerdir. Pencereler cephelerde üçlü ya da dörtlü gruplar şeklindedirler. Bazı pencereler giriş kapısı yanında küçük boyuttadırlar. Evlerin cepheleri çıkmasız, çıkmalı, balkonlu ve balkonsuz olarak dört farklı şekilde saptanmıştır. Balkonlar giriş kapısının üzerindedir. Bu balkonlar çıkma şeklinde ya da kolonla desteklenmektedir.

Sivil mimaride cephe düzeni iki yönlüdür. Geleneksel evlerin giriş cepheleri dikkat çekici olduğu kadar, eğer konut sokağa bakan başka cephelere sahipse, giriş cephesi kadar bu cephelere de önem verilmiş, doluluk-boşluk oranlarına dikkat edilmiş, zengin cephe eleman ve süslemeleri ile düzenlenmiştir (Aksoy, 2002s.119). Tiralize Hasan Ağa Konağı neobarok üslubunu en iyi yansıtan örnektir. Bu bağlamda Ordu

²³ Bu yapı günümüzde Ordu Etnografya Müzesi olarak hizmet etmektedir.

da Cevat Bey Konağı 1907-1908 yıllarında yapılmış önemli yapılardandır. (Bayhan,2017, s.4) (Görsel 135) Tiralizade Halis Bey Konağı ve Tiralizade Emin Bey Konağı Türk evi karakteri ile inşa edilmiş yapılardır.

4.1.4.Malzeme ve Teknik Özellikler

Taş; Bulancak ve Piraziz'de incelenen yapıların beden duvarlarında taş malzeme kullanılmış olup taşlar kesme taş, kaba yonu taş ve moloz taş şeklinindedir. Tuğla ise sivil mimari örneklelerinde kullanılmıştır. Düzgün kesme taş ile yapılan yapılar zaman içinde sıvanıp boyanmıştır. Taş malzeme beden duvarları, sütunlar, giriş kapıları, mihrap, minare, merdiven, pencere lento ve sövelerinde kullanılmıştır.

Taş malzemeli sivil yapılar çoğunlukla kâgir olarak yapılmıştır. Giresun geleneksel konut mimarisinde iki tip yapım sistemi görölmektedir. Bu yapım sistemlerinde birincisi, tümüyle taş malzemededen yığma sistemde inşa edilen kâgir konutlardır. Kâgir konutlardan bazıları bütünüyle sıvanmadan bırakılmıştır. Bazı örneklelerde ise sadece bodrum kat duvarları sıvanmamıştır (Aksoy, 2002:136) Kâgir yapıların en güzel örnekleleri Tiralizade konaklarıdır.

Ayrıca üst katlarda taş ve tuğlanın yığma sistemde ahşap ile birlikte kullanıldığı yarı kâgir konut örnekleleri bulunmaktadır. İkinci sistem, bodrum kat beden duvarlarının yığma taş olarak inşa edildiği, üst katların duvarları ise ahşap çatkı tekniğinde yapılarak, bodrum kat beden duvarlarına oturduğu yarı kâgir konutlardır. Yarı kâgir sistemde olan ev tiplerinin üst kat duvarları; göz dolma sistemde ahşap çatkı duvarlar, muskalı sistemde ahşap çatkı duvarlar, bağdadi sıvalı ahşap çatkı duvarlar, ahşap kaplamalı ahşap çatkı duvarlar olarak dört tipte olduğu ifade edilmektedir (İltar, 2016, s.35). Yarı kâgir yapılara örnekle olarak Tiralizade Behçet Bey ve Osman Bey Konaklarıdır. Tiralizade konaklarında pencere alınlıkları, söve, lentolarında, kat silmelerinde saçaklarda alçı taşı kullanılmıştır.

Taş malzeme teknik olarak sütun başlıklarında, mihrap süslemelerinde kapı girişlerinde oyma, kazıma ve kabartma tekniği olarak işlenmiştir. Kullanılan süsleme öğeleri; bitkisel, geometrik ve yazılı süslemedir. Bulancak Eski Cami son cemaat revakındaki sütunlarda, Tiralizade Hasan Bey Konağındaki sütun başlıklarında bu iki teknikle başarılı bir şekilde taşa şekil verilmiştir. Neobarok karakterli süslemeler yapılara estetik katmıştır. İncelen cami pencerelerinde, giriş

kapı kenarlarında hafif dışa taşkın şekilde taş yerleştirilerek geometrik desen ortaya çıkarılmıştır.

Marsilya tipi kiremit üst örtünün vazgeçilmez malzemesi olmuştur. Diğer yapılardan farklı olarak Bulancak Burunucu caminin mihrabı sonradan yapılmış olup malzemesi çinidir. (Görsel:23)

Taş malzemenin kullanıldığı diğer yapılar Bulancak Burunucu Köyü Cami Çeşmesi ve Piraziz Şeyh İdris Türbesidir. (Görsel 27-110-111)

Ahşap: Ahşap malzeme incelenen yapıların temel malzemelerinden biridir. Camilerde ahşap malzeme kullanılan yerler minber, tavan, kırma çatı, mahfil, tavan, vaiz kürsüsü, mahfili taşıyan beton sütunların dışı, kapı ve pencere kanatlarıdır. İncelenen bütün camilerin minberleri, tavanları, mahfilleri ahşap malzemedan yapılmıştır. Minberlerde, kapılarda ahşap süsleme tekniği taklit künde kari tekniği kullanılmıştır.²⁴ Bazı camilerin tavan göbekleri ahşap malzemedan yapılmış olup dekoratif görüntü oluşturulmuştur. Örnek olarak Piraziz Şeyh İdris Cami ve Kızılot Cami dikdörtgen çerçeveli dişli motiflidir. (Görsel 41-108), Bulancak Eski Cami, Piraziz Gedikalizade Cami, Bulancak Şemsettin Köyü Cami yuvarlak bağdadi kubbe çevresinde dekoratif oluşturur. (Görsel 14-98-58)

Sivil mimari örneklerinde ahşap kullanımı ise evlerin iç merdivenleri, pencere kapı kanatlarında, bağdadi duvar örgüsünde tavanlarda, bazı evlerin saçaklarında, odaları ayıran duvarlar ile sınırlıdır. Tiralizade Hasan Bey konağı içindeki tavan göbeklerinde ahşap ile geometrik desen oluşturulmuştur. Yine Hasan Bey konağındaki pencereler ahşap ile giyotin pencere oluşturulmuştur. (Görsel 119)

Metal: Yapılarda metal kullanımı kapılarda, pencere kepeneklerinde, cami pencere korkuluklarında, çatılarda çinko olarak, saçaklarda, evlerin merdiven korkuluklarında görülmektedir. İncelenen camilerden bazılarının üst örtüsü sonradan eklenen çinko kaplamalıdır. Şeyh İdris cami, Ahmetli Cami, Buruncu Cami, Gedikalizade Cami çinko kaplamalı çatılara örnek teşkil eder.

²⁴ Taklit künde kari tekniğinde parçalar çivi ile tutturularak motifler ortaya çıkar.

4.1.5.Süsleme Özellikleri

İncelenen yapılarda üç farklı süsleme vardır. Bitkisel, geometrik ve yazılı süsleme yapılara hareketlilik katmıştır. Bitkisel ve geometrik süsleme değişik kültür ve ortamlarda sevilerek kullanılmıştır. İslam sanatında yazının önemli yeri vardır. Özellikle kuran ve hadislerden seçilen çeşitli mesajlar uygulanan yapı türünün şekline göre ya doğrudan doğruya ya da duvar yüzeyine ya da panolarda süsleme amaçlı kullanılmıştır. Mimaride yazının sevilerek kullanımı da Arap harflerinin görünümü ve kitabe yazımının da payı vardır. (Aytekin, 1996, s.348-349)

Yapılarda süslemenin yoğun kullanıldığı alanlar şunlardır: Dini yapılarda kuzey cephedeki giriş kapısı, son cemaat revakındaki sütunlar, pencere çevresinde hafif dışa taşkın çerçeveler, üst pencerelerdeki geometrik desenler, kapı kanatlarındaki bezemeler, mihrap ve minberdeki bezemeler, giriş kapısındaki kitabeler süsleme unsurlarının etkin kullanıldığı birimlerdir

Sivil yapılarda ise evlerin giriş kapısını, pencere alınlıkları, pencere söve ve lentoları, saçaklar, kat silmeleri, cumba ve balkon üst bölümlerindeki üçgen taşlar, pencere kepenekleri, demir parmaklıkları, balkonu ve cumbayı taşıyan eli belinde motifli sütun, iç mimaride tavan göbekleri, merdiven korkulukları süsleme unsurlarının kullanıldığı birimlerdir. Süslemede ilk defa İstanbul'daki konak, köşk gibi yerlerde kemerli, söveli pencere, silmeli düzen ve kemer kilit taşlarının uygulanmıştır; geleneksel evde yeri yoktur. Taşrada ise bu özellikler dönemin dinamiklerine göre gayrimüslim ustalar vasıtasıyla geçmiştir. (Kuban,2017, s. 164). Tiralizade Hasan Bey Konağının yapımında gayrimüslim usta tercih edilmiştir.

Yazılı süsleme yapılarda kitabelerde, mihrap yanında, minare köşelerinde duvarlarda kullanılmıştır. İncelenen yapılardan kitabesi olanlar şunlardır:

Giriş kapısı üzerinde orijinal kitabesi olanlar Bulancak Ahmetli Köyü Cami, Bulancak Burunucu Köyü Cami, Piraziz Şeyh İdris Cami Bulancak Kızılot Köyü Cami minare köşesinde²⁵ kitabe bilgileri yer alır. (Görsel.60-18-100) Diğer yapılarda yapıların kitabe bilgisi mermer veya plakalı çerçeveye yazılmıştır.

²⁵ Yapılan son restorasyonda minare köşesindeki kitabe bilgisi silinmiştir.

Yapılarda kullanılan bitkisel, geometrik motifler ve kullanıldığı yerler hakkında bilgiler şunlardır: Lale, stilize yaprak, palmet, hayat ağacı gibi bitkisel motifler; girland, iç içe geçmiş zincir, püskül, ters atnalı, tabla, küre dişli, baklava dilimli geometrik motiflerdir. Neo- barok tarzında süslemeler Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı bütün cephelerinde, Piraziz Gedikalizade Cami giriş kapısında ve Bulancak Eski Cami de son cemaat revakı sütunlarında görülen motiflerdir. (Görsel.5-93-120)²⁶

Süslemenin yoğun görüldüğü cami birimleri mihrap, minber ve tavan göbekleridir. Taş işçiliği mihraplara estetik görünüm kazandırmıştır. Ay, yıldız, âlem, vazo, dişli sütünce, yazılı süsleme mihrapları hareketlendiren süsleme unsurlarından bazılarıdır. Bulancak Şemsettin Köyü Cami ve Bulancak Eski Cami bağdadi tavan göbeğinde ay yıldız kullanımı olan örneklerdir. (Görsel.14-58)

Piraziz Eren Cami üst penceresi testere dişli motifi ile diğer yapılardan ayrılır. (Görsel 75-77) Pencere korkuluklarında metal malzeme ile hareketli bir görüntü sunulmaktadır.

²⁶ Bitkisel ve geometrik motifli süslemelerin hepsi tek bir yapıda olmadığı gibi yapının aynı yerinde de kullanılmaz. Örnek olarak girland, iç içe geçmiş zincir, püskül motifi sadece Tiralizade Hasan Bey Konağında görülür.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulancak ve Piraziz’de incelenen cami, türbe, çeşme ve evler buldukları bölgenin coğrafi ve ekonomik şartlarına göre şekillenmiştir. İlçelerdeki camiler Giresun merkezdeki gibi büyük olmasa bile ihtiyaca cevap verebilecek niteliktedir. Cami ve evlerin yapımında tıpkı diğer taşra eyaletlerinde olduğu gibi dönemin ileri gelenleri mimari faaliyetlere öncü olmuşlardır. Yapıların yapım yılları 19.yy. ilk yarısı 20.yy. ilk yarısına denk gelmektedir. Dolayısıyla Osmanlıda gayri Müslim halk ve Müslüman halk iç içe yaşamaktadır. Avrupai üsluplardan yaygın olarak kullanılan barok üslup tercih edilmiştir. Dönemin yapısına göre bu üslubun uygulanmasında gayrimüslim ustalar beraber yapılara uyarlanmaya başlanmıştır. Sadece merkezde bu akım uygulanmamış taşraya da geçmiştir. Avrupa’nın barok üslubu Bulancak Eski Cami, Piraziz Gedikalizade Cami, Piraziz Gedikalizade Konaklarında uygulanmıştır.

İncelen yapılardan bazıları külliye düzenindedir. Örnek olarak Şeyh İdris Cami ve Türbesini verilebilir. Sivil mimaride barok üslup Tiralizade konaklarının son örneklerinde geleneksel Türk evi tarzına geçmiştir. Tiralizade Emin ve Halis Bey Konakları geleneksel mimariye geçişin örnekleridir.

Yapıların genelinde kullanılan temel malzeme taş ve ahşaptır. Taş işçiliğini alçı taşı ile yapılan süslemeler destekler. Bulancak Burunucu Cami haricinde bütün camilerin hepsinin mihrabı taş işçiliktir. Taş malzeme kapı ve pencere çerçevelerinde, sütunlarda, cami beden duvarlarında görülür. Yapıların hepsinde ahşap minber kullanılmıştır; bu minberler orijinal olmayıp çoğunlukla sadedir. Ahşap, cami ve ev tavanlarının vazgeçilmez malzemesidir. Bazı yapılarda ahşap tavan daha süslü özellikler taşır. Kademeli dikdörtgen çerçeve uygulaması, ortası kubbe uygulaması tavanları daha estetik gösterir.

İncelenen on dört yapının yedisi cami, altısı ev olup yapılar döneminin özelliklerini yansıtır. Beş tane yapı Bulancak ilçesine dokuz yapı Piraziz ilçesine aittir. Yapıların plan açısından benzerlikleri çok fazladır. Dikdörtgen planlı form, kuzey cephenin daha süslü olması, malzemelerin aynı malzeme olması benzerliklerdir. Farklılık ise her yapının cephe düzenlemelerin kendilerine özgü olmasıdır.

İncelenen evlerin iç bölümlerine girilememiştir. Evlerden dört tanesi restorasyon projesine dahil olmuştur. Tiralizade Hasan Bey Konağı, Tiralizade Hüseyin Bey Konağı, Tiralizade Behçet Bey Konağı ve Tiralizade Halis Bey Konağıdır.

Şeyh İdris Cami ve Türbesi 2022 yılında restorasyon projesine dahil olmuştur. Gününüzde hala restorasyon devam etmektedir. Restorasyonlardaki en büyük hata eski halinin önemli detaylarının silinmesidir. Kızılot Cami de yapılan restorasyonda cami yapım kitabesinin son restorasyonda tamamen silinmesi yapı hakkında orijinal bilgiye ulaşmada bir kayıptır.

Bulacak ve Piraziz incelen on dört tane yapı bu iki ilçenin tarihini anlatan müze gibidir. İleriki yıllarda yapılacak restorasyonlarda orijinalliğinin devam ettirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, A.A. (2002) *Giresun Zeytinlik Mevkii Kentsel Sit Alanı Üzerine Bir Araştırma*, Karadeniz Teknik Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Arseven, C. E. (1983). *Sanat Ansiklopedisi (4. Baskı)* (Cilt. 2). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- BAYHAN, Ahmet Ali- AKIN ERTEK, Gülferi- YILDIRIM GÜNEŞ, Özgül. (2021,) *'Osmanlı Batılılaşmasının Giresun-Piraziz'e Yansımaları: Tiralizade Konaklarının Cephe Tasarımı'* Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. 13. s. 532, s. 534
- Bekdemir, Ünsal, (2000). *Giresun Kent Coğrafyası* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi. Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi ABD. Erzurum. s. 5-22
- Darkot, Besim. (1993) *'Karadeniz 'İslam Ansiklopedisi. Cilt:4, M.E. B Yayınları, İstanbul.s. 78*
- Durmuş. Ayben (2000) *'Giresun İl ve İlçelerindeki Türk Dönemi Mimari Eserleri'* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Van. s.90-101
- Eren. Zühal (2005) *'Bulancak İlçesi'nin Nüfus Özellikleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 19 Mayıs Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Coğrafya ABD. Samsun. s.22.
- Emecen, Feridun (1996) *"Giresun"*, C. 14, TDVIA. İstanbul. s.78-84.
- _____ (2005) *'Doğu Karadeniz'de İki Kıyı Kasabasının Tarihi Bulancak-Piraziz. Kitabevi İstanbul. s.13.*
- Fatsa, Mehmet, (2022) *'Karadeniz'in Fethi Sürecinde Şeyh İdris Tekkesi'*. İstanbul. s.84-85
- _____. (2012). *Geçmişten Günümüze Piraziz*. Uğur Yayınları. İstanbul, s.2
- _____. (2018). *'İlçe Oluşunun 85. Yılında Bulancak'*. Arı Sanat Yayınları İstanbul. s.14
- Hasol, D. (2017). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yem Yayınları.

- İltar, G. (2014) '*Giresun Kültür Envanteri*' İstanbul. T.C. Giresun Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, s.141
- _____. (2016). *Giresun Evleri*. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın
- _____. *19. Yüzyıl Giresun Yapılarında Marsilya Tipi Kiremitler*, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi 13, 2015, s. 247-259.
- Işık, A. (2008). 'Piraziz'. Uğur Yayınları. İstanbul. s.12
- Kahraman, Oktay (1999) '*Giresun Kazası ((1850-1900))*'. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Erzurum. s.122-124
- Narmanlı, Faruk. (2018). '*Giresun Camilerinde Tezyinat*'. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2018, Samsun, s.34
- Özen, M. & Tanyeli, U. (2015). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Parlakıldız, Tevfik Lider, Giresun Piraziz'de Tiralizade Hasan Bey Konağı Restorasyon Projesi, (İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2017, İstanbul, s.39-41
- Sarınay, Yusuf. (2008.) '*Belgelerle Osmanlıdan Cumhuriyete Giresun*' Proje Yöneticisi. T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. Giresun Belediyesi Kültür Yayınları. Giresun
- Sever, R. (2015) Geçmişten Günümüze Giresun, Bölüm: 2, "Fiziki Coğrafya". Giresun İl Özel İdaresi Yayınları, İstanbul. s.96
- Şahin, Mustafa. (2013) '*Giresun İlindeki Bağdadi Kubbeli Camiler*'. Tüba-Ked Dergisi. s.76
- Yediyıldız, Bahaddin (1987). '*Kimlik Bunalımı* "Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni. Sayı:7. Ankara. s.2

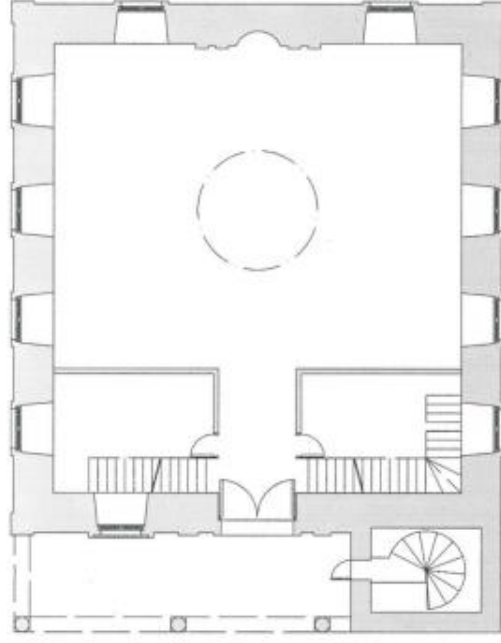
İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.bulancak.bel.tr/nüfus>(erişim tarihi 28.12.2022)

<https://www.rehberim.gen.tr/turkiye-rehberi/giresun-piraziz/cografya>(Erişim
28.12.2022

tarihi

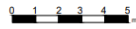
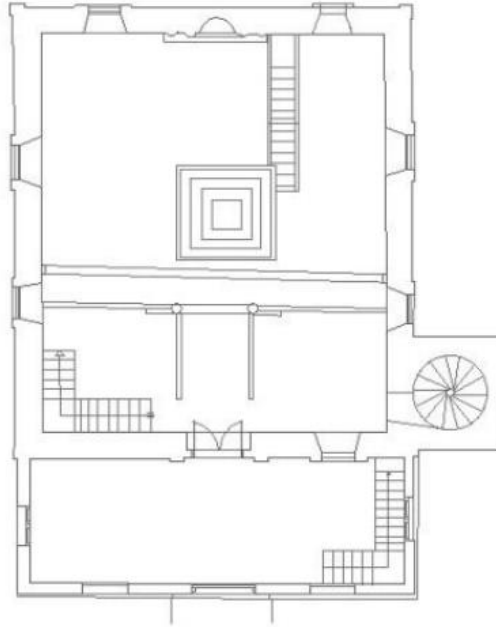
ÇİZİMLER

↓ Kuzey

Çizim 1: Bulancak Eski Cami Planı (V.G.M. A.)'den

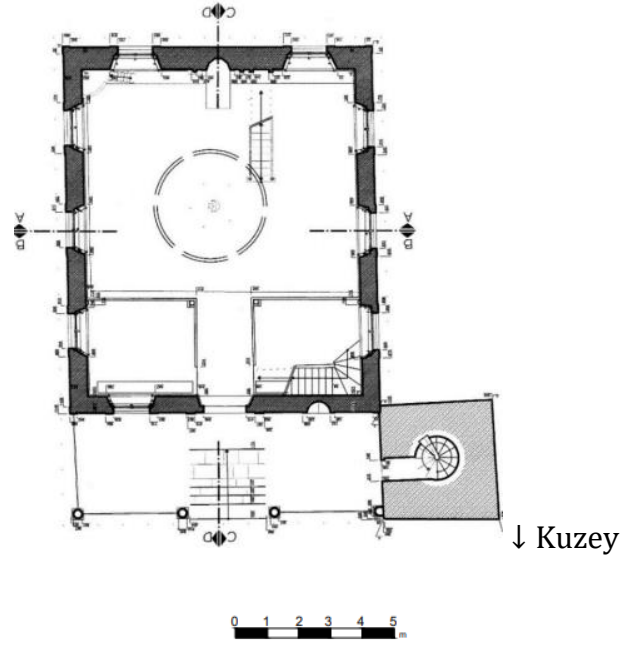
Çizim 2: Bulancak Kızılot Köyü Cami Planı (V.G.M. A.)'den

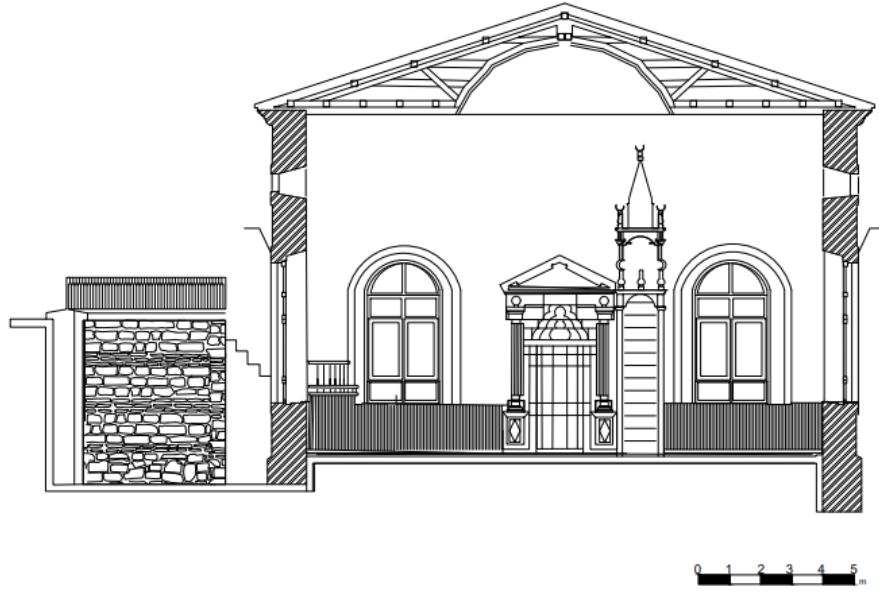
Çizim 3.Bulancak Kızılot Köyü Cami Plan Kesiti (V.G.M. A.) ‘den

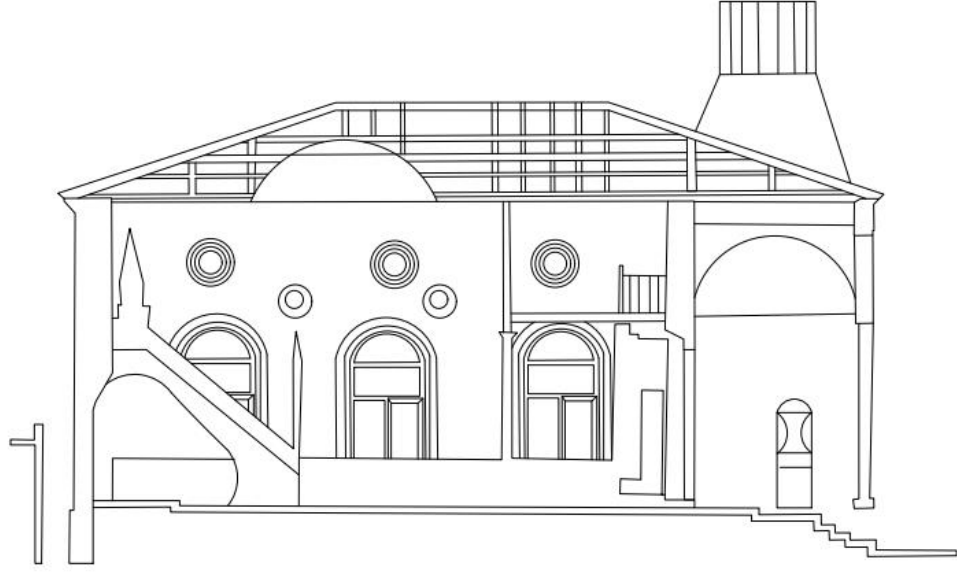
Çizim 4:Bulancak Kızılot Köyü Mihraptaki Süsleme Detayı (Faruk Narmanlı)'dan

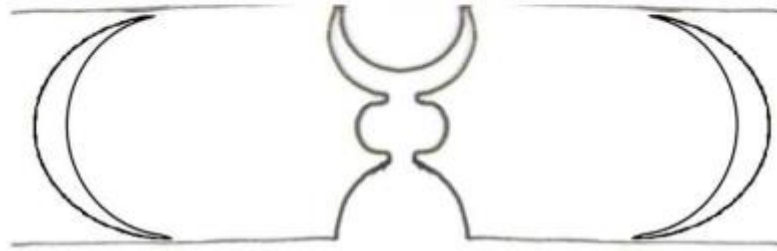
Çizim 5: Bulancak Şemsettin Köyü Planı

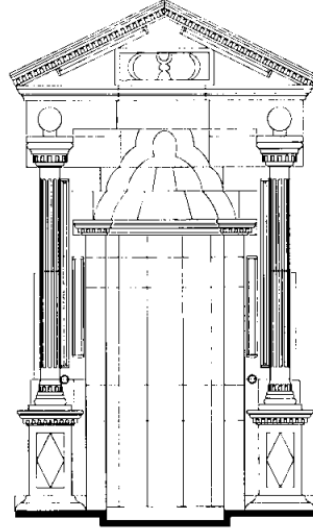
Çizim 6: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Plan Kesiti

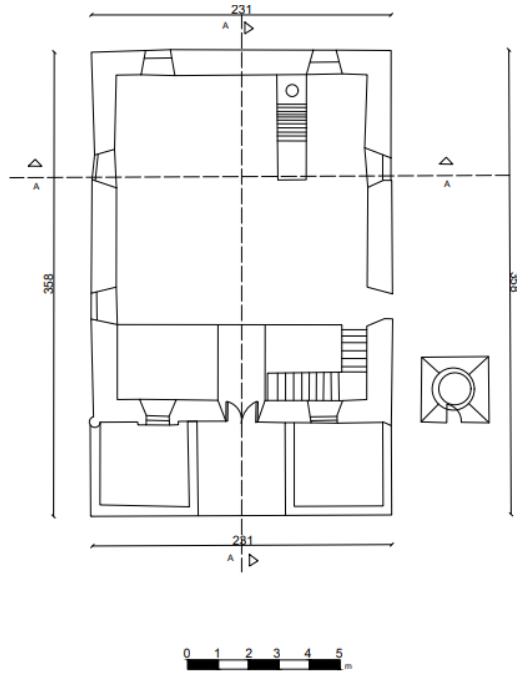
Çizim 7: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Plan Kesiti

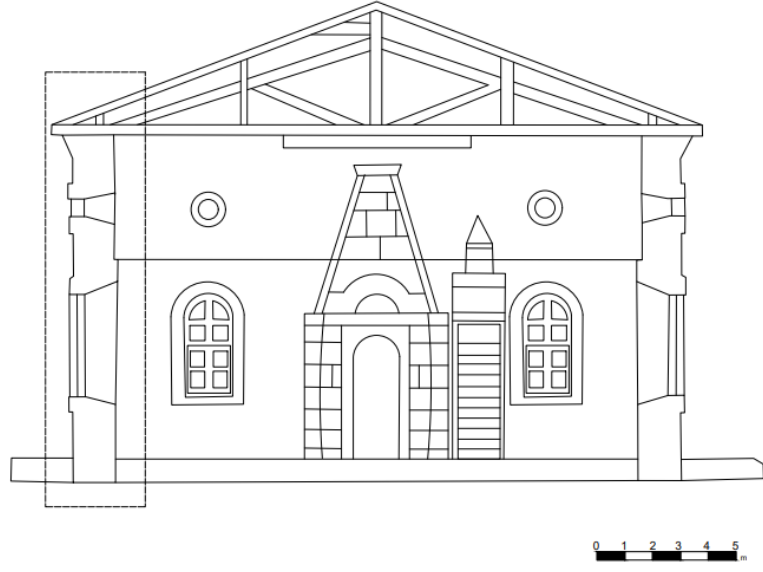
Çizim 8: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Üçgen Alınlıktaki Hilal Çizimi (Faruk Narmanlı)'dan

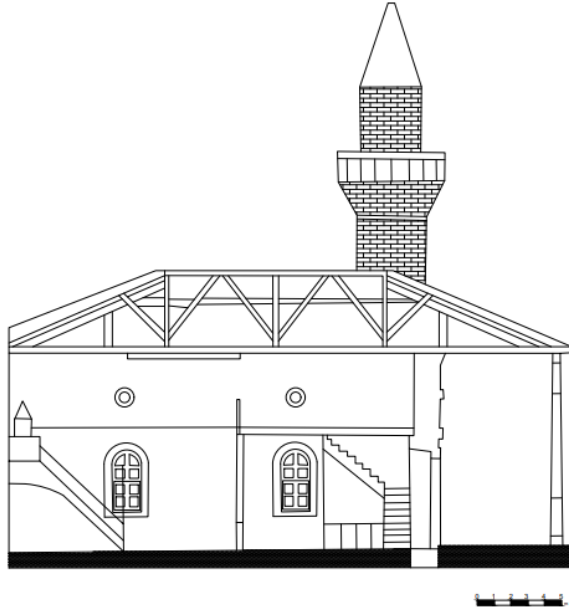
Çizim 9: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Çizim

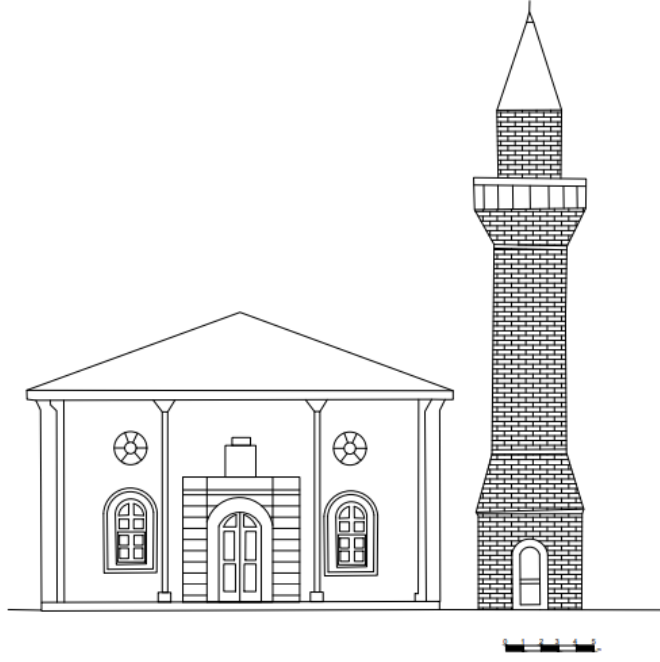
Çizim 10: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Planı (V.G.M. A) 'den

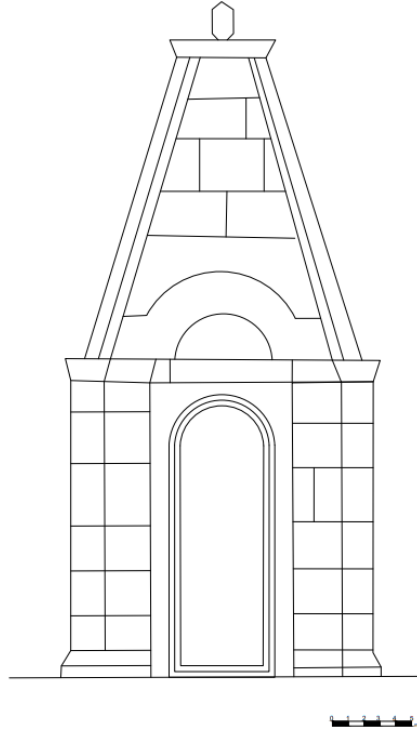
Çizim 11: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Plan Kesiti (V.G.M. A) 'den

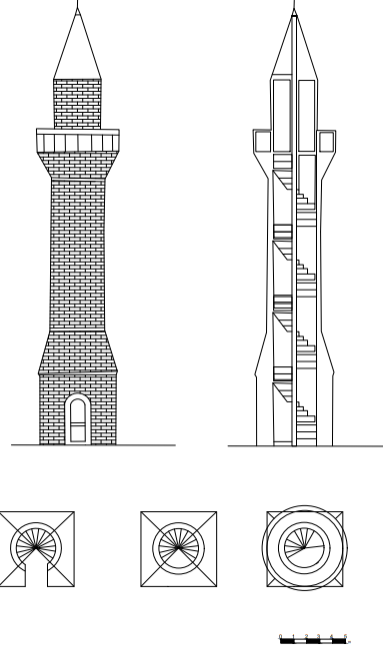
Çizim 12: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Plan Kesiti (V.G.M. A)' den

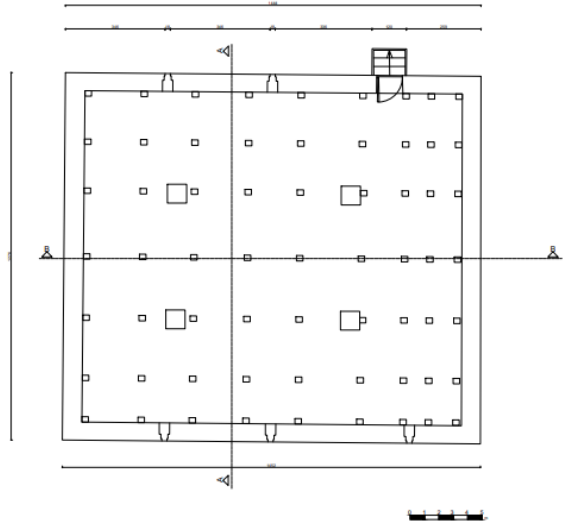
Çizim 13: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Giriş Cephesi Kesiti (V.G.M. A)'den

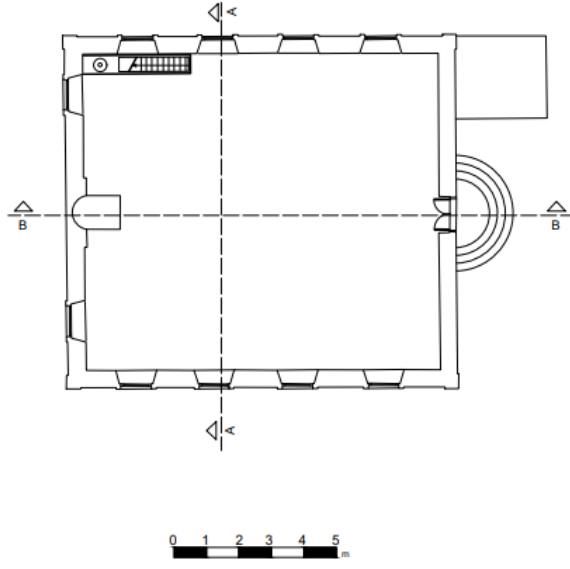
Çizim 14: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Mihrap Çizimi (V.G.M. A)'den

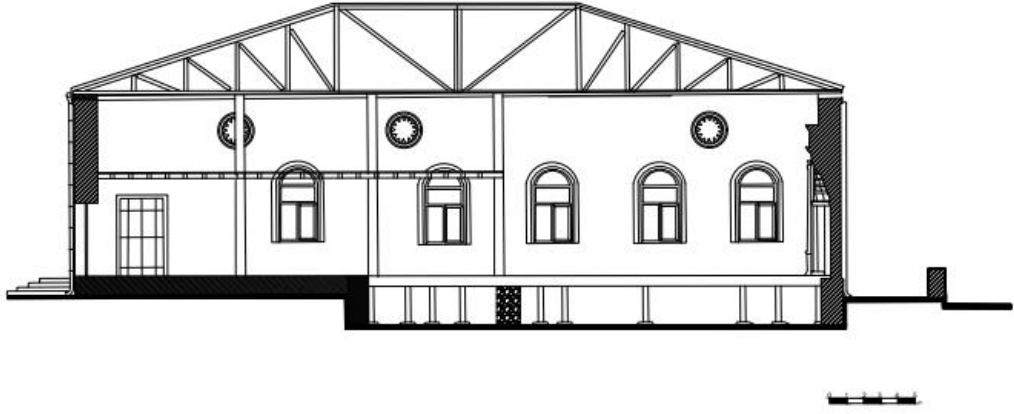
Çizim 15: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minare Kesiti (V.G.M. A)
'den

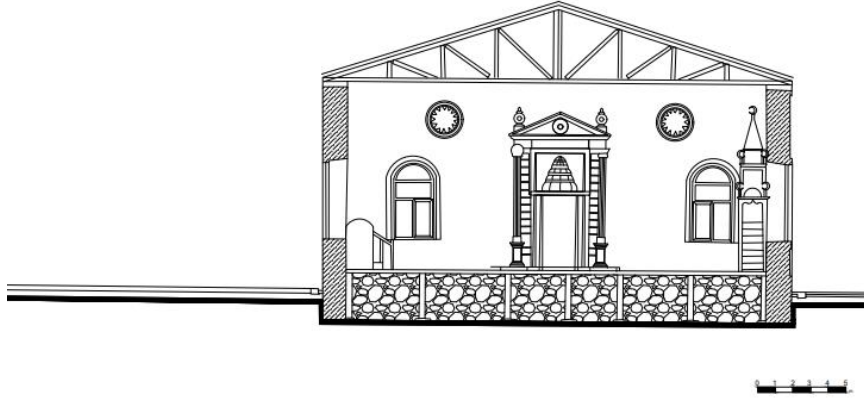
Çizim 16: Piraziz Eren Cami Bodrum Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

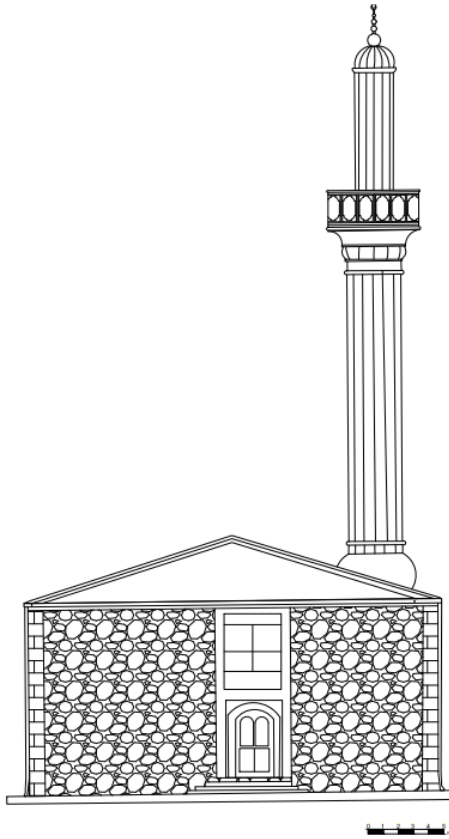
Çizim 17: Piraziz Eren Cami Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

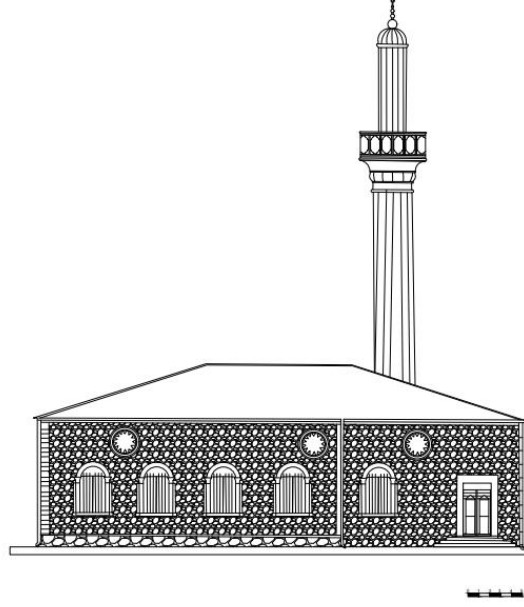
Çizim 18: Piraziz Eren Cami Plan Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

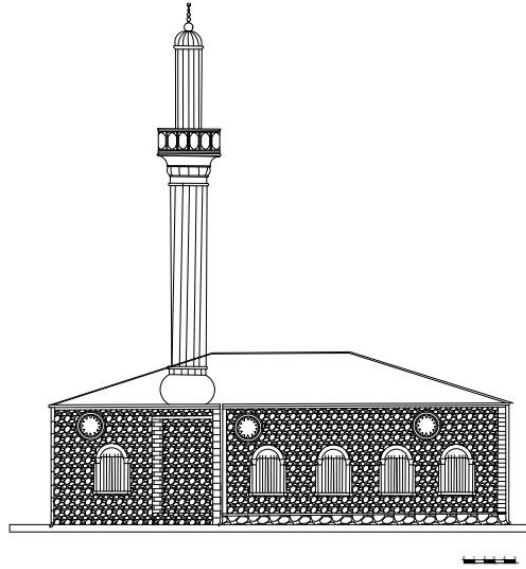
Çizim 19: Piraziz Eren Cami Plan Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

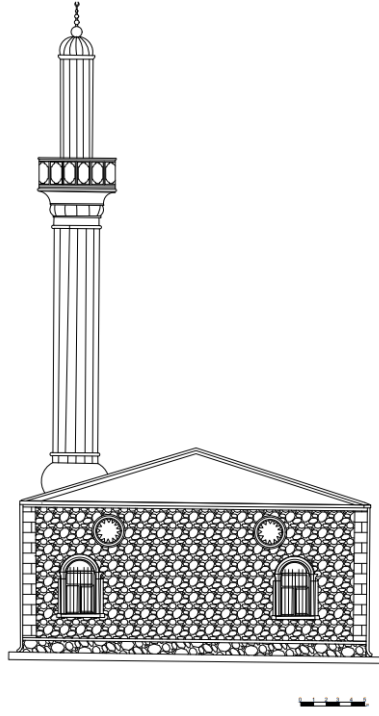
Çizim 20: Piraziz Eren Cami Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

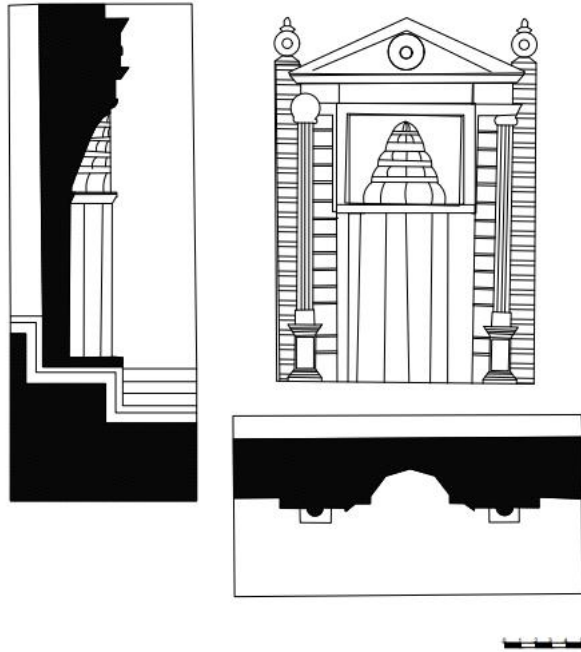
Çizim 21: Piraziz Eren Cami Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

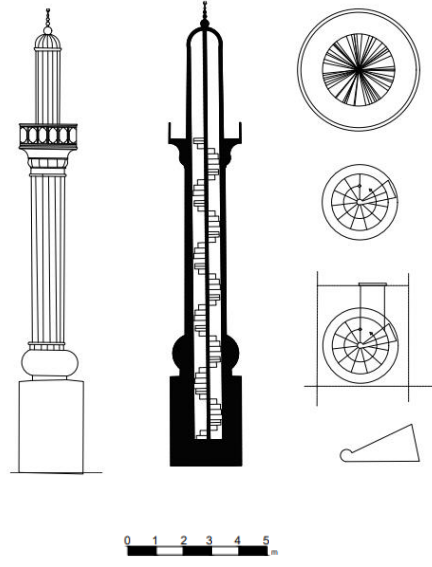
Çizim 22: Piraziz Eren Cami Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

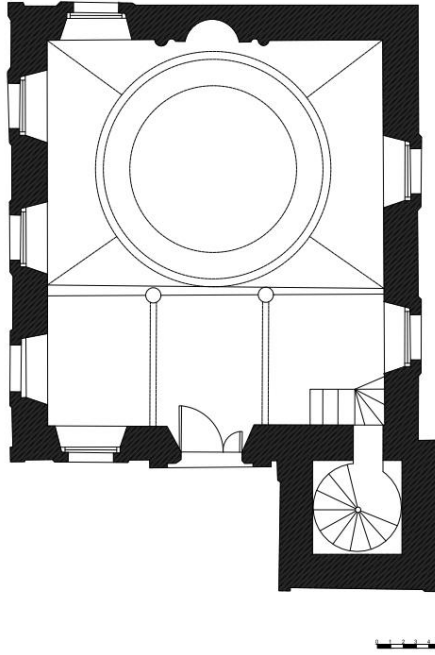
Çizim 23: Piraziz Eren Cami Güney Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 24: Piraziz Eren Cami Taş Mihrap Detayı (Piraziz Belediyesi)'n den

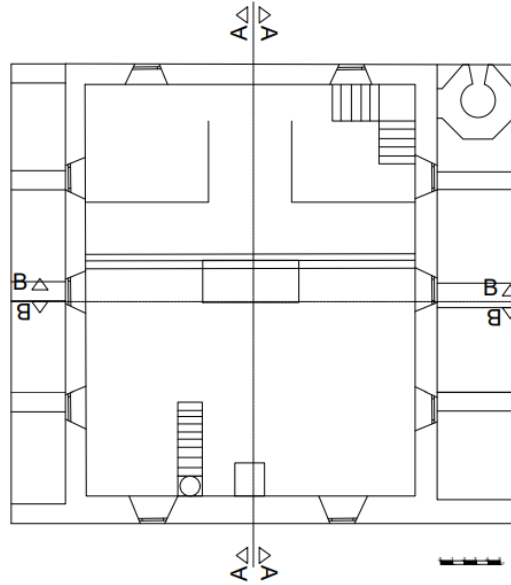
Çizim 25: Piraziz Eren Cami Minare Detayı (Piraziz Belediyesi)'n den

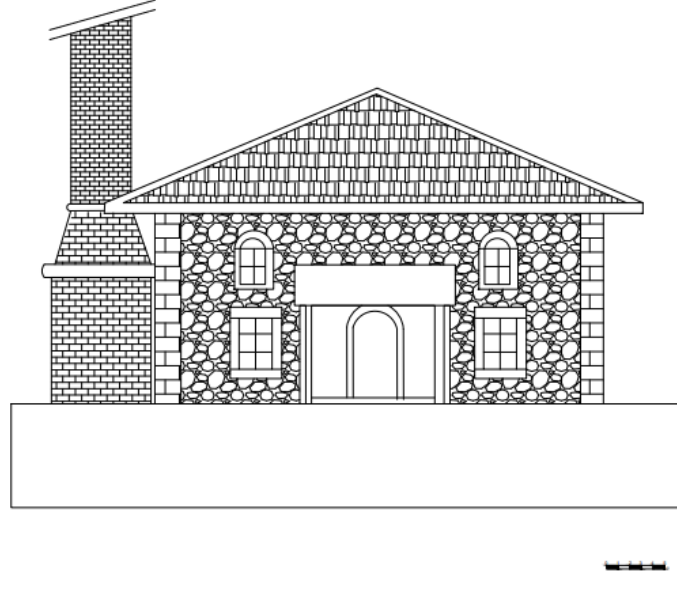
Çizim 26: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Planı (Mustafa Şahin)'den

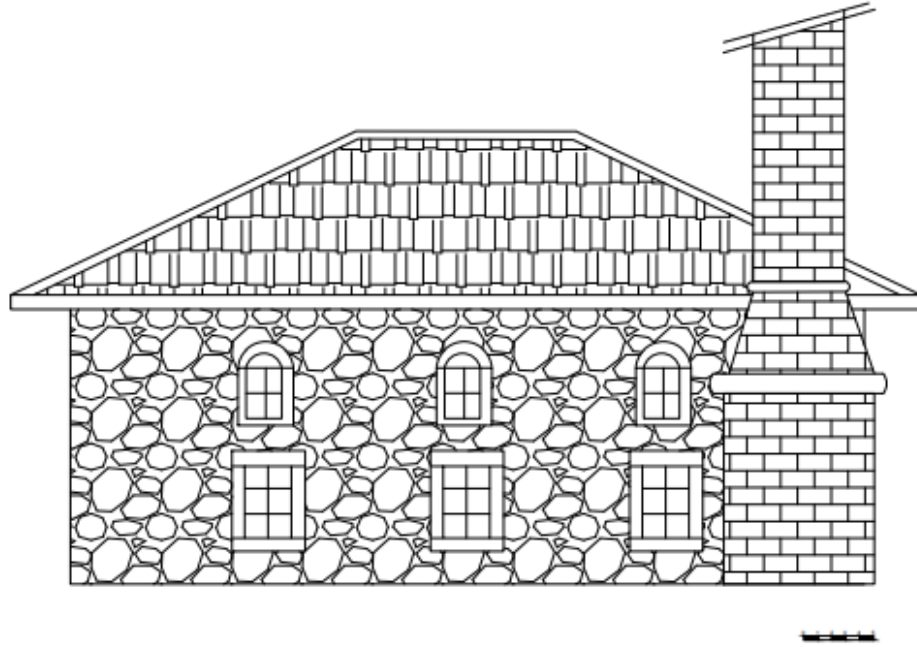
Çizim 27: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Yanındaki İyon Başlıklı Sütünce Detayı(Faruk Narmanlı)'dan

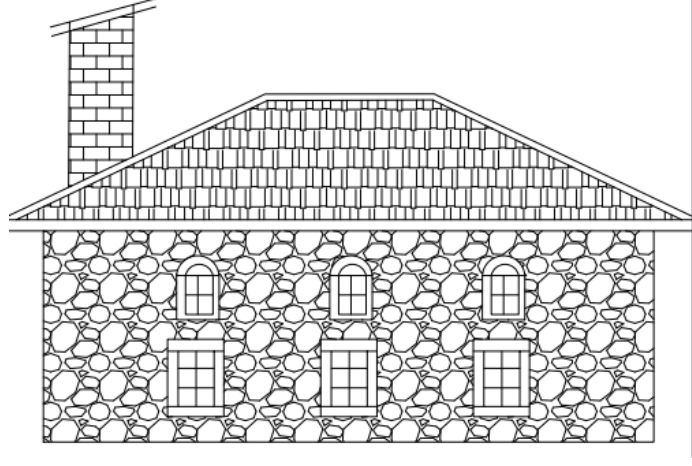
Çizim 28: Piraziz Şeyh İdris Cami Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

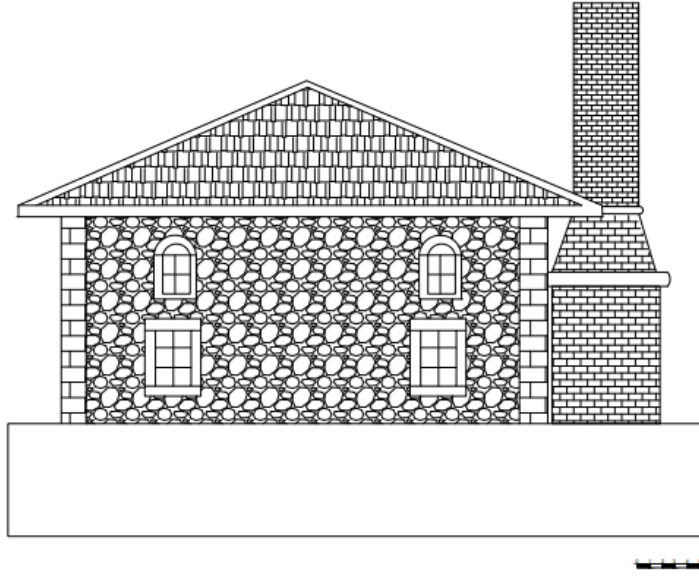
Çizim 29: Piraziz Şeyh İdris Cami Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

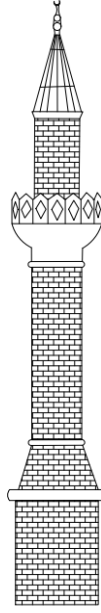
Çizim 30: Piraziz Şeyh İdris Cami Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

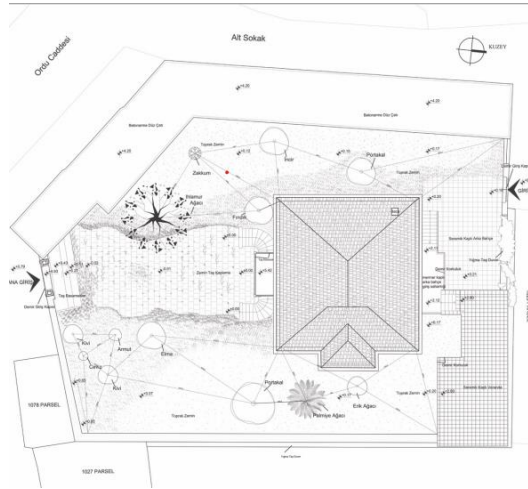
Çizim 31: Piraziz Şeyh İdris Cami Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 32: Piraziz Şeyh İdris Cami Güney Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 33: Piraziz Şeyh İdris Cami Minare Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

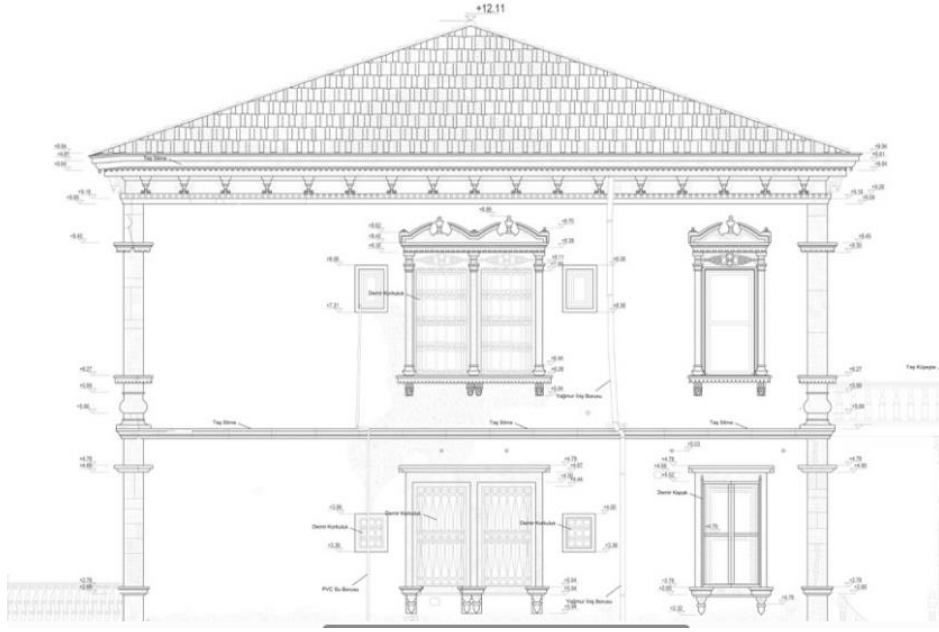
Çizim 34: : Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Vaziyet Planı Rölöve Çizim
(Tevfik Parlakyıldız)'dan

Çizim 35: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan

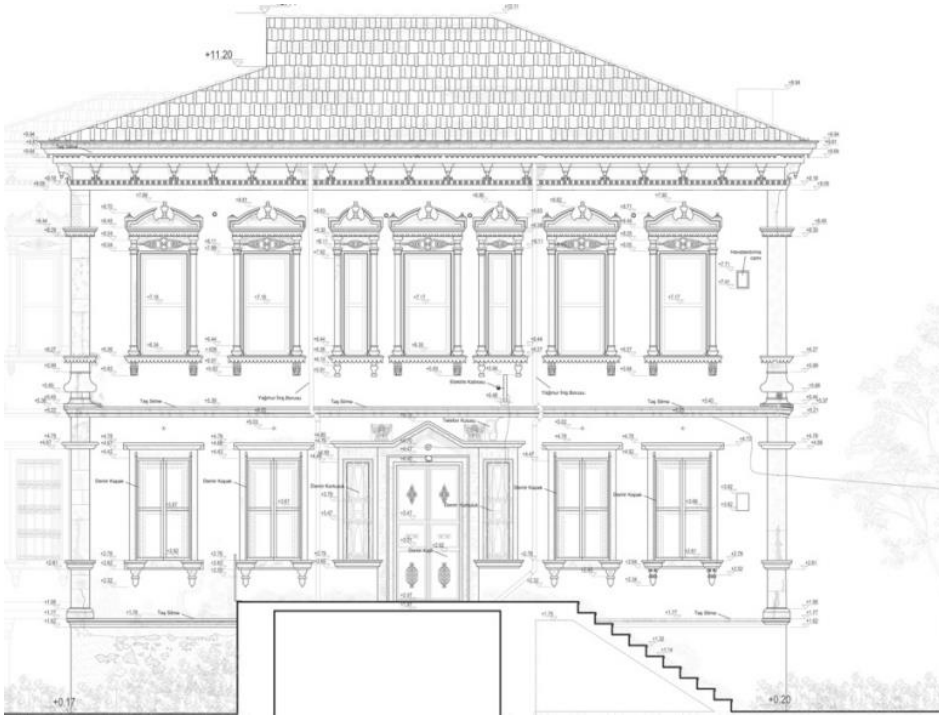

Çizim 36: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Doğu Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan

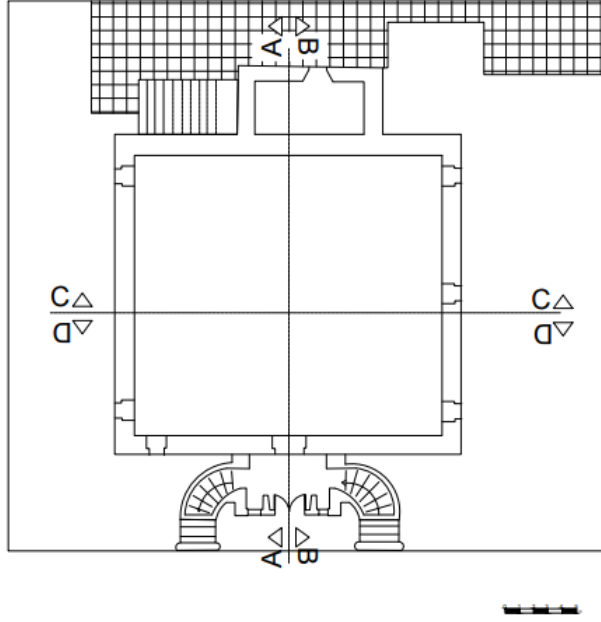

Çizim 37: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Batı Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan

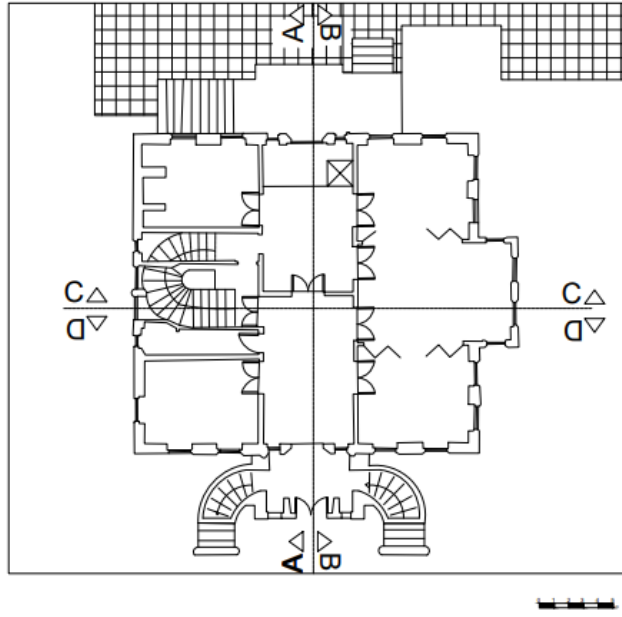
:

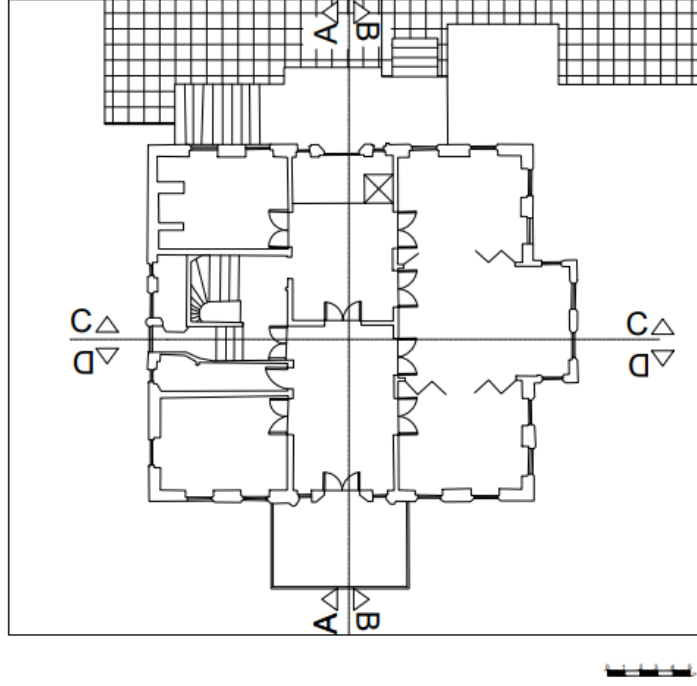
Çizim 38: : Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephesi Kesiti (Tevfik Parlakyıldız)'dan

Çizim 39: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Bodrum Kat Röleve Çizimi (Tevfik Parlakyıldız)'dan

Çizim 40: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Zemin Kat Röleve Çizimi (Tevfik Parlakyıldız)'dan

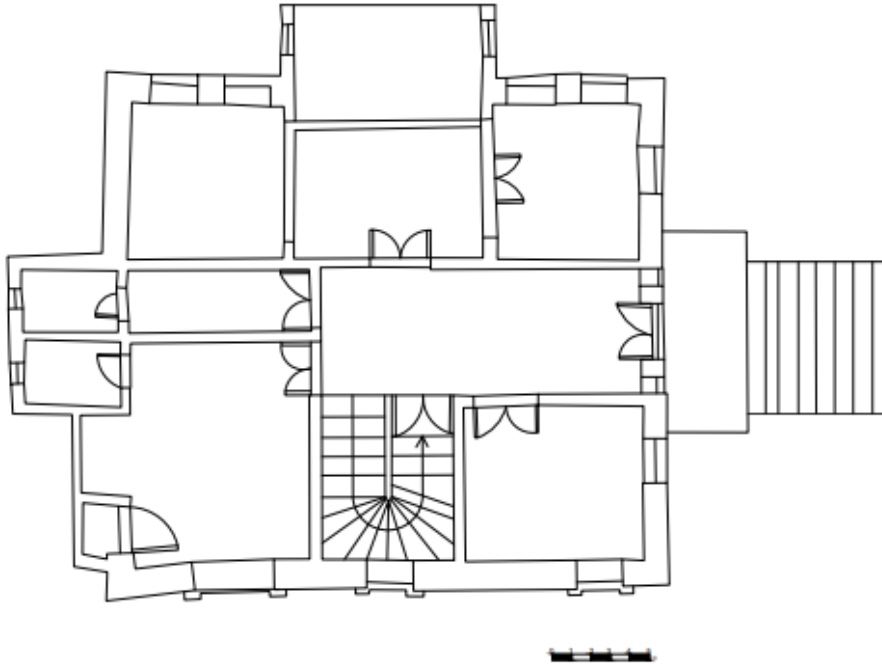
Çizim 41: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Birinci Kat Röleve Çizimi
(Tevfik Parlakyıldız)'dan

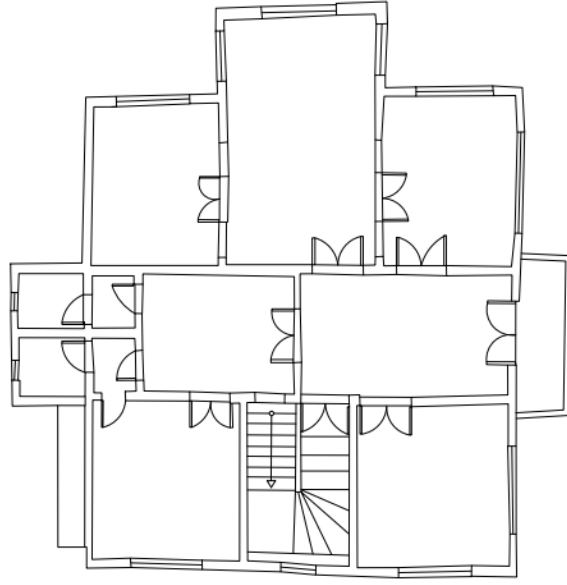
Çizim 42: Piraziz Hüseyin Tirali Konağı'nın Doğu Cephesi Restitüsyon Çizimi
(Piraziz Belediyesi)'n den

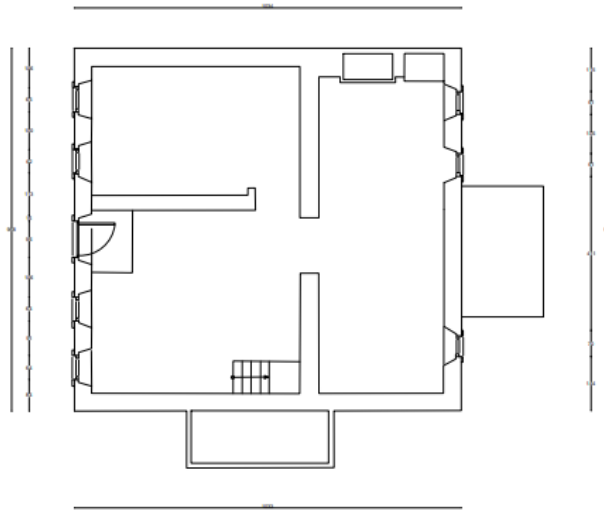
Çizim 43 Piraziz Hüseyin Tiralı Konağı'nın Kuzey Cephesi
Restitüsyon Çizimi (Piraziz Belediyesi)'n den

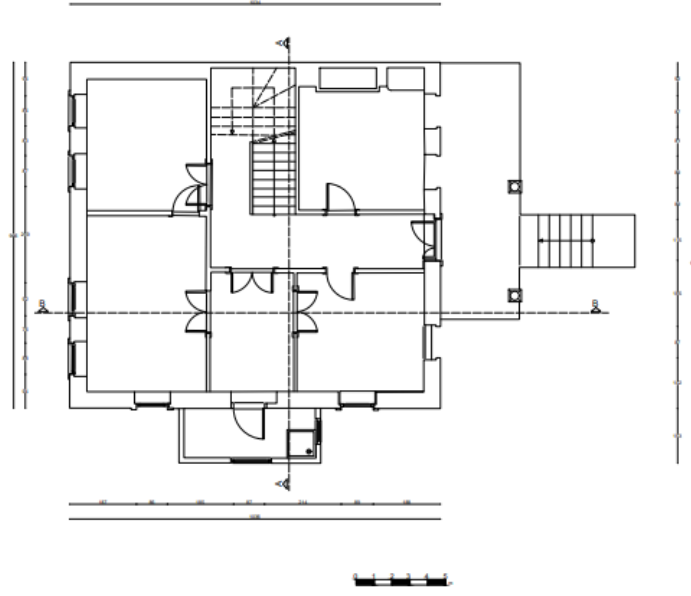
Çizim 44: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Zemin Kat Röleve Çizimi
(Piraziz Belediyesi)'n den

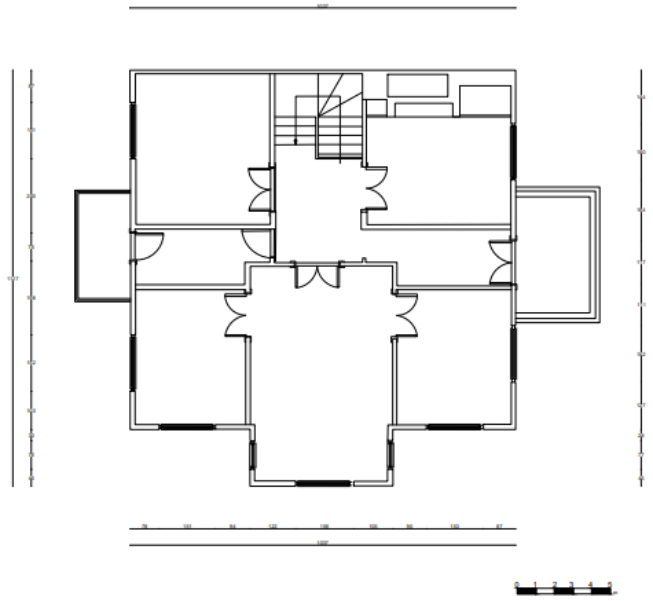
Çizim 45: : Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Birinci Kat Röleve Çizimi (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 46: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Bodrum Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

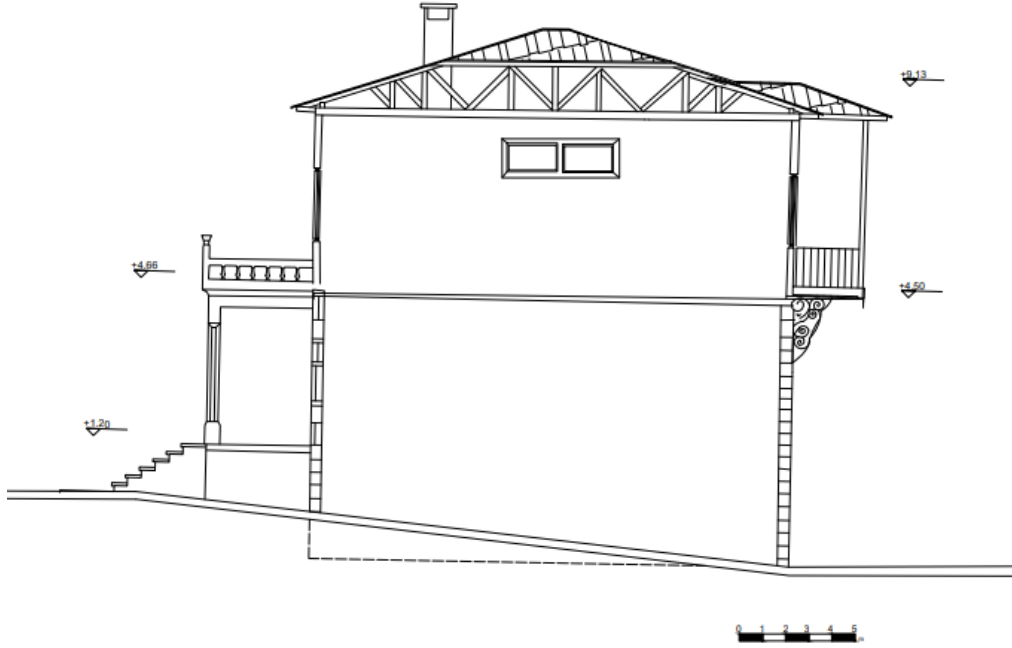
Çizim 47: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

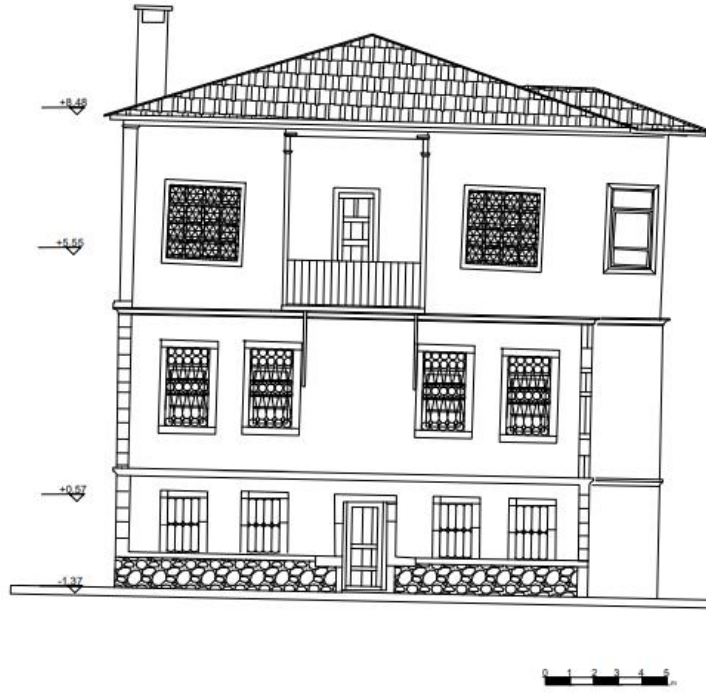
Çizim 48: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Birinci Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

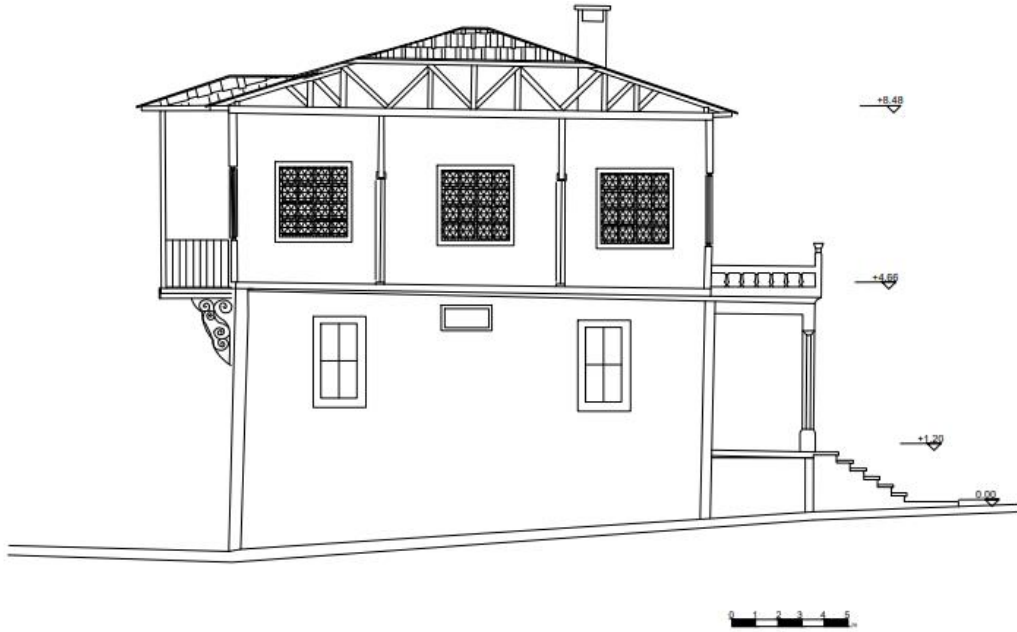
Çizim 49: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Güney Cephe Kesiti
(Piraziz Belediyesi)'n den

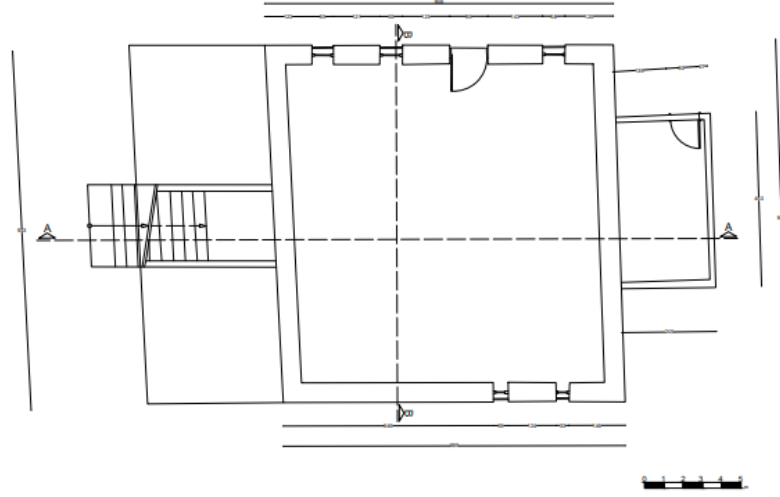
Çizim 50: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Doğu Cephe Kesiti
(Piraziz Belediyesi)'n den

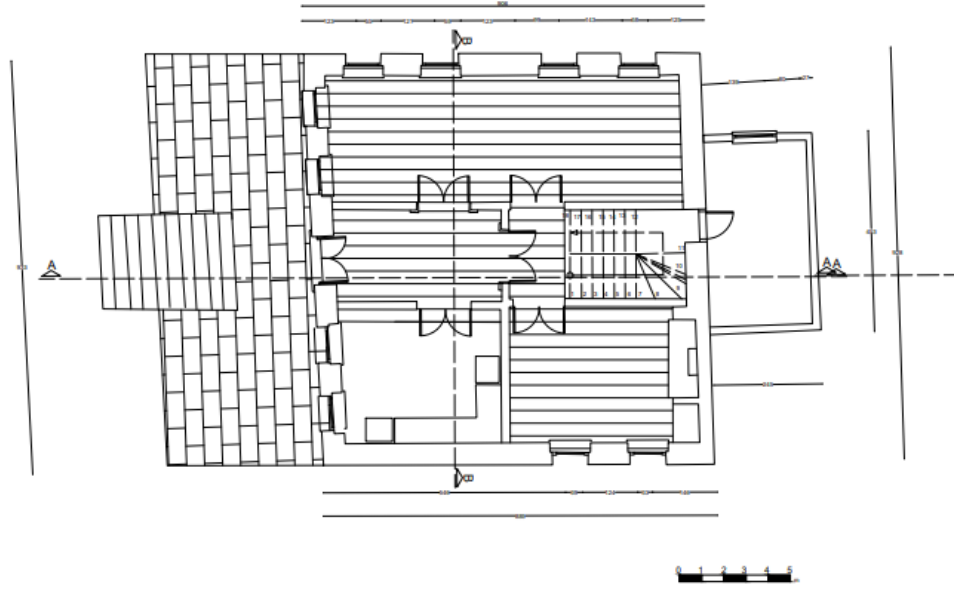
Çizim 51: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

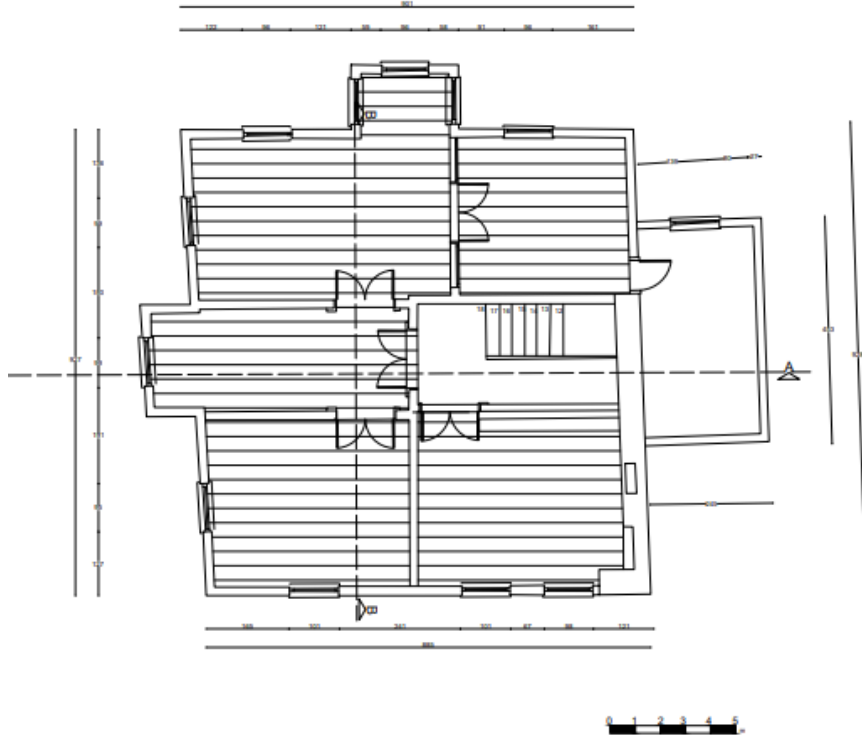
Çizim 52: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 53: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Bodrum Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 54: : Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Zemin Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

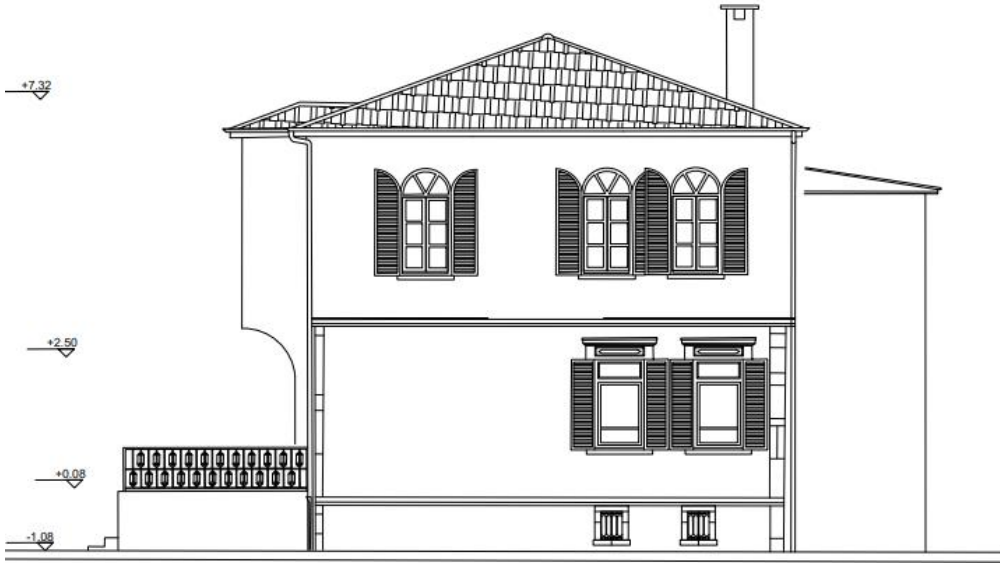
Çizim 55: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Birinci Kat Planı (Piraziz Belediyesi)'n den

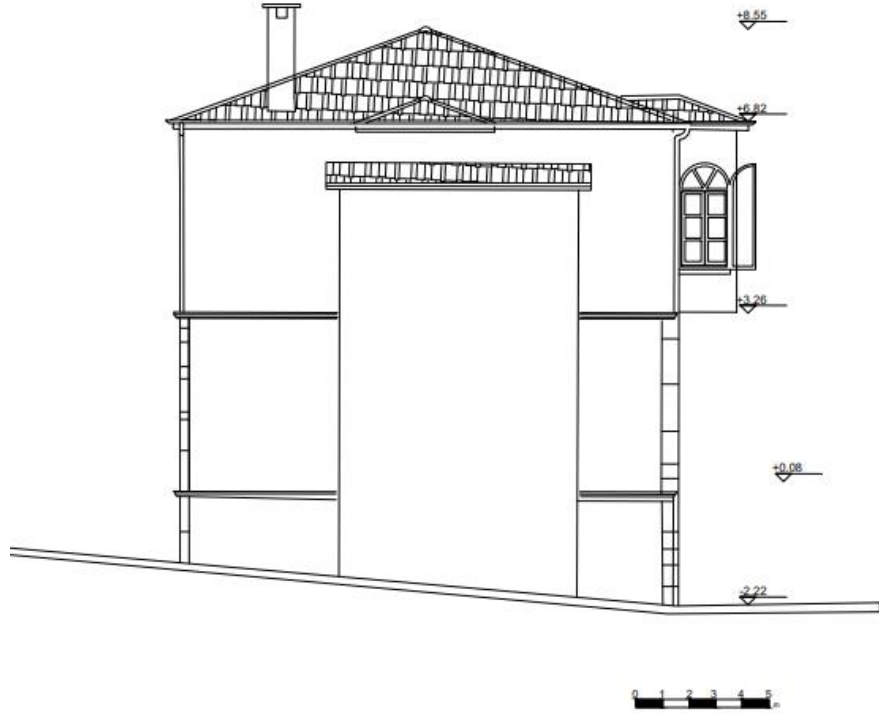
Çizim 56: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Batı Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 57: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Kuzey Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 58: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Güney Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

Çizim 59: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Doğu Cephe Kesiti (Piraziz Belediyesi)'n den

GÖRSELLER

Görsel 1: Bulancak Eski Camii Görünümü

Görsel 2: Bulancak Eski Camii Minare Görünüm

Görsel 3: Bulancak Eski Cami Son Cemaat Yeri ve Sütun Başlıkları

Görsel 4: Bulancak Eski Cami Son Cemaat Yerindeki Sütun Başlıkları

Görsel 5: Bulancak Eski Camii Son Cemaat Yeri Önüne Sonradan İlave Edilen Sundurma

Görsel 6: Bulancak Eski Cami Batı Cephesi Genel Görünüm

Görsel 7: Bulancak Eski Cami Doğu Cephesi Genel Görünüm

Görsel 8: Bulancak Eski Cami Güney Cephesi Genel Görünüm

Görsel 9: Bulancak Eski Cami Mahfil Görünüm

Görsel 10: Bulancak Eski Cami Mihrap Görünüm

Görsel 11: Bulancak Eski Cami Minber Görünüm

Görsel 12: Bulancak Eski Cami Bağdadi Kubbe Görünüm

Görsel 13: Bulancak Eski Cami Minare Detayı Genel Görünüm

Görsel 14: Bulancak Burunucu Köyü Cami Genel Görünüm

Görsel 15: Bulancak Burunucu Köyü Cami Son Cemaat Yeri Görünüm

Görsel 16: Bulancak Burunucu Köyü Cami Giriş Kapı Üzerindeki Kitabe Görünüm

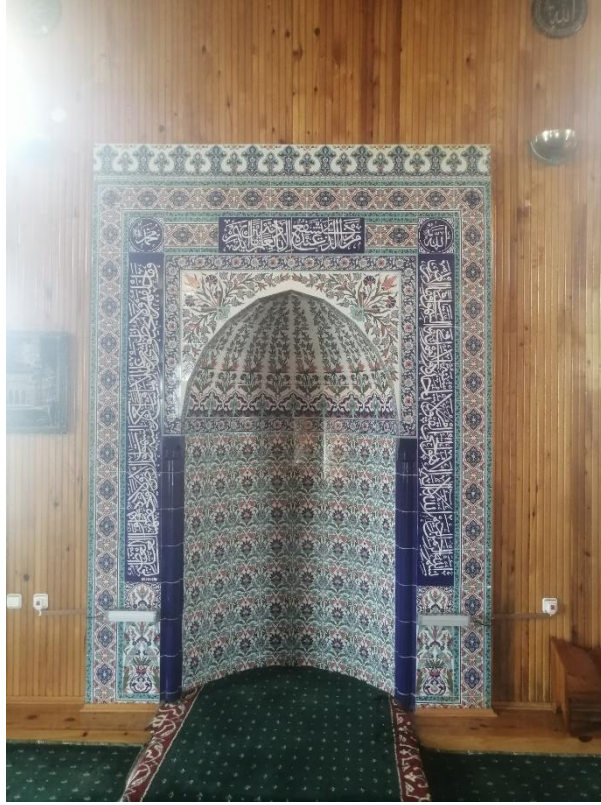
Görsel 7: Bulancak Burunucu Köyü Cami Doğu Tarafındaki Mezar Taşlarından Görünüm

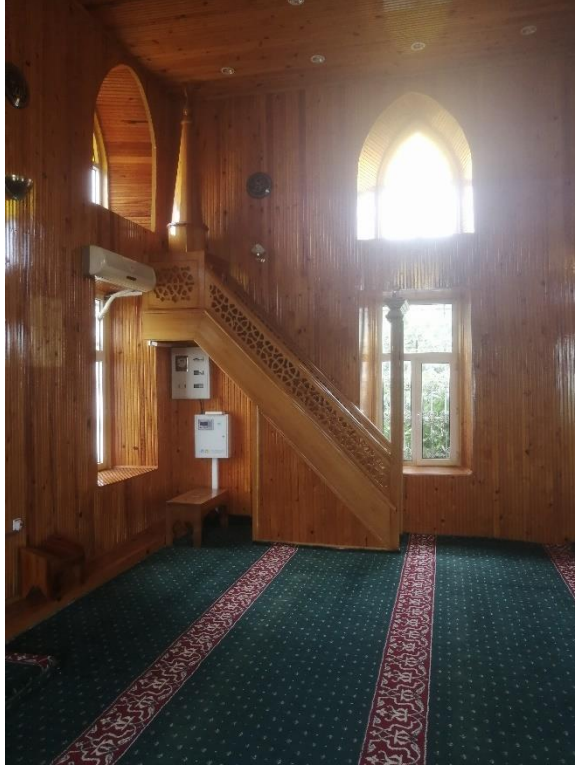
Görsel 8: Bulancak Burunucu Köyü Cami Güney Cephesinden Görünüm

Görsel 19: Bulancak Burunucu Köyü Cami Batı Bölümünden Görünüm

Görsel 20: Bulancak Burunucu Köyü Cami Mihrap Görünüm

Görsel 21: Bulancak Burunucu Köyü Cami Minber Görünüm

Görsel 22: Bulancak Burunucu Köyü Cami Ahşap Tavan Göbeğinden Görünüm

Görsel 23: Bulancak Burunucu Köyü Cami Kuzey Cephe Önündeki Çeşmeden Görünüm

Görsel 24: Bulancak Burunucu Köyü Cami Kuzey Cephe Önündeki Yıkık Orijinal Çeşmeden Görünüm

Görsel 25: Bulancak Kızılot Köyü Cami Genel Görünüm

Görsel 26: Bulancak Kızılot Köyü Cami Kuzey Cephe Görünüm

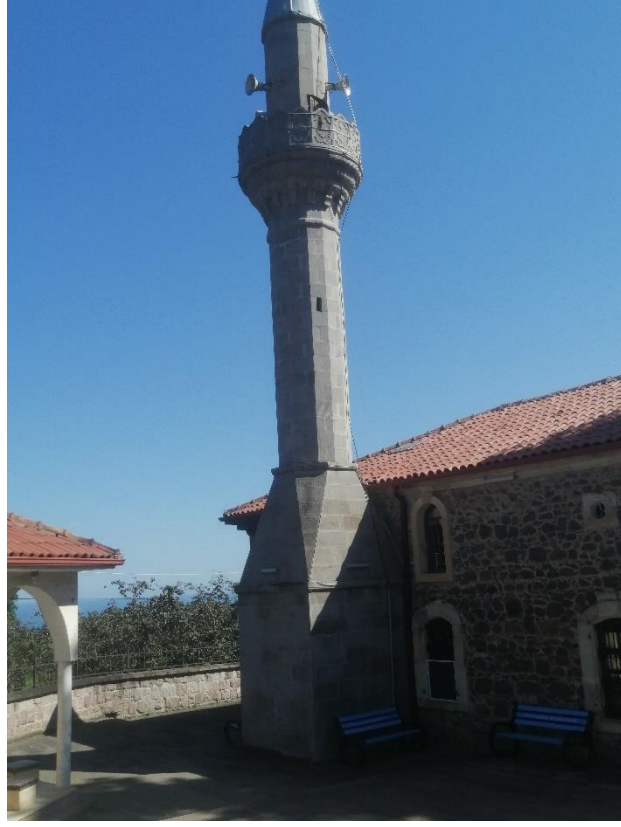

Görsel 27: Bulancak Kızılot Köyü Cami Kuzey Cephe Giriş Kapısı Görünüm

:

Görsel 28: Bulancak Kızılot Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm

Görsel 17: Bulancak Kızılot Köyü Cami Batı Cephe Görünüm

Görsel 30: Bulancak Kızılot Köyü Cami Güney Cephe Görünüm

Görsel 31: Bulancak Kızılot Köyü Cami Giriş Kapısı İçten Görünüm

Görsel 32: Bulancak Kızılot Köyü Cami Ahşap Mahfilden Görünüm

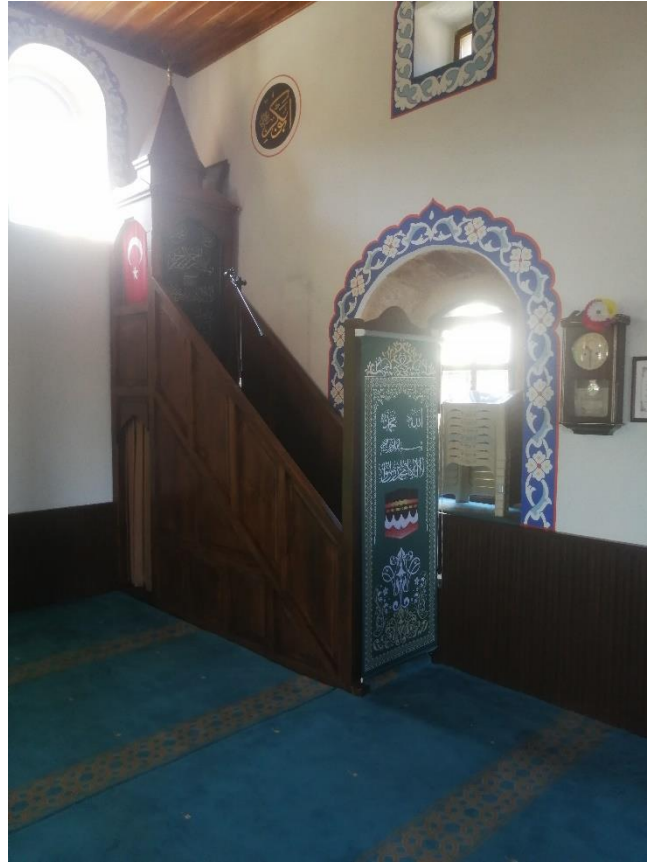
Görsel 33: Bulancak Kızılot Köyü Cami Doğu-Batı Cephe Pencere Kenarlarını Dolaşan Kalemisi Şeritten Görünüm

Görsel 34: Bulancak Kızılot Köyü Cami Mihrap Görümü

Görsel 35: Bulancak Kızılot Köyü Cami Mihrap Alınlıktaki Pano Görünüm

Görsel 36: Bulancak Kızılot Köyü Cami Minber Görünüm

Görsel 37: Bulancak Kızılot Köyü Cami Tavan Göbeği Görünüm

Görsel 38: : Bulancak Kızılot Köyü Cami Minare Görünüm

Görsel 39: Bulancak Kızılot Köyü Cami Minare Şerefesi Görünüm

Görsel 40: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephedeki Yapım Tarihini Bildiren Levha

Görsel 41: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Genel Görünüm

Görsel 42: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephe Görünüm

Görsel 43: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Kuzey Cephede Niş Şeklinde
Mihraptan Görünüm

Görsel 44: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm

Görsel 45: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Batı Cephe Görünüm

Görsel 46: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Batı Cephe Bodrum Kat Pencere Düzeni Görünüm

Görsel 47: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Güney Cephe Görünüm

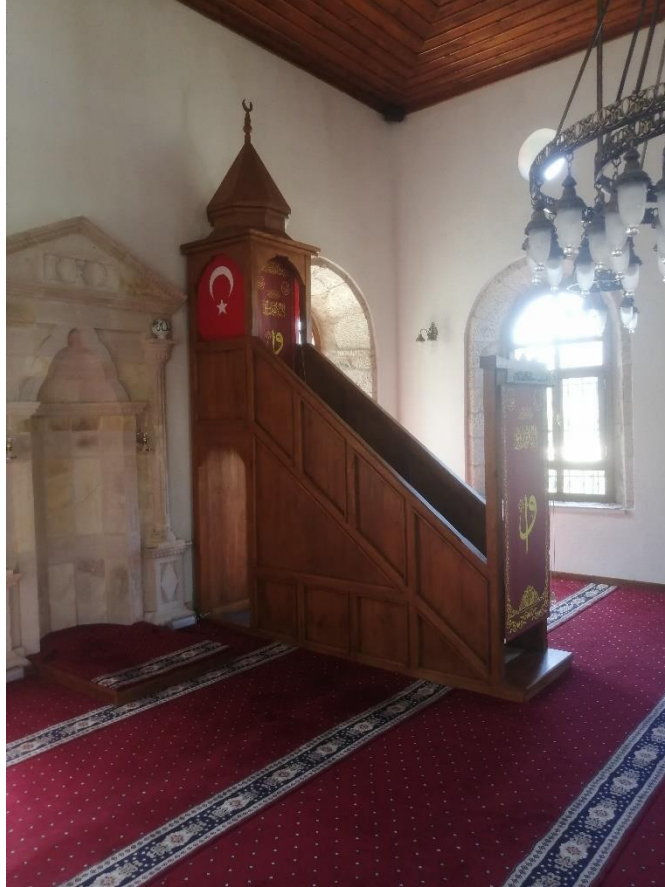
Görsel 48: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mahfil Görünüm

Görsel 49: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihrap Görünüm

Görsel 50: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Mihraptaki Üçgen Alınlık Görünüm

Görsel 51: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Minber Görünüm

Görsel 52: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Bağdadi Kubbe Görünüm

Görsel 53: Bulancak Şemsettin Köyü Cami Minare Görünüm

Görsel 54: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Kitabe Görünüm

Görsel 55: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Görünüm

Görsel 56: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Giriş Kapısı Görünüm

Görsel 57: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Güney Cephe Görünüm

Görsel 58: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Batı Cephe Görünüm

Görsel 59: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Doğu Cephe Görünüm

Görsel 60: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Mahfil Görünüm

Görsel 61: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Ahşap Sütun Görünüm

Görsel 62: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Taş Mihrap Görünüm

Görsel 63: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minber G r n 

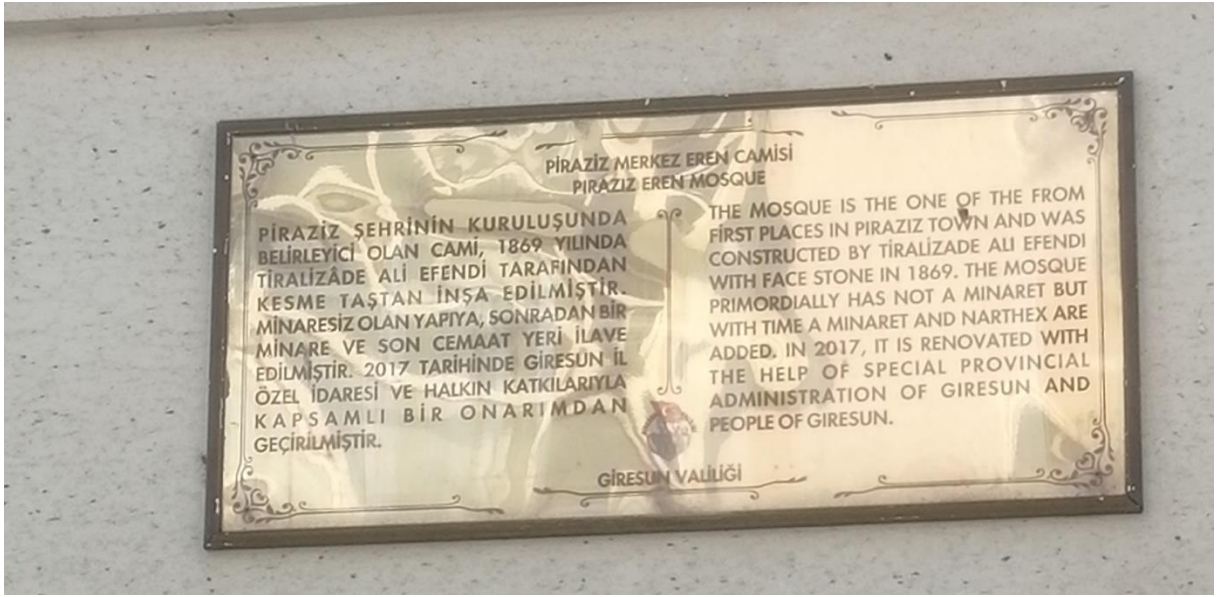
Görsel 64: Bulancak Ahmetli Köyü Cami Minare Görünüm

Görsel 65: Piraziz Eren Cami Genel Görünüm

Görsel 66: Piraziz Eren Cami Kuzey Cephe Görünüm

Görsel 67: Piraziz Eren Cami Doğu Cephedeki Çerçeve Tablo Görünüm

GörSEL 68: Piraziz Eren Cami Doğu Cephe Görünüm

GörSEL 69: Piraziz Eren Cami Batı Kapı Çerçevesi Bölümünden Görünüm

Görsel 70: Piraziz Eren Cami Güney Cephe Görünüm

Görsel 71: Piraziz Eren Cami Mahfil Görünüm

Görsel 72: Piraziz Eren Cami Minare Giriş Kapısı Görünüm

Görsel 73: Piraziz Eren Cami Mihrap 'Ta Stilize Ejder Motifi Görünüm

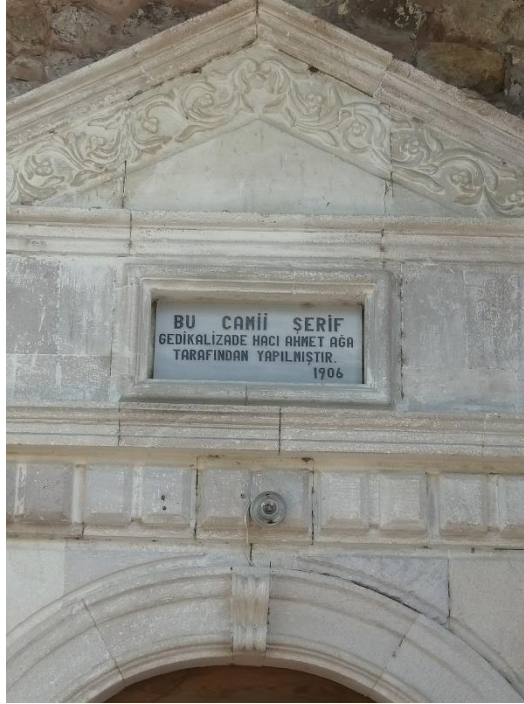
Görsel 74: Piraziz Eren Cami Taş Mihrap Görünüm

Görsel 75: Piraziz Eren Cami Ahşap Minber Görünüm

Görsel 76: Piraziz Eren Cami Minare Görünüm

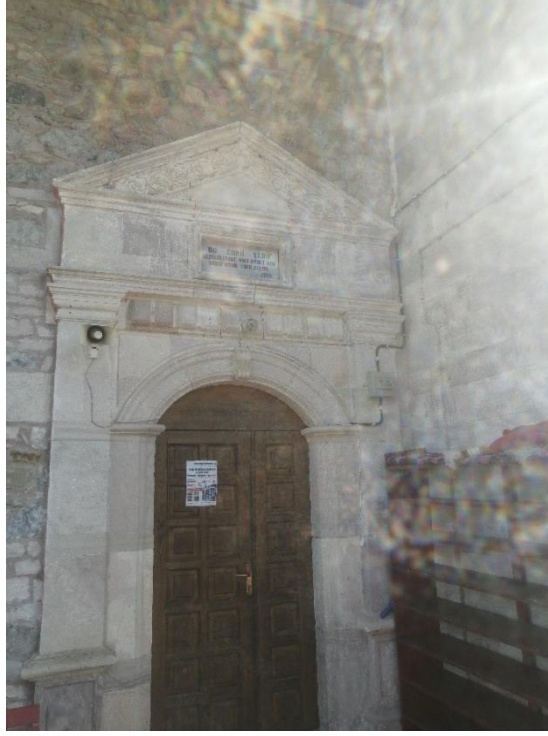
Görsel 77: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kitabe Görünüm

Görsel 78: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Genel Görünüm

Görsel 79: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Görünüm

Görsel 80: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Üçgen Alınlık Görünüm

Görsel 81: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Kuzey Cephe Minare Duvarının Üst Köşesindeki Yapım Tarihi Görünüm

Görsel 82: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Doğu Cephe Görünüm

Görsel 83: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Batı Cephe Minare Duvarının Üst Köşesindeki Sivri Kemer Motifi

Görsel 84: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Batı Cephe Görünüm

Görsel 85: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mahfil Görünüm

Görsel 86: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minare Çıkış Kapısı Görünüm

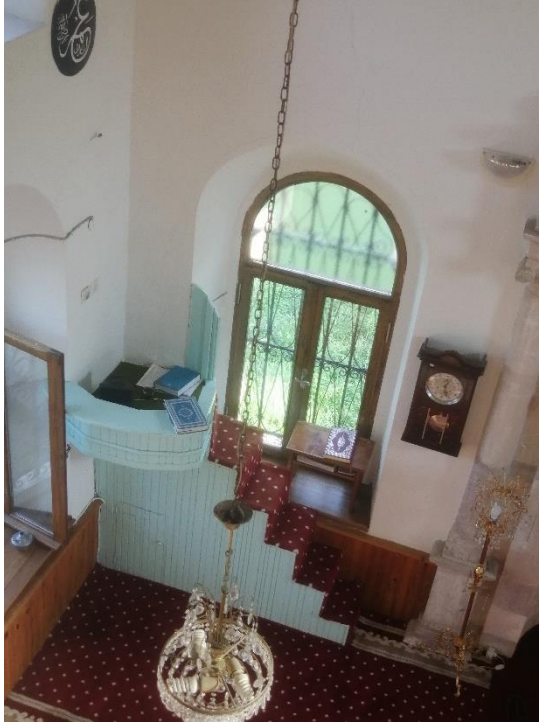
Görsel 87: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlık Görünüm

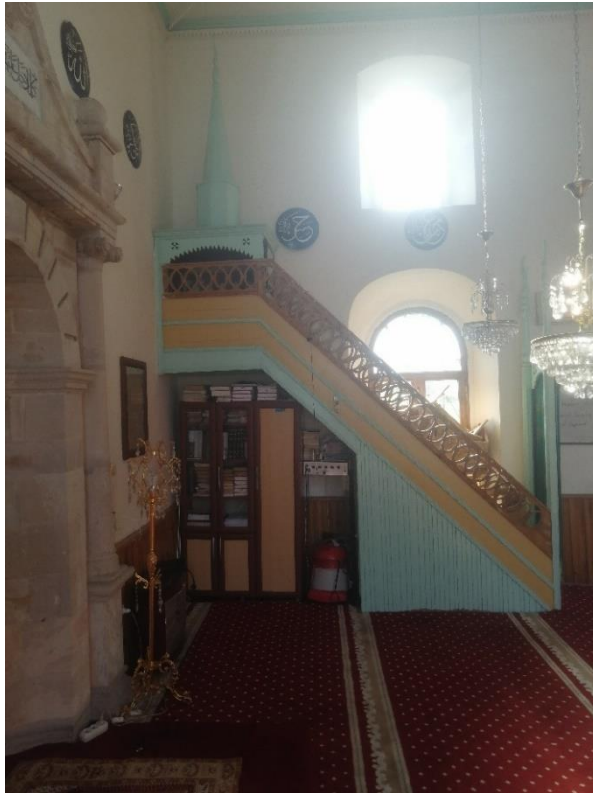
Görsel 88: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlıktaki Tuğra Görünüm

Görsel 89: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Mihrap Üçgen Alınlık Üstündeki Hilal Ve Ay Görünüm

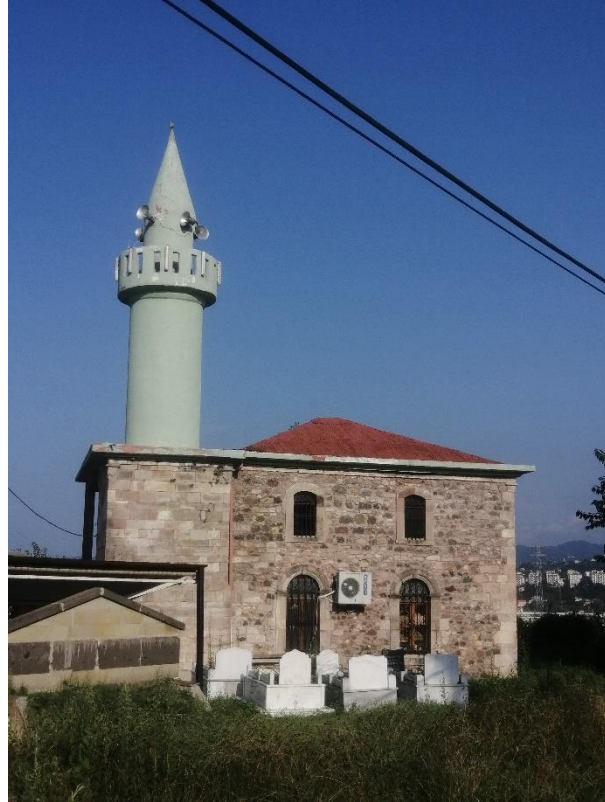
Görsel 90: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Vaiz Kürsüsü Görünüm

Görsel 91: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minber Görünüm

Görsel 92: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Bağdadi Kubbe Görünüm

Görsel 93: Piraziz Gedikalizade Maden Cami Minare Görünüm

Görsel 94: Piraziz Şeyh İdris Cami Kitabesi Görünüm

Görsel 95: Piraziz Şeyh İdris Cami Genel Görünüm

Görsel 96: Piraziz Şeyh İdris Cami Restorasyon Sonrası Genel Görünüm

Görsel 97: Piraziz Şeyh İdris Cami Kuzey Cephe Görünüm

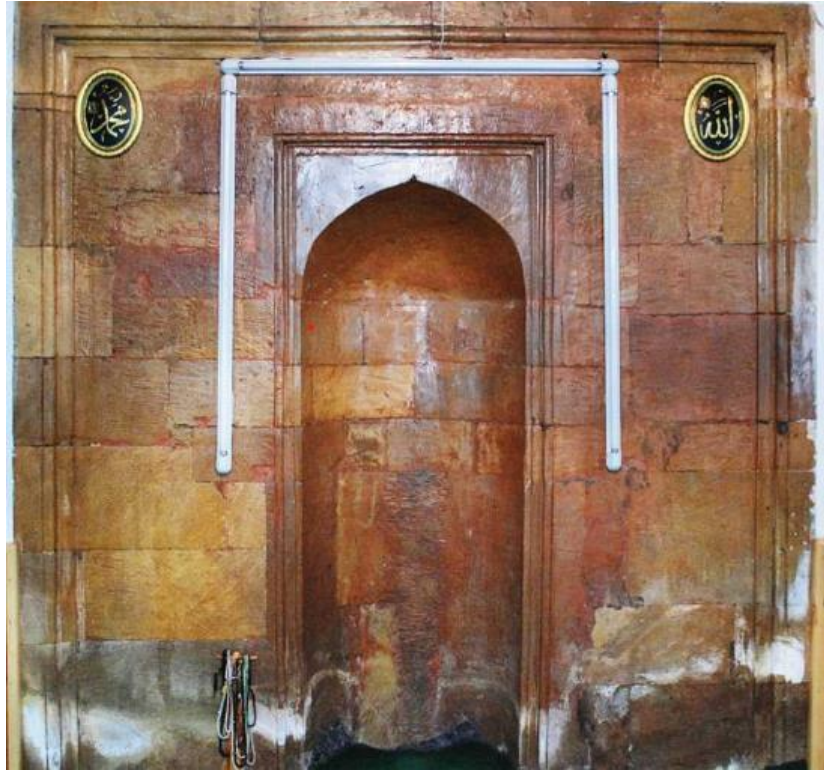
Görsel 98: Piraziz Şeyh İdris Cami Batı Cephe Görünüm

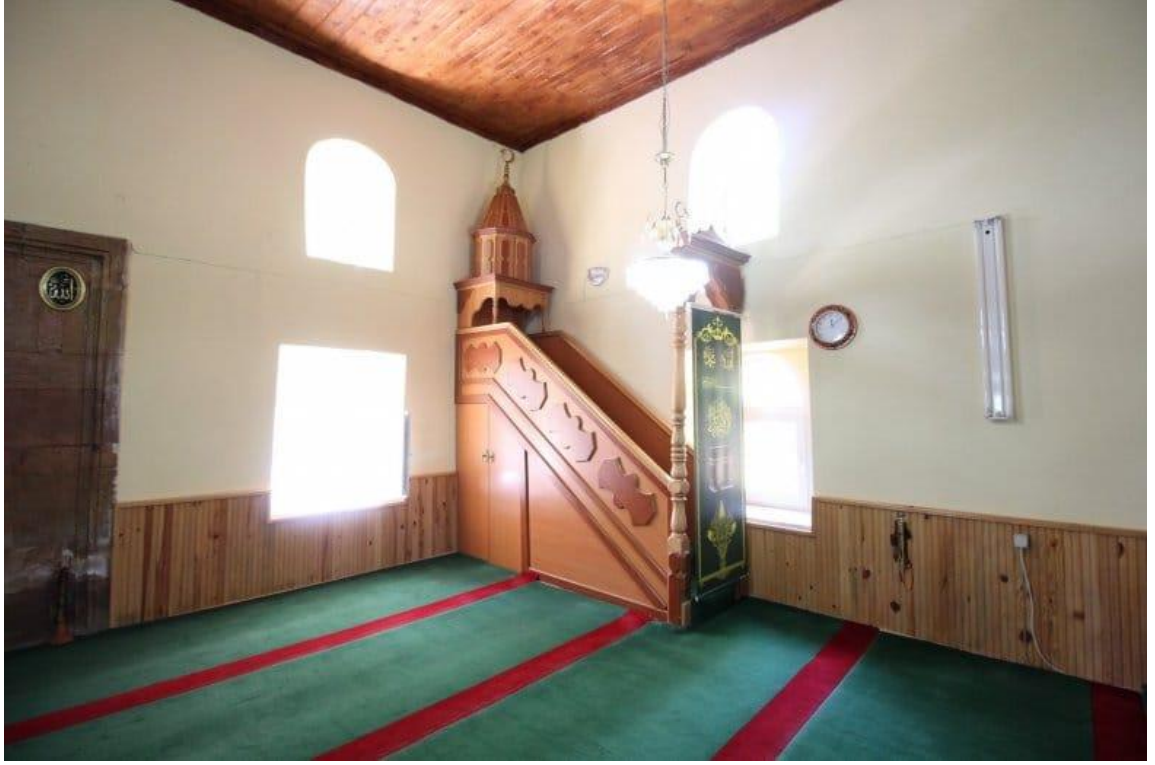
Görsel 99: Piraziz Şeyh İdris Cami Güney Cephe Görünüm

Görsel 100: Piraziz Şeyh İdris Cami Mahfil ve Son Cemaat Korkulukları Görünüm

Görsel 101: Piraziz Şeyh İdris Cami Mihrap Görünüm

Görsel 102: Piraziz Şeyh İdris Cami Minber Görünüm

Görsel 103: Piraziz Şeyh İdris Cami Tavanı Detayı Görünüm

Görsel 104: Piraziz Şeyh İdris Cami Minare Görünüm

Görsel 105: Piraziz Şeyh İdris Türbe Eski Hali Görünü

Görsel 106: Piraziz Şeyh İdris Türbe Görünüm

Görsel 107: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Genel Görünüm

Görsel 108: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Görünüm

Görsel 109: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Giriş Katı Görünüm

Görsel 110: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Güney Cephe Birinci Katı
Görünüm

Görsel 111: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm

Görsel 112: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Batı Cephe Görünüm

Görsel 113: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Merdiven Görünüm

Görsel 114: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Birinci Kat Pencere Üzeri Süsleme Detayından Görünüm

Görsel 115: Piraziz Tiralizade Hasan Bey Konağı Kuzey Cephe Birinci Arka Giriş Demir Kapısı Üzeri Süsleme Detayından Görünüm

Görsele 116: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı'nın Doğru Cephe Görünümü

Görsele 117: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı'nın Batı Cephe Görünümü (Bayhan,2021:547)

Görsel 118: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm

Görsel 119: Piraziz Tiralizade Hüseyin Bey Konağı Güney Cephe Görünüm

Görse1 120: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Güney Cephe Görünüm

Görse1 121: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)

Görsel 122: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm (Bayhan,2021:549)

Görsel 123: Piraziz Tiralizade Osman Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:549)

Görsele 124: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Güney Cephe Görünüm

Görsele 125: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm

Görsel 126: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:545)

Görsel 127: Piraziz Tiralizade Halis Bey Konağı Batı Cephe Görünüm

Görsel 128: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Batı Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)

Görsel 129: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)

Görsel 130: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Güney Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)

Görsel 131: Piraziz Tiralizade Behçet Bey Konağı Doğu Cephe Görünüm (Bayhan,2021:548)

Görsel 132: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Güney Cephe Görünüm
(İltar,2014:250)

Görsel 133: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Batı Cephe Görünüm
(İltar,2014:250)

Görsel 134: Piraziz Tiralizade Emin Bey Konağı Kuzey Cephe Görünüm
(İltar,2014:250)

Görsel 135: Ordu Cevat Bey Konağı Cephe Görünüm (Bkz:[ÇAMAŞ CEVAT BEY KONAĞI RESTORE EDİLECEK \(03.11.2016\) \(Ktb.Gov.Tr\)](#))

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	RECEP PEKDEMİR
Yabancı Dili	İNGİLİZCE
Orcid Numarası	
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	
Lise	BULANCAK LİSESİ
Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ/SANAT TARİHİ
Yüksek Lisans	ORDU ÜNİVERSİTESİ/SANAT TARİHİ
Mesleki Deneyim	Çalıştığınız Kurum, Kuruluş, Yıllar
Akademik Çalışmalar	1. 2.

